

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 3 – 2025

donderdag 6 maart 2025

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:
(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD	1
LEESWIJZER	3
DEEL I – RECHTSpraak	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten	4
Advocaten	6
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers	6
Arbitrage	7
Asiel, migratie en Unieburgerschap	8
Belastingen	15
Belastingen, accijns	17
Belastingen, btw	17
Belastingen, vennootschapsbelasting	20
Bestuursrecht	21
Broeikasgasemissierechten	21
Civil	21
Consumenten	22
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	25
Diensten, elektronische communicatiediensten	26
Digitalisering, sociale media en AI	28
Discriminatie en gelijke behandeling	29
Douane, tariefindeling, handel en antidumping	31
EHRM – algemeen	31
Eigendomsrecht	32
Energiemarkt	33
Erfrecht	36
Europese subsidies	36
Familieleven en familierecht	37
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	38
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	39
Geneesmiddelen	40
Gezondheid, levensmiddelen en etikettering	41
Godsdienstvrijheid	41
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	41

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVR).

Kernredactie: Lizette van Bergen, Joanne Bik, Caroline ten Dam, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers en Marc de Werd. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Maartje Fritsche, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Afmelden kan via deze [link](#).

HvJ EU - procesrecht	42
Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen	42
EHRM	43
IE - Intellectuele eigendom	43
Institutioneel	44
IPR	46
Kansspelen	49
Landbouw	49
Luchtvaart	49
Mededinging	51
Milieu, natuur, duurzame energie	53
Ne bis in idem	56
Oekraïne	57
Overlevering en uitlevering	57
Privacy en persoonsgegevens	59
Procesrecht HvJ	66
Procesrecht en recht op eerlijk proces	66
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	67
Psychiatrie	69
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	69
Rechtsstaat en rechterlijke macht	70
Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling	73
Sport	75
Staatssteun	75
Strafrecht	78
Tabak	78
Terrorisme en witwassen	78
Toegang tot documenten	79
Vennootschapsrecht	80
Verkiezingen en kiesrecht	81
Vervoer, reizen en rijbewijs	81
Verzekeringen	82
Vrij verkeer	83
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	83
Vrijheid van vereniging en demonstratierecht	84
 DEEL II – ALGEMEEN	 85
Algemeen	85
Cursus en opleiding	85
Nieuwsbrieven	86
NL zaken bij het HvJEU	88
NL prejudiciële verwijzingen	88
NL zaken bij het EHRM	88
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM	89

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – C-684/23 (Latvijas Sabiedriskais Autobuss) – 13 februari 2025 – Letland – ECLI:EU:C:2025:90 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1370/2007 – Gunning van overeenkomst tot verrichten van openbare busvervoersdiensten – Concessieovereenkomst voor diensten – Onderhandse gunning door een bevoegde plaatselijke overheid – Gunning aan een interne exploitant – Gunning via een openbare aanbestedingsprocedure – Gunning van een opdracht door een andere bevoegde instantie

In 2021 heeft ATD, een openbaar bedrijf dat belast is met de organisatie van openbare vervoersdiensten in Letland, als aanbestedende dienst een openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de concessie van het recht om openbare busvervoersdiensten aan te bieden op het netwerk van routes van regionaal belang. Verzoekster in het hoofdgeding, een vennootschap naar Lets recht, heeft in het kader van deze procedure een offerte ingediend, onder meer voor de diensten in de stad Ventspils. ATD heeft die offerte afgewezen en overheidsopdracht gegund aan de vennootschap VR waarvan het volledige kapitaal in handen is van de gemeente Ventspils. Door die gemeente is eerder aan deze vennootschap al onderhands een openbaredienstcontract gegund voor het aanbieden van openbare busvervoersdiensten in de stad Ventspils.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de vraag of in een dergelijk geval de aanbestedende dienst moet nagaan of deze exploitant voldoet aan de vereisten van artikel 5, lid 2, derde alinea, onder c), om te bepalen of die exploitant het recht heeft om aan een dergelijke procedure deel te nemen.

Het hof overweegt dat deze bepaling enkel vereisten stelt voor de geldigheid van onderhandse gunningsprocedures en in dit geval – waarin immers sprake is van een openbare aanbestedingsprocedure - irrelevant is.

Hof: Artikel 5, lid 2, derde alinea, onder c), van verordening (EG) nr. 1370/2007 moet aldus worden uitgelegd dat de aanbestedende dienst, wanneer aan een gunning via een openbare aanbestedingsprocedure in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 1370/2007, zoals gewijzigd bij verordening 2016/2338, een interne exploitant deelneemt aan wie een bevoegde plaatselijke overheid eerder onderhands een openbaredienstcontract heeft gegund, niet moet nagaan of deze exploitant voldoet aan de vereisten van artikel 5, lid 2, derde alinea, onder c), om te bepalen of die exploitant het recht heeft om aan een dergelijke procedure deel te nemen.

- EU-Hof: eerdere onderhandse gunning openbaar personenvervoer contract aan interne exploitant vereist geen nieuwe beoordeling via PSO-verordening over recht tot deelname aan aanbesteding (ECER)

HvJ – CONCLUSIE – C-82/24 (Veolia) – 6 februari 2025 – A-G Campos Sánchez-Bordona – Polen – ECLI:EU:C:2025:66 – [conclusie](#)

Richtlijn 2004/18/EG – Overheidsopdrachten – Beginselen van gelijke behandeling en transparantie – Aanvullende toepassing burgerlijk recht door verwijzing in de contractuele bedingen – Verlenging garantie die voortvloeit uit de uitlegging van de wettelijke bepalingen die naar analogie van toepassing zijn – Behoorlijk geïnformeerde en normaal oplettende inschrijver

Het geschil heeft betrekking op de mogelijke verlenging van de garantieperiode die verder gaat dan hetgeen expliciet in de overeenkomst is afgesproken. De verwijzende rechter betwijfelt of deze verlenging, voor zover deze eenzijdig door de aanbestedende dienst is opgelegd, verenigbaar is met de beginselen van artikel 2 van richtlijn 2004/18/EG, die ratione temporis van toepassing is.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2 van richtlijn 2004/18/EG verzet zich er niet tegen dat in een overeenkomst inzake een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken een beding wordt opgenomen dat voor de vaststelling van de temporele werkingssfeer van de garantieverplichting van de ondernemer en voor de kwesties die niet in dat beding worden geregeld, verwijst naar de bepalingen van het nationale burgerlijk wetboek.

De in artikel 2 van richtlijn 2004/18 neergelegde beginselen van gelijke behandeling en transparantie zijn echter niet verenigbaar met een uitlegging van dit beding die, door de garantieperiode te verlengen tot na de door partijen overeengekomen periode, onvoorzienbaar is voor een behoorlijk geïnformeerde en normaal oplettende ondernemer, hetgeen de verwijzende rechter dient te bepalen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-856/24 (Sad Trasporto Locale – II), verwijzing uit **Italië** over **verordening nr. 1370/2007** en de **onderhandse gunning van lokale openbaarvervoerdiensten** per bus – [ECER](#)
- C-869/24 (Europolice), verwijzing uit **Italië** over **richtlijn 2014/24**, een **openbare aanbesteding** voor **gewapende bewakingsdiensten** voor het Italiaanse ministerie van Justitie en de vraag of **deelnemings- en gunningsbeperkingen** bij een (in percelen verdeelde) overheidsopdracht ook op **concernniveau** moeten worden toegepast om misbruik en omzeiling van mededingingsregels te voorkomen – [ECER](#)
- C-11/25 (Jelgavas valstspilsētas pašvaldība), verwijzing uit **Letland** over **afvalbeheerdiensten zonder aanbesteding** via een **inhouse-procedure**, gunning aan onderneming die gedeeltelijk in handen is van de gemeente en handelt als ‘onderneming’ in de zin van **artikel 102 VWEU** en daarmee **misbruik heeft gemaakt van een machtspositie** – [ECER](#)

Europese Commissie

Inbreukenpakket februari 2025: Commissie zet stappen tegen Nederland in viertal dossiers ([ECER](#))

Daarnaast heeft de Commissie Nederland met redenen omklede adviezen gestuurd (...) vanwege de onjuiste toepassing van de PSO-verordening bij de gunning van een concessie aan de NS voor personenvervoer via het spoor.

Advocaten

EHRM – factsheets

- ECHR-KS KS - Key Theme – Articles 8, 10 and 1 of Protocol No. 1 The rights of lawyers in the Court's case-law nieuw

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – CONCLUSIE – C-134/23 (Tomann) – 27 februari 2024 – A-G Norkus – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:134 – conclusie

Richtlijn 98/59/EG – Collectief ontslag – Geen voorafgaande kennisgeving aan de bevoegde instantie – Gevolgen voor de geldigheid van het ontslag – Vaststelling door de bevoegde instantie van de datum vanaf wanneer het ontslagverbod niet langer geldt

Aan de verwijzing ligt een geding ten grondslag tussen de curator van een vennootschap en een werknemer van deze vennootschap over de geldigheid van de opzegging van de arbeidsovereenkomst van die werknemer in het kader van een collectief ontslag.

De verwijzende rechter vraagt onder andere of artikel 4, lid 1, van richtlijn 98/59 aldus moet worden uitgelegd, dat een opzegging in het kader van een verplicht te melden collectief ontslag de arbeidsverhouding van de betrokken werknemer pas kan beëindigen na afloop van de wachttijd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 98/59/EG moet aldus worden uitgelegd dat de opzegging van een arbeidsovereenkomst in het kader van een collectief ontslag, dat krachtens artikel 3, lid 1, van deze richtlijn vooraf ter kennis van de bevoegde overheidsinstantie moet worden gebracht, de arbeidsverhouding van een werknemer pas kan beëindigen nadat de in deze bepaling bedoelde wachttijd is verstreken.

Artikel 3, lid 1, en artikel 4, lid 1, van richtlijn 98/59 moeten aldus worden uitgelegd dat de werkgever die arbeidsovereenkomsten heeft opgezegd zonder de bevoegde overheidsinstantie vooraf in kennis te stellen van het collectieve ontslag in de zin van artikel 3, lid 1, eerste alinea, van deze richtlijn, deze kennisgeving niet achteraf alsnog kan doen, omdat een dergelijke kennisgeving tot gevolg heeft dat de arbeidsverhoudingen na afloop van de in artikel 4, lid 1, eerste alinea, van die richtlijn bedoelde wachttijd kunnen worden beëindigd door middel van de al eerder gedane opzeggingen.

Om de situatie te regulariseren die als gevolg van de aanvankelijk nagelaten kennisgeving is ontstaan, moet de werkgever eerst een correcte kennisgeving van het plan voor collectief ontslag bij de bevoegde overheidsinstantie doen en vervolgens de betrokken arbeidsovereenkomsten opnieuw opzeggen, welke opzeggingen overeenkomstig artikel 4, lid 1, eerste alinea, van richtlijn 98/59 ten vroegste 30 dagen na ontvangst van de kennisgeving ingaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-42/25 (Liceul Tehnologic "Anghel Saligny"), verwijzing uit **Roemenië** over richtlijn 2003/88 en de vraag of (maandelijks uitbetaalde) **maaltijdvergoedingen** in aanmerking genomen moeten worden bij de berekening van de **verlofvergoedingen voor werknemers**. Daarnaast wordt gevraagd of **lagere rechters tuchtrechtelijk aansprakelijk** gesteld kunnen worden wanneer zij zich niet houden aan een beslissing van de hoogste rechter waarbij het recht wordt uitgelegd in strijd met rechtspraak van het Hof.

- C-22/25 (Intercos Europe), verwijzing uit Italië over de vraag of een nationale wet die toestaat dat een **ter beschikking gestelde werknemer** voor onbepaalde tijd ter beschikking wordt gesteld aan **een en dezelfde inlener**, zonder dat daarbij een verplichting is vastgesteld om het besluit tot beëindiging van die terbeschikkingstelling te motiveren, in strijd is met het Unierecht
- C-830/24 (Trivium Packaging Italy), verwijzing uit Italië over **richtlijn 2008/104** en of het nationale recht, op grond waarvan het is toegestaan om **werknemers voor onbepaalde tijd ter beschikking** te stellen in strijd is met de richtlijn – ECER
- C-907/24 (Orefice Generators), verwijzing uit Italië over **grootschalige overplaatsingen** die leiden tot beëindiging van arbeidsovereenkomsten kunnen worden beschouwd als '**indirect ontslag**' en meetellen voor de ontslagdrempel van **richtlijn 98/59**.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 21 februari 2025 – [ECLI:NL:HR:2025:320](#)

Richtlijn 2006/54/EG – Richtlijn 92/85/EEG – Zwangerschaps- en bevallingsverlof – Gelijke behandeling – Gómez-arrest

Prejudiciële vraag aan HR (art. 392 Rv). Regeling in cao voor het middelbaar beroepsonderwijs over samenloop 'overige dagen' met zwangerschaps- en bevallingsverlof. Ongeoorloofd onderscheid tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers?

In de onderhavige zaak (waarbij onder meer relevant is dat sprake is van een voltijd dienstverband) ligt het voor de hand dat de betreffende 'overige dagen' bij de uitleg van de cao-MBO hebben te gelden als arbeidsvoorwaarde, en niet als eigen tijd waarbij samenvval van deze dagen met zwangerschaps- en bevallingsverlof niet tot compensatie door de werkgever behoeft te leiden. Over deze vraag zal echter uiteindelijk door de rechter in feitelijke instantie moeten worden beslist.

Ingeval de feitenrechter inderdaad uitgaat van deze uitleg van de cao, is de regeling die ligt besloten in art. 8.1 lid 10 cao-MBO, dat zwangerschaps- en bevallingsverlof niet wordt gecompenseerd in geval van samenloop met overige dagen, in strijd is met art. 7:646 lid 1 BW en art. 5 lid 1, aanhef en onder e, Awgb en dus in strijd is met dwingend recht. Dit antwoord berust op hetgeen hiervoor in 3.4.4 over de uitleg van de cao-MBO tot uitgangspunt is genomen, en is dus afhankelijk van de uitleg die de rechter in feitelijke instantie aan de cao-MBO zal geven

Het maakt daarbij geen verschil maakt of de bedoelde overige dagen moeten worden gelijkgesteld met vakantie in de zin van art. 7:634 BW of als een andersoortige vrijetijdsaanspraak moeten worden aangemerkt. De vragen 3 en 4 behoeven daarom geen beantwoording.

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

EHRM factsheets

- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Arbitration](#) nieuw

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – A.B. en Y.W. t. Malta – 4 februari 2024 – 2559/23 – ECLI:CE:ECHR:2025:0204JUD000255923 – persbericht – arrest

Beoordeling risico schending artikel 3 EVRM bij terugkeerbesluit – Schending procedurele eisen artikel 3 EVRM – Procedure beroepscommissie

De klagers zijn een echtpaar dat afkomstig is uit de regio Xianjiang in China. Klagers zijn Oeigoeren en hebben de Chinese nationaliteit. Klagers zijn in 2016 in Malta aangekomen op basis van een door de Maltese ambassade afgegeven visum tot verblijf van enkele maanden. Voorafgaand aan het verlopen van het visum hebben de klagers om internationale bescherming verzocht. Dat verzoek is afgewezen en het beroep daartegen is door de beroepscommissie ongegrond verklaard. Omdat een van de klagers een baan had in Malta verbleef hij tijdens de procedure legaal in Malta. In 2022 heeft klager vervolgens een andere vergunning voor verblijf aangevraagd. De Immigratiedienst ontdekte toen dat klagers niet meer legaal in Malta verbleven en heeft een terugkeerbesluit genomen. Tegen dit besluit hebben klagers beroep ingesteld bij de beroepscommissie en zij hebben tijdens de procedure een beroep gedaan op artikel 3 van het EVRM. De beroepscommissie heeft geoordeeld dat eerder al was geoordeeld dat er voor de klagers geen risico bestond om terug te keren naar China en heeft het beroep tegen het uitzettings/terugkeerbesluit afgewezen.

Het Hof komt tot de conclusie dat er sprake is van een schending van artikel 3 EVRM op procedurele gronden. De beroepscommissie was bevoegd om te oordelen over een beroep op artikel 3 EVRM. De commissie heeft zich bij de beoordeling echter enkel gebaseerd op het oordeel van dezelfde commissie van zes jaar eerder, naar aanleiding van het beroep tegen de afwijzing van de verblijfsvergunning. Om te voldoen aan het vereiste van het bieden van een effectief rechtsmiddel is het, volgens het Hof, niet voldoende dat de commissie zich slechts baseert op een oordeel van zes jaar eerder. De beroepscommissie had dan ook opnieuw moeten onderzoeken of er voor de klagers bij terugkeer naar China een risico op een mensonterende behandeling bestond.

HvJ – ARREST – C-158/23 (Keren) – 4 februari 2025 – **Grote Kamer – **Nederland** – ABRvS – ECLI:EU:C:2025:52 – persbericht – conclusie – arrest**

Richtlijn 2011/95/EU – Vluchtelingenstatus of subsidiaire beschermingsstatus – Niet slagen voor inburgeringsexamen binnen de gestelde termijn – Geldboete – Verplichting om volledige kosten van inburgeringscursussen te dragen – Lening om inburgeringskosten te betalen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen verzoeker (die de Eritrese nationaliteit heeft, op 17-jarige leeftijd naar Nederland is gekomen en vervolgens is erkend als persoon die internationale bescherming geniet) en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De minister heeft bij besluit aan verzoeker een geldboete opgelegd omdat hij niet binnen de gestelde termijn is geslaagd voor het inburgeringsexamen voor personen die internationale bescherming genieten en heeft gelast de lening terug te betalen die hem door de Nederlandse overheid was verstrekt om hem in staat te stellen de kosten van zijn inburgering te financieren. Verzoeker heeft, na een ongegrond besluit op bezwaar, beroep ingesteld bij de rechtbank. Het beroep is ongegrond verklaard, waarna verzoeker hoger beroep heeft ingesteld bij de ABRvS de verwijzende rechter.

De vraag is o.a. of artikel 34 van richtlijn 2011/95/EU zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan personen die internationale bescherming genieten de verplichting wordt opgelegd om, op straffe van een geldboete, te slagen voor een inburgeringsexamen. Ook wordt gevraagd of artikel 34 van de richtlijn zich verzet tegen een nationale regeling volgens welke personen die internationale bescherming genieten, zelf alle kosten van inburgeringscursussen en -examens dragen.

Hof (Grote kamer): Artikel 34 van richtlijn 2011/95/EU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling waarbij personen die internationale bescherming genieten worden verplicht om te slagen voor een inburgeringsexamen, op voorwaarde dat

– bij het opleggen van deze verplichting daadwerkelijk rekening kan worden gehouden met de speciale behoeften en omstandigheden van die personen alsook met de specifieke integratieproblemen waarmee zij worden geconfronteerd;

– de kennis die vereist is om te slagen voor dat examen wordt vastgesteld op een passend niveau, zonder verder te gaan dan noodzakelijk is om de integratie van die personen in de samenleving van de gastlidstaat te bevorderen;

– elke persoon die internationale bescherming geniet, wordt vrijgesteld van de verplichting om te slagen voor dat examen indien hij, gelet op de levensomstandigheden en de omstandigheden die zijn verblijf in de gastlidstaat kenmerken, kan aantonen dat hij reeds daadwerkelijk in de samenleving van die lidstaat is geïntegreerd.

Artikel 34 moet evenwel aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het feit dat een dergelijk examen niet met succes is afgelegd, stelselmatig wordt bestraft met een geldboete en dat deze boete zo hoog kan zijn dat zij, gelet op de persoonlijke en gezinssituatie van de betrokken persoon, een onredelijke financiële last voor hem vormt.

Artikel 34 van richtlijn 2011/95 moet aldus worden uitgelegd dat:

– het zich verzet tegen een nationale regeling volgens welke personen die internationale bescherming genieten, zelf de volledige kosten van inburgeringscursussen en -examens dragen;

– het feit dat deze personen een overheidslening kunnen ontvangen om die kosten te betalen en deze lening wordt kwijtgescholden als zij binnen de voorziene termijn geslaagd zijn voor hun inburgeringsexamen dan wel binnen deze termijn zijn vrijgesteld of ontheven van de inburgeringsplicht, de onverenigbaarheid van deze regeling met artikel 34 niet kan opheffen.

📌 Internationale bescherming: het Unierecht verzet zich er onder bepaalde voorwaarden niet tegen dat personen die internationale bescherming genieten verplicht zijn om te slagen voor een inburgeringsexamen ([persbericht](#))

📌 EU-Hof oordeelt over inburgerings- en slagingsverplichting voor asielzoekers ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-454/23 \(K.A.M\)](#) – 27 februari 2025 – Cyprus – [ECLI:EU:C:2025:114](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2011/95/EU – Verdrag van Genève – Asiel – Internationale bescherming – Weigering de vluchtelingenstatus te verlenen – Gevaar voor de veiligheid van de lidstaat van ontvangst – Gedrag en feiten daterend van voor de binnenkomst op het grondgebied

De bevoegde autoriteiten van Cyprus (de asieldienst) hebben het verzoek tot verlening van de vluchtelingenstatus van K.A.M. afgewezen op de grond dat hij een gevaar vormde voor de veiligheid van die lidstaat. Verzoeker heeft, na afwijzing van het door hem ingestelde bezwaar, beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter vraagt onder andere of op grond van artikel 14, lid 4, onder a), en lid 5, van richtlijn 2011/95, gelezen in samenhang met artikel 78, lid 1, VWEU en artikel 18 van het Handvest EU een lidstaat de vluchtelingenstatus kan intrekken of kan weigeren deze status te verlenen wanneer de redenen om de vluchteling te beschouwen als een gevaar voor de veiligheid van die lidstaat zijn gebaseerd op handelingen of gedragingen van de betrokkene die dateren van vóór zijn binnenkomst op het grondgebied van deze lidstaat, rekening houdend, ten eerste, met het feit dat deze handelingen en gedragingen geen gronden voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus vormen die uitdrukkelijk zijn opgenomen in artikel 1, onder F, van het Verdrag van Genève en artikel 12 van de richtlijn, en, ten tweede, met de in artikel 33, lid 2, van dit verdrag omschreven voorwaarden die van toepassing zijn op het begrip „gevaar voor de veiligheid van het land” alsmede met de daaruit voortvloeiende ernstige gevolgen voor de vluchteling.

Het Europees Parlement, de Commissie, de Raad, Cyprus en Duitsland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 14, lid 4, onder a), en lid 5, van richtlijn 2011/95/EU, gelezen in samenhang met artikel 78, lid 1, VWEU en artikel 18 van het Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat de vluchtelingenstatus kan intrekken of kan weigeren deze status te verlenen wanneer de goede redenen om de vluchteling te beschouwen als een gevaar voor de veiligheid van die lidstaat in de zin van artikel 14, lid 4, onder a), van deze richtlijn zijn gebaseerd op handelingen of gedragingen van de vluchteling die dateren van vóór zijn binnenkomst op het grondgebied van deze lidstaat. Het is niet van belang dat deze handelingen en gedragingen geen gronden voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus vormen die uitdrukkelijk zijn opgenomen in artikel 1, onder F, van het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, dat op 22 april 1954 in werking is getreden, zoals aangevuld door het op 31 januari 1967 te New York gesloten Protocol betreffende de status van vluchtelingen, dat op zijn beurt in werking is getreden op 4 oktober 1967 en in artikel 12 van voornoemde richtlijn. Bij de beoordeling van, ten eerste, de ernst van het gevaar dat de intrekking van de vluchtelingenstatus of de weigering om deze status te verlenen rechtvaardigt en, ten tweede, de gevolgen van die intrekking of weigering voor de situatie van de vluchteling, hoeft geen rekening te worden gehouden met de in artikel 33, lid 2, van dat verdrag omschreven voorwaarden die van toepassing zijn op het begrip „gevaar voor de veiligheid van de staat”, noch met de daaruit voortvloeiende ernstige gevolgen voor die vluchteling.

Het onderzoek van artikel 14, lid 4, onder a), en lid 5, van richtlijn 2011/95 heeft geen enkel element aan het licht gebracht dat de geldigheid van die bepaling uit het oogpunt van artikel 78, lid 1, VWEU en artikel 18 van het Handvest van de grondrechten kan aantasten.

HvJ – ARREST – C-753/23 (Krasiliva) – 27 februari 2025 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:133 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2001/55/EG – Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 – Artikel 47 Handvest EU – Tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden – Aanvragen van een verblijfstitel – Aanvragen in verschillende lidstaten – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Het Tsjechische ministerie van Binnenlandse Zaken heeft het verzoek van een Oekraïens staatsburger om een verblijfstitel in het kader van de tijdelijke bescherming als bedoeld in richtlijn 2001/55 afgewezen. Reden van de afwijzing is dat verzoeker al in een andere lidstaat tijdelijke bescherming had aangevraagd of had verkregen. De rechter in eerste aanleg heeft het beroep gegrond verklaard, waarna het ministerie cassatieberoep heeft ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 8, lid 1, van richtlijn 2001/55 zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de afgifte van een in die bepaling bedoelde verblijfstitel wordt geweigerd aan een persoon die de tijdelijke bescherming geniet als bedoeld in uitvoeringsbesluit 2022/382, wanneer deze persoon reeds een dergelijke verblijfstitel in een andere lidstaat heeft aangevraagd. Daarnaast

wordt gevraagd of uit deze bepaling volgt, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, dat een persoon die krachtens deze richtlijn tijdelijke bescherming geniet, recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte tegen een besluit waarbij een aanvraag tot afgifte van een verblijfstitel in de zin van dat artikel 8 niet-ontvankelijk wordt verklaard.

Hof: Artikel 8, lid 1, van richtlijn 2001/55/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de afgifte van een verblijfstitel wordt geweigerd aan een persoon die de tijdelijke bescherming geniet als bedoeld in uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382, wanneer deze persoon reeds een dergelijke titel in een andere lidstaat heeft aangevraagd maar deze nog niet heeft verkregen.

Artikel 8, lid 1, van richtlijn 2001/55, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat een persoon die krachtens deze richtlijn tijdelijke bescherming geniet, recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte tegen een besluit waarbij een aanvraag tot afgifte van een verblijfstitel in de zin van dat artikel 8 niet-ontvankelijk wordt verklaard.

- e The CJEU rules on multiple temporary protection applications but leaves key questions unanswered in Case C-753/23 (Krasiliva) ([EU law analysis](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-610/23 (Al Nasiria) – 6 februari 2024 – A-G Medina – Griekenland – ECLI:EU:C:2025:60 – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/32 – Artikel 47 Handvest EU – Internationale bescherming – Recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel – Volledig en ex nunc onderzoek van het beroep – Beslissing om beroep te verwerpen zonder onderzoek ten gronde – Verzuim van verzoeker om tijdens het beroep in persoon te verschijnen – Behandeling van het beroep

Verzoeker, een derdelander, heeft een verzoek om internationale bescherming ingediend. Hij heeft verklaard dat hij bij een stammenbesluit ter dood was veroordeeld, en heeft ter ondersteuning van zijn verzoek een document overgelegd. In mei 2020 heeft het regionaal asielbureau zijn verzoek om internationale bescherming afgewezen op grond dat zijn verhaal ongeloofwaardig werd geacht. Tegen dat besluit heeft FO administratief beroep ingesteld bij de verantwoordelijke onafhankelijke beroepscommissie. Hij is geïnformeerd over de datum voor de behandeling van zijn beroep en over het feit dat hij, zelfs als hij niet zou worden opgeroepen om te verschijnen, op de datum van de behandeling van zijn beroep in persoon moest verschijnen, tenzij er sprake was van bepaalde omstandigheden. Op de datum van de mondelinge behandeling is FO niet in persoon voor de commissie verschenen. De commissie heeft onder andere geverifieerd of er sprake was van overmacht en heeft vervolgens het beroep zonder onderzoek ten gronde kennelijk ongegrond verklaard en een terugkeermaatregel zonder mogelijkheid van vrijwillig vertrek opgelegd. Daartegen heeft FO bij de bestuursrechter in eerste aanleg, de verwijzende rechter, beroep ingesteld.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 46 van richtlijn 2013/32, gelezen in het licht van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid en van artikel 47 van het Handvest EU, aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die ingeval een persoon die om internationale bescherming verzoekt niet voldoet aan een procedurele verplichting om in persoon te verschijnen voor het orgaan dat zijn beroep tegen een inzake zijn verzoek genomen besluit onderzoekt, een vermoeden van misbruik van het beroep instelt en bepaalt dat het beroep kennelijk ongegrond moet worden verklaard, zonder dat de zaak ten gronde wordt onderzocht.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 46 van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in het licht van het gelijkwaardigheids- en doeltreffendheidsbeginsel en van artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die, ingeval een persoon die om internationale bescherming verzoekt niet voldoet aan een procedurele verplichting om in persoon te verschijnen voor het orgaan dat zijn beroep tegen een inzake zijn verzoek genomen beslissing behandelt, een

vermoeden van misbruik van het beroep instelt en bepaalt dat het beroep kennelijk ongegrond moet worden verklaard zonder dat de zaak ten gronde wordt onderzocht, voor zover die regeling niet voorziet in andere middelen waarmee de verzoeker zijn aanwezigheid op het grondgebied kan aantonen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-397/23 \(Jobcenter Arbeitplus Bielefeld\)](#) – 13 februari 2024 – A-G Richard De La Tour – Duitsland – [ECLI:EU:C:2025:96](#) – [conclusie](#)

Artikel 18 VWEU – Artikel 20 VWEU – Vrij verkeer van personen – Unieburger met een verblijfsrecht als werkzoekende – Beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit – Beginsel van gelijke behandeling – Uitzondering inzake sociale bijstand – Toekenning nationaal verblijfsrecht – Uitoefening ouderlijk gezag over een minderjarig kind – Onderscheid op basis van de nationaliteit van het kind

Verzoeker is een Poolse staatsburger die in 2020 Duitsland vanuit Nederland is binnengekomen met zijn Poolse partner. Hun gemeenschappelijke kind is in november 2020 in Duitsland geboren en heeft ook de Poolse nationaliteit. Verzoeker, zijn partner en hun gemeenschappelijke kind hebben bij Jobcenter Bielefeld een sociale basisuitkering aangevraagd. De aanvraag van de partner van verzoeker is toegewezen en de aanvraag ten behoeve van het kind is ook toegewezen vanaf diens geboorte. De aanvraag van verzoeker is daarentegen afgewezen, omdat hij slechts een verblijfsrecht had om werk te zoeken en op geen enkele andere grond in aanmerking kwam voor een verblijfsrecht dat hem recht zou kunnen geven op een uitkering. Het door verzoeker ingediende bezwaar is afgewezen, waarna verzoeker beroep heeft ingesteld bij de rechter in eerste aanleg, de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter vraagt of de nationale regeling van een lidstaat op grond waarvan een „mobiele” Unieburger die ouder is van een minderjarig ongehuwd kind dat geen onderdaan is van de gastlidstaat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft, geen verblijfsvergunning wordt toegekend om zijn ouderlijk gezag uit te oefenen, verenigbaar is met het Unierecht, en, gelet op de motivering van zijn verzoek, in het bijzonder met artikel 18 VWEU en artikel 33, lid 1, van het Handvest alsook met richtlijn 2004/38.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 18 VWEU, gelezen in samenhang met artikel 20, lid 2, eerste alinea, onder a), en artikel 21, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de nationale regeling van een gastlidstaat op grond waarvan de toekenning van een verblijfsvergunning met het oog op de uitoefening van het ouderlijk gezag is voorbehouden aan „mobiele” Unieburgers die ouders zijn van een minderjarig ongehuwd kind dat onderdaan is van de gastlidstaat waar het zijn gewone verblijfplaats heeft, en wordt geweigerd wanneer het kind onderdaan is van een andere lidstaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – [Nederland](#) – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond – 18 februari 2025 – [ECLI:NL:RBDHA:2025:2170](#)

Richtlijn 2011/95 – Richtlijn 2013/32 – Geloofwaardigheidsbeoordeling asiel – Refoulementbeginsel

Eiser stelt afkomstig te zijn uit Algerije, een homoseksuele geaardheid te hebben en daarom bescherming nodig te hebben. Verweerder acht de asielmotieven van eiser niet geloofwaardig. Eiser bevindt zich in bewaring.

Bij de prejudiciële verwijzingen van 7 januari 2025 heeft de rechtbank vragen gesteld over het beleid op grond waarvan verweerder vanaf 1 juli 2024 de geloofwaardigheid van een asielrelaas beoordeelt ([ECLI:NL:RBDHA:2025:136](#) en [ECLI:NL:RBDHA:2025:139](#)). Met de onderhavige prejudiciële verwijzing legt de rechtbank dezelfde vragen voor aan het HvJ. De rechtbank heeft het Hof verzocht om deze procedures te voegen en om de prejudiciële vragen te behandelen in de versnelde procedure (PPA).

Vanaf 1 juli 2024 beoordeelt verweerder de geloofwaardigheid van een asielrelaas op een andere wijze – verweerder stelt eerst de asielmotieven vast, beoordeelt dan of deze asielmotieven volledig met authentieke en/of objectief verifieerbare documenten en/of objectieve openbare bronnen zijn onderbouwd en zo niet, of de asielzoeker aan alle in artikel 31, zesde lid, van de Vw 2000 (die identiek zijn aan 4, vijfde lid, van richtlijn 2011/95) genoemde voorwaarden voldoet – als dit niet zo is, dan wordt het asielrelaas ongeloofwaardig geacht.

De rechtbank vraagt zich of deze werkwijze verenigbaar is met artikel 4 van richtlijn 2011/95, artikel 10, derde lid onder b, van richtlijn 2013/32 en artikelen 4 en 18 van het Handvest – door de beoordeling van het asielverzoek te beperken tot artikel 4, vijfde lid, van richtlijn 2011/95, lijkt geen invulling te worden gegeven aan lid 1 tot en met 4 van deze bepaling en worden onder meer de elementen die als ondersteuning van de verklaringen kunnen dienen, niet of onvoldoende betrokken bij de geloofwaardigheidsbeoordeling en lijkt geen sprake te zijn van een volledig en grondig onderzoek van de beschermingsbehoefte.

De rechtbank legt als tweede prejudiciële vraag aan het Hof de vraag voor of de rechter, net als bij het controleren van de rechtmatigheid van een terugkeerbesluit, bij het beoordelen van de rechtmatigheid van de afwijzing van een asielverzoek, zo nodig ambtshalve de eerbiediging van het refoulementbeginsel moet controleren.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-906/24 Sirtó, verwijzing uit **Finland** over een **vader die wordt teruggestuurd naar land van herkomst Roemenië** en de vraag of zijn **gezin** op grond van het Unierecht een **autonoom verblijfsrecht** in Finland genieten – ECER
- C-26/25 (Bukla), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of het **Hongaarse terugkeerbeleid**, waarbij een **derdelander** zonder motivering op basis van gerubriceerde informatie wordt **uitgezet** ondanks zijn **gezinsbanden met Unieburgers**, in strijd is met de **Terugkeerrichtlijn** en het **recht op een eerlijk proces**

NOOT – conclusie A-G 30 januari 2025, gevoegde zaken C-636/23 en C-637/23, Al Hoceima.

A-G Spielmann: illegaal verblijvende derdelander moet beroep kunnen instellen tegen de niet-toekenning van een termijn voor vrijwillig vertrek (ECER)

NOOT – bij HvJ zitting 4 februari 2025, C-136/24 (Hamoudi/Frontex)

- Hamoudi v Frontex, an EU Courts pushback case: Shifting the burden of proof and a duty to assist the Court (a duty of candour?) (EU law analysis)
- WS and Others v Frontex before the Grand Chamber: Ensuring Meaningful Protection of Fundamental Rights in Forced Returns by an EU Agency acting as a Safety-Net (EU law analysis)

REGELGEVING

- Weer waarschuwing Raad voor Rechtspraak over samenloop asielwetgeving ([NJB](#))

De Raad adviseert nadrukkelijk om eerst de maatregelen uit het Europese migratiepact uit te voeren en pas daarna te bekijken of aanvullende nationale wetgeving noodzakelijk is.

- RvS: wetsvoorstel Asiel- en Migratiepact kan ontwrichtend zijn voor rechtspraak ([NJB](#))

OVERIG

- Harmonising the sanctioning of reception conditions when asylum seekers fail to meet their obligations ([EUAA](#))
- European courts provide increased clarity on women seeking international protection, EUAA report finds ([EUAA](#))
- The Future of Temporary Protection in Türkiye: Return of Syrians after the Fall of Assad ([EU law analysis](#))
- The right to perform secondary movements under international refugee law ([EU law analysis](#))
- Hands On, Eyes Closed? CJEU Grand Chamber hearing on Frontex's role in unlawful pushbacks (WS and Others v Frontex, C-679/23 P) ([EU law analysis](#))
- Planned return hubs cannot be rights-free zones ([FRA](#))
- EU Citizenship Should Not Be Sold... ([verfassungsblog](#))
- The Binoculars at the Borders of Europe ([Verfassungsblog](#))
A mere two months into 2025, the Court of Justice of the European Union (CJEU) and the European Court of Human Rights (ECtHR) have dealt with no less than 7 cases concerning various types of alleged pushbacks at Europe's borders.
- 'Kerngezin' ([NJB](#))
- International Protection for People Displaced Across Borders in the Context of Climate Change and Disasters: A Practical Toolkit ([EJILtalk](#))
- The Italy/Albania asylum treaty reaches the CJEU: what are the issues? ([EU law analysis](#))
- The right to perform secondary movements under international refugee law ([EU law analysis](#))
- Monitoring migrants' human rights at the EU borders: EU law v the UN OPCAT? ([EJILtalk](#))
- From the EU-Belarus Border to Strasbourg: The Cases on 'Migrant Instrumentalisation' Before the ECtHR ([Verfassungsblog](#))
- Speciaal verslag 05/2025: Cohesiebeleid ten behoeve van vluchtelingen in Europa — Meer flexibiliteit, maar gebrek aan gegevens belemmert toekomstige beoordeling van doeltreffendheid, [PB C, C/2025/1162, 17.2.2025](#)
- Grensdetentie Schiphol ([NJB](#))
Als de Afdeling het grensbewakingsbelang laat prevaleren boven de verplichting om het individu onmiddellijk in vrijheid te stellen, dan schort het in essentie de werking van het recht op, omwille van zuiver politieke afwegingen.

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin" cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)

- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Immigration Detention of migrant children](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme – Article 14 Discrimination and immigration](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme – Immigration Health and immigration](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme – Article 8 Nationality](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme – Summary returns of migrants and/or asylum-seekers \(“push-backs”\) and related case scenarios](#) ^{nieuw}

Belastingen

EHRM – ARREST – [Italgomme Pneumatici S.r.l. t. Italië](#) – 6 februari 2024 – [36617/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD003661718](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Belastingcontrole – Inval in bedrijfspand – Inbeslagname documenten en andere niet officiële stukken – Rechterlijke toetsing – Schending

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

EHRM – ARREST – [Macharik t. Tsjechië](#) – 13 februari 2025 – [51409/19](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0213JUD005140919](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Verkrijging telecomdata van bepaald bedrijf – Schending

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-685/23 \(Corner and Border\)](#) – 13 februari 2025 – A-G Biondi – Portugal – [ECLI:EU:C:2025:97](#) – [conclusie](#)

Indirecte belastingen op het bijeenbrengen van kapitaal – Uitgifte obligaties – Garantieovereenkomst – Zegelrecht – Strekking van het begrip ‘daarmee verband houdende formaliteiten’ – Begrip ‘voorrecht’ ”

C&B heeft een financieringsovereenkomst gesloten voor de verwerving van de aandelen van twee Portugese bedrijven en om de schulden van deze bedrijven te herfinancieren. Om de verplichtingen na te komen, is een garantieovereenkomst (Security Agreement) gesloten tussen C&B, de overgenomen bedrijven en het Luxemburgse moederbedrijf van C&B, met BANCO SANTANDER als begunstigde en zekerheidsagent. De garanties waren cruciaal voor de financieringsovereenkomst en de uitgifte van obligaties ter waarde van 348,9 miljoen EUR.

Voor de sluiting van deze overeenkomsten is een zegelrecht van 2.093.400 EUR geheven.

De vraag is o.a. of artikel 5, lid 2, onder b), en artikel 6, lid 1, onder d), van richtlijn 2008/7 in de weg staan aan een nationale regeling waarin is bepaald dat belasting (zegelrecht) wordt geheven over de garanties die zijn verstrekt in de vorm van pandrechten op aandelen, op banktegoeden en op aandeelhoudersleningen, en in de vorm van cessies van schuldvorderingen, met het oog op de goede

nakoming van de verplichtingen die voortvloeien uit een door een kapitaalvennootschap uitgegeven obligatielening.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2008/7/EG verzet zich ertegen dat bepaalde garanties – in de vorm van pandrechten op aandelen, op banktegoeden en op aandeelhoudersleningen, alsmede cessies van gewaarborgde schuldvorderingen – die zijn verstrekt in het kader van een obligatie-uitgifte, worden onderworpen aan zegelrecht, mits de garantieovereenkomst kan worden aangemerkt als een formaliteit die verband houdt met de financieringsovereenkomst. Daarvan is sprake wanneer de verplichting om in geval van een obligatie-uitgifte garanties te verstrekken is opgelegd door de wet of andere voorschriften die de wilsautonomie beperken, of, als alternatief, wanneer de nationale rechter vaststelt dat er sprake is van zodanige feitelijke situaties dat het stellen van zekerheid kan worden beschouwd als een noodzakelijke commerciële stap in één enkele complexe verrichting.

De wettelijke verplichting garanties te verstrekken is een voorwaarde om een in het kader van een financieringsovereenkomst gesloten garantieovereenkomst te kunnen beschouwen als een met die financieringsovereenkomst verbonden formaliteit, en belet overeenkomstig artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2008/7 derhalve dat indirecte belasting wordt geheven.

De omstandigheid dat de garanties zijn verstrekt in het kader van een obligatie-uitgifte waarop is ingeschreven door een bankentiteit waarvan de positie van inschrijver op initiatief van de uitgevende instelling kan worden overgedragen, ook als die overdracht is onderworpen aan bepaalde voorwaarden en aan sancties/provisies, maakt voor het antwoord op de eerste vraag geen verschil.

Artikel 6, lid 1, onder d), van richtlijn 2008/7 moet aldus worden uitgelegd dat het alle garanties omvat [die zijn verstrekt in het kader van een obligatie-uitgifte die is onderworpen aan artikel 5, lid 2, onder b), van die richtlijn] waarvan de vestiging of inschrijving een vergelijkbaar effect heeft op de rechten van de schuldeiser, namelijk dat bijzondere voorkeursrechten worden verleend voor de voldoening van de vordering in geval van niet-nakoming, ongeacht of zij betrekking hebben op roerende dan wel onroerende goederen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-837/24 (Nova Iberomoldes), verwijzing uit **Portugal** over **richtlijn 2008/7** en de **nationale IMT-belasting** die wordt geheven op de **verwerving van aandelen** in een vennootschap met onroerend goed – ECER
- C-910/24 (Calmit Hungária Mészművek), verwijzing uit **Hongarije** over **broeikasgasemissierechten**, **CO2-quotabelasting**, **noodsituatie Oekraïne**, **indirecte discriminatie**, **dienstenrichtlijn** en **staatssteun** – ECER

OVERIG

EU-lijst van niet-coöperatieve belastingjurisdicties bijgewerkt (ECER)

EHRM factsheet

- Taxation

Belastingen, accijns

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-691/24 (Heineken România), verwijzing uit **Roemenië** over de vraag of een **alcoholhoudende drank met deels gefermenteerd appelsap** en een aanzienlijk percentage alcohol uit andere plantaardige bronnen voor **accijnsdoeleinden** mag worden geclassificeerd als **appelwijn** – ECER

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-277/24 (Adjak) – 27 februari 2025 – Polen – ECLI:EU:C:2025:130 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Maatregelen ter waarborging van de juiste inning van de btw – Btw-schuld van een belastingplichtige – Hoofdelijke aansprakelijkheid voormalig voorzitter raad van bestuur van de belastingplichtige – Deelname van voormalig voorzitter raad van bestuur – Procedure waarbij een btw-schuld wordt vastgesteld – Betwisting btw-schuld – Rechten van de verdediging – Evenredigheid

Verzoekster M. B. was voorzitter van de raad van bestuur van vennootschap B, waar een belastingcontrole is verricht door het hoofd van de belastingdienst, met betrekking tot de btw-aangiften over een periode in 2016. M. B. heeft vervolgens in 2022 bij het hoofd van de belastingdienst een verzoek ingediend tot verkrijging van de hoedanigheid van partij in de betrokken belastingprocedure en toegang tot het dossier daarvan, op grond van het feit dat zij voorzitter van de raad van bestuur van vennootschap B. was geweest. Dit verzoek is afgewezen.

De verwijzende rechter vraagt of de artikelen 205 en 273 van de btw-richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU en de artikelen 17, 41 en 47 van het Handvest EU, alsook het evenredigheidsbeginsel, het recht op een eerlijk proces en de rechten van de verdediging zich verzetten tegen een nationale regeling en een daarop gebaseerde nationale praktijk op grond waarvan:

- aan een natuurlijke persoon (lid van de raad van bestuur van een rechtspersoon) die met zijn gehele privévermogen hoofdelijk aansprakelijk kan zijn voor de btw-schuld van die rechtspersoon, het recht wordt ontzegd om deel te nemen aan een procedure die ertoe strekt in de vorm van een definitief besluit van de belastingdienst de belastingsschuld van die rechtspersoon vast te stellen,
- en deze natuurlijke persoon tegelijkertijd in een afzonderlijke procedure, die ertoe strekt zijn hoofdelijke aansprakelijkheid voor de btw-schuld van die rechtspersoon vast te stellen, verstoken is van een adequaat middel om eerdere vaststellingen en beoordelingen over het bestaan of de hoogte van de belastingsschuld van de rechtspersoon in het definitieve besluit van de belastingdienst dat eerder is vastgesteld zonder deelname van deze natuurlijke persoon, doeltreffend te betwisten,
- waarbij dit besluit krachtens een nationale bepaling, bekrachtigd door een nationale praktijk, bijgevolg een precedent vormt in die procedure?

Hof: Artikel 273 van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in samenhang met artikel 325, lid 1, VWEU, de rechten van de verdediging en het evenredigheidsbeginsel, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling en een nationale praktijk op grond waarvan een derde die hoofdelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor de belastingsschuld van een rechtspersoon, geen partij kan zijn in de procedure tegen deze rechtspersoon waarin de belastingsschuld ervan wordt vastgesteld, met dien verstande dat deze derde tijdens de eventueel tegen hem gevoerde procedure inzake hoofdelijke aansprakelijkheid naar behoren de door de belastingdienst in het kader van de eerste procedure vastgestelde feitelijke bevindingen en juridische kwalificaties moet kunnen betwisten en

toegang moet kunnen krijgen tot het dossier daarvan, waarbij de rechten van die rechtspersoon of van andere derden worden geëerbiedigd.

HvJ – CONCLUSIE – [C-605/23 \(Ati-19\)](#) – 13 februari 2024 – A-G Campos Sánchez Bordona – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2025:91](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Artikel 47 Handvest EU – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Bestuursmaatregel tot verzegeling van een bedrijfsruimte – Vordering tot opschorting – Rechterlijke toetsing beperkt tot de beoordeling van de schade die de tenuitvoerlegging van de maatregel kan berokkenen

Ati-19 is een eenmanszaak met beperkte aansprakelijkheid die in een bedrijfsruimte exploiteert. Na een inspectie van de Bulgaarse belastingdienst, waarbij onregelmatigheden bij de inning van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) waren geconstateerd, is aan de eenmanszaak een bestuurlijke boete opgelegd en is ook de verzegeling gelast van een bedrijfsruimte. De eenmanszaak heeft beroep ingesteld bij de bestuursrechter en verzoekt om opschorting van het bevel tot voorlopige tenuitvoerlegging van de verzegeling.

De verwijzende rechter vraagt of de nationale regel inzake het instellen van beroep tegen de voorlopige tenuitvoerlegging van de bestuursmaatregel tot verzegeling verenigbaar is met het recht dat wordt gegarandeerd door artikel 47, eerste alinea, van het Handvest EU.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 47, eerste alinea, van het Handvest EU, gelezen in samenhang met artikel 273 van richtlijn 2006/112/EG, moet aldus worden uitgelegd dat het in beginsel niet in de weg staat aan een regeling van een lidstaat die, in haar geheel bezien, de rechter toestaat om het bevel tot voorlopige tenuitvoerlegging van een bestuursmaatregel met betrekking tot de verzegeling van een bedrijfsruimte, die is opgelegd nadat onregelmatigheden zijn vastgesteld ter zake van de belasting over de toegevoegde waarde (btw), op te schorten wanneer die voorlopige tenuitvoerlegging de verzoeker ernstige of moeilijk te herstellen schade zou kunnen berokkenen.

Daarentegen staat die bepaling er wel aan in de weg dat de omvang van de rechterlijke toetsing van de toepassing van die nationale regeling in het kader van een procedure waarin om opschorting van het bevel tot voorlopige tenuitvoerlegging wordt verzocht, wordt beperkt tot enkel het bestaan van ernstige of moeilijk te herstellen schade, met uitsluiting van elke mogelijkheid voor de rechter om, teneinde zijn overtuiging te vormen, te beoordelen of het verzoek tot opschorting rechtens en feitelijk wordt gerechtvaardigd door aannemelijke argumenten die op het eerste gezicht duiden op tekortkomingen die de betrokken handeling onverenigbaar maken met het Unierecht.

HvJ – CONCLUSIE – [C-615/23 \(Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej\)](#) – 13 februari 2025 – A-G Kokott – Polen – [ECLI:EU:C:2025:92](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Diensten onder bezwarende titel – Maatstaf van heffing – Vergoeding ter dekking van verliezen – Rechtstreeks met de prijs verband houdende subsidies – Door een derde verrichte gesubsidieerde dienst van algemeen belang – Rechtsbetrekking en rechtstreeks verband tussen dienst en tegenprestatie – Tegenprestatie van derden

De vraag is o.a. hoe de subsidiëring van een belastingplichtige door een territoriaal overheidslichaam in het algemeen belang (in casu het ter beschikking stellen van openbaar personenvervoer) moet worden behandeld voor de toepassing van de btw. Indien de subsidie een deel van de tegenprestatie voor de door de belastingplichtige aan de subsidieverlener of zijn klanten verrichte dienst vormt, moet de belastingplichtige btw over de subsidie betalen (of moet de subsidie dienovereenkomstig hoger zijn).

Indien de subsidie daarentegen geen deel uitmaakt van de tegenprestatie voor een dienst (ten behoeve van de subsidieverlener of de klanten), maar een algemene subsidie is ten gunste van de belastingplichtige, is er geen sprake van een belastbare handeling, zodat er geen btw verschuldigd is.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 1, onder c), en artikel 73 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat een vergoeding achteraf voor financiële verliezen, waarvan het bedrag bij een EU-verordening wordt beperkt en die niet wordt bepaald op basis van het aantal gebruikers maar op basis van het aantal forfaitair aangeboden voertuigkilometers, geen tegenprestatie voor een dienst aan het betalende territoriale overheidslichaam vormt. Een dergelijke vergoeding vormt evenmin een tegenprestatie van een derde ten gunste van de concrete gebruikers van het lokale openbaar vervoer, aangezien zij geen rechtstreekse, maar hooguit een indirecte invloed heeft op de berekening van de prijzen door de gesubsidieerde onderneming.

HvJ – CONCLUSIE – C-733/23 (Beach and bar management) – 13 februari 2025 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Bulgarije – ECLI:EU:C:2025:94 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Artikel 50 Handvest EU – Ne-bis-in-idem – Verzuim om te voldoen aan de verplichting om een kassabon uit te reiken – Verzegeling bedrijfsruimte – Cumulatie van sancties voor een en dezelfde overtreding – Evenredigheidsbeginsel

De Bulgaarse belastingdienst heeft 85 geldboeten opgelegd aan een vennootschap wegens overtredingen van de nationale regeling inzake de btw. De litigieuze geldboeten kunnen in abstracto worden aangemerkt als maatregelen om de juiste inning van de btw te waarborgen en fraude te voorkomen (artikel 273 van richtlijn 2006/112/EG). Naast de opgelegde sancties heeft de belastingdienst de verzegeling gelast van de bedrijfsruimte waar de overtredingen waren begaan.

De verwijzende rechter wil weten of een nationale regeling op grond waarvan er geldboeten kunnen worden opgelegd voor overtredingen waarvoor al een verzegelingsmaatregel ten uitvoer is gelegd, verenigbaar is met artikel 50 Handvest EU.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 325 VWEU, artikel 273 van richtlijn 2006/112/EG en artikel 50 Handvest EU moeten aldus worden uitgelegd dat de overwegingen op grond waarvan het Hof zijn arrest van 24 mei 2023 in zaak C-97/21 (MV – 98) heeft gewezen, kunnen worden uitgebreid tot de situatie waarin de nationale belastingdienst een belastingplichtige, wegens opeenvolgende niet-nakomingen van zijn verplichtingen inzake de btw, naast de verzegeling van de bedrijfsruimte en een toegangsverbod voor de duur van 14 dagen, 85 geldboeten oplegt voor alle door hem begane fiscale overtredingen.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 31 januari 2025 – [ECLI:NL:HR:2025:157](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling overdrachtsbelasting – Verbouwing kantoorpand – Nieuwbouw? – HvJ C-308/16 (Kozuba) – HvJ C-239/22 (Promo 54)

Het geschil gaat over vrijstelling van overdrachtsbelasting. De vraag is of door een ingrijpende verbouwing van een kantoorpand een “vervaardigd goed is voortgebracht”. In dat geval is er een nieuwe zaak ontstaan en is de levering vrijgesteld van overdrachtsbelasting ovg artikel 15.1.a WBR.

Het Hof oordeelde echter dat de verbouwing niet zo ingrijpend dat “in wezen nieuwbouw” is ontstaan zoals uitgewerkt in HR 4 november 2022, ECLI:NL:HR:2022:1577.

X heeft tegen de uitspraak cassatie ingesteld. Volgens X heeft de Hoge Raad in het genoemde arrest een onjuiste interpretatie gegeven van het arrest van het HvJ in zaak [C-308/16 \(Kozuba\)](#). Het Europese

Hof heeft in dit arrest uitgelegd wat moet worden verstaan onder het begrip ‘verbouwing’ als bedoeld in artikel 12 lid 2 BTW-richtlijn.

De Hoge Raad het cassatieberoep van X ongegrond verklaard. De Hoge Raad acht het buiten redelijke twijfel dat zijn uitleg in het genoemde arrest van 4 november 2022 in overeenstemming is met de mogelijkheid die de BTW-richtlijn biedt aan de lidstaten om de voorwaarden te bepalen voor de toepassing van het verbouwingscriterium. Naar het oordeel van de Hoge Raad wordt met deze uitleg de in arrest van het HvJ in zaak C-239/22 (Promo 54) bedoelde draagwijdte van het begrip ‘verbouwing’, zoals omljnd door het HvJ, in acht genomen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-657/24 (Versãofast), verwijzing uit **Portugal** over **richtlijn 2006/112** en de uitleg van het begrip ‘bemiddeling inzake krediet’ en vrijstelling van de btw – ECER

REGELGEVING

Richtlijn (EU) 2025/425 van de Raad van 18 februari 2025 tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG wat betreft het elektronische certificaat van vrijstelling van belasting over de toegevoegde waarde, PB L, 2025/425, 28.2.2025.

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – ARREST – C-18/23 (Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej) – 27 februari 2025 – Polen
– ECLI:EU:C:2025:119 – conclusie – arrest

VWEU – Richtlijn 2009/65/EG – Vrij verkeer van kapitaal – Instellingen voor collectieve belegging in effecten – Vennootschapsbelasting – Vrijstelling van vennootschapsbelasting voor de inkomsten van een instelling – Voorwaarden voor vrijstelling – Extern beheer van een instelling

Fonds F, een naamloze vennootschap naar Luxemburgs recht, heeft de Poolse belastingdienst om een fiscale ruling verzocht om te bepalen of zijn inkomsten waarover het aangifte doet in verband met een toekomstige gebeurtenis, vrijgesteld zijn van belasting. In zijn fiscale ruling heeft de belastingdienst geoordeeld dat fonds F wel voldeed aan bepaalde voorwaarden van de Poolse wet op de vennootschapsbelasting, maar niet aan de voorwaarde die deze wet ook stelt, namelijk dat het fonds werd beheerd door een externe entiteit.

De verwijzende rechter vraagt of de bepalingen van richtlijn 2009/65 en met name artikel 29, lid 1, ervan, gelezen in samenhang met de artikelen 18, 49 en 63 VWEU, zich ertegen verzetten dat in een nationale regeling voorgenoemde vormvereiste wordt vastgesteld om een instelling voor collectieve belegging die is gevestigd in een andere Unielidstaat dan de Republiek Polen of in een andere staat van de Europese Economische Ruimte in aanmerking te laten komen voor vrijstelling van inkomstenbelasting?

Hof: Artikel 63, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die bepaalt dat een instelling voor collectieve belegging enkel wanneer zij wordt beheerd door een externe entiteit die haar activiteiten uitoefent krachtens een vergunning van de bevoegde autoriteiten voor toezicht op de financiële sector van de staat waar deze entiteit is gevestigd, in aanmerking komt voor vrijstelling van vennootschapsbelasting voor de inkomsten uit de door deze

instelling verrichte beleggingen, en welke regeling een dergelijke vrijstelling dus niet verleent aan intern beheerde instellingen voor collectieve belegging die zijn opgericht overeenkomstig de wetgeving van een andere lidstaat, waarbij zich de omstandigheid voordoet dat het recht van de eerste lidstaat enkel de oprichting van extern beheerde instellingen voor collectieve belegging toestaat.

Bestuursrecht

HvJ – CONCLUSIE – [C-417/23 \(Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge\)](#) – 13 februari 2024 – **Grote Kamer** – A-G Čapeta – Denemarken – [ECLI:EU:C:2025:98 – persbericht – conclusie](#)

Richtlijn 2000/43/EG – Gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming – Vaststelling van ontwikkelingsplannen voor woonwijken – Woonwijken die als “parallelle samenlevingen” zijn aangemerkt – Criterium “immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen” – Begrippen “etnische afstamming”, “directe discriminatie” en “indirecte discriminatie”

Samenvatting onder: [discriminatie en gelijke behandeling](#)

Broeikasgasemissierechten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-910/24 \(Calmit Hungária Mészművek\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over **broeikasgasemissierechten, CO2-quotabelasting, noodsituatie Oekraïne, indirecte discriminatie, dienstenrichtlijn en staatssteun**

Civiel

HvJ – ARREST – [C-677/22 \(Przedsiębiorstwo A.\)](#) – 6 februari 2025 – Polen – [ECLI:EU:C:2025:58 – conclusie – arrest](#)

Richtlijn 2011/7/EU – Handelstransacties tussen ondernemingen – Bestrijding van betalingsachterstand – Betalingstermijn van meer dan 60 kalenderdagen – Mogelijkheid voor contractpartijen tot vaststelling ruimere betalingstermijnen – Voorwaarde dat een termijn uitdrukkelijk in een overeenkomst is opgenomen – Voorwaarde dat er geen sprake is van kennelijke onbillijkheid jegens de schuldeiser – Schuldenaar stelt eenzijdig betalingstermijn van 120 dagen vast – Onrechtmatigheid

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen A. verzoekster, en P. S.A.. Partijen hebben verschillende overeenkomsten gesloten voor de levering van. Voor alle overeenkomsten zijn de voorwaarden van de overeenkomsten tussen partijen, met inbegrip van de betalingstermijn van 120 dagen, eenzijdig door P. vastgesteld. P heeft ter uitvoering van de betrokken overeenkomsten 354 facturen voldaan binnen een termijn van 120 tot 122 dagen vanaf de datum van ontvangst ervan. Vervolgens heeft A. haar een samenvattende boekhoudkundige rekening gezonden met de bedragen die volgens haar verschuldigd waren als vertragingsrente en forfaitaire vergoeding van invorderingskosten. Het geschil tussen A en P gaat over de rechtmatigheid van het contractueel beding

waarbij laatstgenoemde eenzijdig een betalingstermijn van 120 kalenderdagen heeft vastgesteld voor de facturen betreffende de met A. gesloten overeenkomsten.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 3, lid 5, van richtlijn 2011/7 aldus moet worden uitgelegd dat de in die bepaling opgenomen bewoordingen „in de overeenkomst uitdrukkelijk anders is overeengekomen” zich verzetten tegen een door de schuldenaar eenzijdig bedongen betalingstermijn van meer dan 60 kalenderdagen.

Hof: Artikel 3, lid 5, van richtlijn 2011/7/EU moet aldus worden uitgelegd dat de bewoordingen „in de overeenkomst uitdrukkelijk anders is overeengekomen” zich ertegen verzetten dat de schuldenaar eenzijdig een betalingstermijn van meer dan 60 kalenderdagen bedingt, tenzij op basis van alle contractuele documenten en bedingen in die overeenkomst kan worden vastgesteld dat de partijen bij die overeenkomst over en weer de wil kenbaar hebben gemaakt om specifiek aan dat beding gebonden te zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-14/25 (Thüringer Aufbaubank), verwijzing uit **Oostenrijk** over of een Oostenrijkse rechter mag toetsen of een Duitse **notariële akte** uit 1999 als **Europese executoriale titel** ten uitvoer kan worden gelegd, ondanks dat deze buiten de **temporele werkingssfeer** van **Verordening 805/2004** valt.
- C-23/25 (Sutuska), verwijzing uit **Polen** over **richtlijn 93/13/EEG** en de terugbetaling van **kredietgerelateerde verzekeringskosten** door de bank aan de kredietnemer bij een, vanwege **oneerlijke bedingen**, nietig verklaarde kredietovereenkomst.

Consumenten

HvJ – ARREST – C-472/23 (Lexitor) – 13 februari 2025 – Polen – ECLI:EU:C:2025:89 – persbericht – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2008/48/EG – Kredietovereenkomsten voor consumenten – Informatieplicht – Jaarlijks kostenpercentage – Wijziging van de vergoedingen en commissielonen – Nationaal sanctiestelsel – Evenredigheidsbeginsel

Lexitor, een incassobureau, heeft de rechten overgenomen van een consument die een kredietovereenkomst met een bank had gesloten voor 40.000 Poolse zloty (PLN). De consument moest naast de hoofdsom ook rente en commissielonen betalen. De overeenkomst vermeldde een Jaarlijkse Kosten Percentage (JKP) van 11,18%.

Volgens de voorwaarden in de overeenkomst was het mogelijk om vergoedingen en commissielonen te verhogen op basis van verschillende economische veranderingen, zoals inflatie en rente. De tarieflijst van de bank gaf details over administratieve kosten, zoals voor het verstrekken van bankadvies en het verzenden van brieven. De vergoedingen konden maximaal vier keer per jaar met 200% worden verhoogd.

Lexitor heeft betaling van de rente en kosten die de consument heeft betaald teruggevorderd omdat de bank de informatieplicht tegenover de consument zou hebben geschonden door een te hoog JKP te vermelden en niet de voorwaarden voor het verhogen van de vergoedingen duidelijk te maken.

De verwijzende rechter wil weten of de bank de informatieplicht heeft geschonden door rente over de kredietkosten te berekenen, en of de vermelding van de verhoging van vergoedingen in de

overeenkomst voldoende was. Daarnaast is de vraag gesteld of een sanctie zoals het vrijstellen van rente en kosten evenredig zou zijn in dit geval.

Hof : Artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48/EG moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een kredietovereenkomst een jaarlijks kostenpercentage vermeldt dat te hoog blijkt te zijn omdat bepaalde bedingen van die overeenkomst vervolgens oneerlijk in de zin van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG op zich geen verzaking van de in die bepaling van richtlijn 2008/48 neergelegde informatieplicht oplevert.

Artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48 moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat in een kredietovereenkomst een aantal omstandigheden worden opgesomd die kunnen leiden tot een verhoging van de aan de uitvoering van de overeenkomst verbonden vergoedingen, zonder dat een normaal geïnformeerde, redelijk omzichtige en oplettende consument evenwel kan nagaan of deze omstandigheden zich voordoen en wat de invloed ervan op die vergoedingen is, verzaking van de in deze bepaling neergelegde informatieplicht oplevert, voor zover die vermelding de mogelijkheid van die consument om de omvang van zijn verbintenis te beoordelen, in gevaar kan brengen.

Artikel 23 van richtlijn 2008/48, gelezen in het licht van overweging 47 ervan, verzet zich niet tegen een nationale regeling die in geval van niet-nakoming van de aan de kredietgever in artikel 10, lid 2, van die richtlijn opgelegde informatieplicht voorziet in een uniforme sanctie, die erin bestaat dat het recht van de kredietgever op rente en vergoedingen vervalt, ongeacht de individuele ernst van de niet-nakoming van deze plicht, voor zover de niet-nakoming het vermogen van de consument om te beoordelen waartoe hij zich verbindt, in gevaar kan brengen.

- 📌 Consumer credit agreements: in the event of failure to comply with the obligation to provide information, a bank may be deprived of its right to interest ([persbericht](#))
- 📌 EU-Hof: bij consumentenkredietovereenkomsten kan bij niet-naleving van de informatieplicht een bank het recht op rente worden ontnomen ([ECER](#))
- 📌 Sanctions for Not Providing Essential Information in Credit Contracts - CJEU in Lexitor II (Case C-472/23) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – C-612/23 (Verbraucherzentrale Berlin) – 13 februari 2025 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:82 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2002/22/EG (universeledienstrichtlijn) – Elektronische-communicatienetwerken en -diensten – Universele dienst en gebruikersrechten – Consumentenbescherming – Overeenkomsten tussen consument en onderneming die elektronische-communicatiediensten aanbiedt – Gemakkelijker wijziging van aanbieder – Begrip ‘initiële contractduur’

Samenvatting onder: [diensten](#)

HvJ – ARREST – C-85/24 (Verein für Konsumenteninformation) – 27 februari 2025 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:112 – arrest

Richtlijn 2014/17/EU – Richtlijn 2005/29/EG – Woningkredietproducten – Verplichting om een ,representatief voorbeeld’ te geven – Bankinstelling die verschillende vormen van krediet aanbiedt – Informatieblad met uitsluitend voorbeelden van kredietovereenkomsten met variabele rentevoet

BAWAG is een Oostenrijkse bank en geeft consumenten informatie over hypothecaire kredieten en kredieten voor onroerende goederen via een "informatieblad over krediet". Dit blad bevat voorbeelden van kredieten voor de bouw van een woning, zowel met als zonder hypotheek.

VKI, een consumentenorganisatie, heeft BAWAG aangeklaagd omdat het informatieblad alleen voorbeelden van kredieten met een variabele rente bevat, terwijl BAWAG ook kredieten met een vaste en gemengde rente aanbiedt. VKI vindt dat BAWAG verplicht is om ook voorbeelden van deze twee soorten rentevoeten op te nemen. Volgens BAWAG hoeft het informatieblad niet gedetailleerde informatie voor specifieke gevallen te bevatten, maar slechts algemene informatie.

Hof: Artikel 13, lid 1, onder g), van richtlijn 2014/17/EU moet aldus worden uitgelegd dat een kredietgever die met het oog op de financiering van de bouw van een woning al dan niet door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomsten aanbiedt tegen een vaste rentevoet, tegen een variabele rentevoet en/of met afwisselende perioden tegen een vaste en een variabele rentevoet, in de algemene informatie slechts één voorbeeld van de door hem aangeboden kredieten hoeft te geven, mits dit representatief is.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-901/24 (Falucka), verwijzing uit **Polen** over **oneerlijke bedingen, lening gekoppeld aan wisselkoers Zwitserse frank en verjaring – ECER**
- C-903/24 (Zmarka), verwijzing uit **Polen** over **oneerlijke bedingen** en een nationaal vereiste waarbij er pas **wettelijke vertragsrente** over een onverschuldigde prestatie kan worden gevorderd vanaf de datum waarop een aanmaning tot betaling is betekend waarin het concrete bedrag vermeld is dat wordt gevorderd – ECER
- C-902/24 (Herchoski), verwijzing uit **Polen** over **oneerlijke bedingen** en de vraag of de nationaalrechtelijke mogelijkheid van **verrekening door de bank, bij nietigverklaring van een hypothecaire kredietovereenkomst** in overeenstemming is met de richtlijn – ECER
- C-872/24 en C-909/24 (Digi România e.a.), verwijzing uit **Roemenië** over **oneerlijke bedingen, en boeten wegens achterstallige betaling, wettelijke rente en schadevergoeding voor voortijdige beëindiging van een contract voor mobiele telefoondiensten – ECER**

NOOT – bij HvJ 16 januari 2025, C-346/23 (Banco de Santander)

EU-Hof oordeelt over de procesbevoegdheid van consumentenorganisaties in procedures over financiële producten (ECER)

NOOT – bij HvJ 23 januari 2025, C-518/23 (NEW Niederrhein Energie und Wasser)

Price calculation indications in online offers: Misleading or not? CJEU in NEW Niederrhein Energie und Wasser (Case C-518/23) (ECLB)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

**EHRM – ARREST – M.B. t. Spanje – 6 februari 2024 – 38239/22 –
ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD003823922 – persbericht – arrest**

Artikel 5 EVRM – Plaatsing in penitentiair psychiatrische kliniek zonder beoordeling huidige mentale gezondheid – Schending

Klaagster lijdt aan paranoïde schizofrenie. Zij werd in maart 2018 aangehouden voor brandstichting in het appartement waar zij woonde. In februari 2020 werd brandstichting bewezen verklaard en werd klaagster ontslagen van alle rechtsvervolging. Zij werd volledig ontoerekeningsvatbaar geacht vanwege haar stoornis en de grote mate van alcohol die zij had geconsumeerd voorafgaand aan de brandstichting. Aan haar werd een verplichte behandeling in een gesloten setting voor een periode tussen vijf en vijftien jaar opgelegd. Ze werd in een penitentiair psychiatrisch ziekenhuis geplaatst en verplaatste na twee jaar naar een psychiatrische kliniek, omdat zij een minder groot risico vormde.

EHRM: Een persoon kan alleen van zijn vrijheid worden beroofd wegens een geestesziekte als op betrouwbare wijze is aangetoond dat sprake is van een geestesziekte en als de aard van die stoornis opsluiting vereist. De opsluiting kan alleen voortduren als het voortduren van de stoornis is aangetoond. De nationale rechter had de geestestoestand van klaagster beoordeeld op de dag dat zij de brand had gesticht, bijna twee jaar vóór oplegging van de maatregel. Rapporten over haar gezondheid waren niet adequaat onderzocht. De nationale rechter heeft geen verwijzing gemaakt naar de therapeutische of medische behoeften van klaagster of naar de noodzaak om te voorkomen dat zij bijvoorbeeld een gevaar vormde voor zichzelf of anderen. De oplegging van de veiligheidsmaatregel voldeed daarom niet aan de minimumvereisten. Schending van artikel 5, eerste lid, EVRM.

**EHRM – ARREST – X. t. Cyprus – 27 februari 2025 – 40733/22 –
ECLI:CE:ECHR:2025:0227JUD004073322 – persbericht – arrest**

Artikelen 3 en artikel 8 EVRM – Onderzoeksautoriteiten zijn tekortgeschoten in verplichting tot het doen van effectief onderzoek – Schending

Klaagster stelt dat zij in 2019 het slachtoffer is geworden van een groepsverkrachting door verschillende Israëliëse staatsburgers tijdens haar verblijf op Cyprus. De klacht betreft het onderzoek dat hierop door de autoriteiten is gevolgd. Na tien dagen van lange ondervragingen die tot diep in de nacht duurde heeft klaagster haar beschuldigingen ingetrokken. Hierop werd zij meteen vervolgd voor openbare ordeverstoring en schuldig bevonden in eerste aanleg. In hoger beroep is zij vrijgesproken waarbij het nationale hof verschillende tekortkomingen vaststelde in het onderzoek naar de beschuldiging van (groep)verkrachting.

Het EHRM stelt eveneens vast dat sprake is van een aantal tekortkomingen in het onderzoek en stelt, zonder zich uit te spreken over de schuld van de verdachten, dat de onderzoeksautoriteiten tekort zijn geschoten in de positieve verplichting van de staat om dergelijke feiten effectief te onderzoeken en te vervolgen. Bovendien lijkt de geloofwaardigheid van de beschuldigingen van klaagster te zijn beoordeeld aan de hand van vooringenomen genderstereotypen en slachtoffer beschuldigende houdingen. Het hof is dan ook van oordeel dat sprake is van schending van artikel 3 en 8 EVRM.

OVERIG

- Het gebruik van AI in de opsporing (bijzonder strafrecht)

EHRM factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Prisoners' rights Health care in prison](#) nieuw
- [ECHR-KS Key Theme - Article 5 Judicial review of short-term detentions](#) nieuw
- [ECHR-KS Key Theme – Article 14 Prisoners and discrimination](#) nieuw

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – C-612/23 (Verbraucherzentrale Berlin) – 13 februari 2025 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:82 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2002/22/EG (universeledienstrichtlijn) – Elektronische-communicatienetwerken en -diensten – Universele dienst en gebruikersrechten – Consumentenbescherming – Overeenkomsten tussen consument en onderneming die elektronische-communicatiediensten aanbiedt – Gemakkelijker wijziging van aanbieder – Begrip ‘initiële contractduur’

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Verbraucherzentrale Berlin, een vereniging voor consumentenbescherming en Vodafone GmbH, betreffende een handelspraktijk van deze aanbieder ten aanzien van consumenten. De vereniging voor consumentenbescherming heeft bij de rechter in eerste aanleg een verbodsactie ingesteld tegen Vodafone, op grond dat Vodafone de nationale regeling inzake consumentenbescherming zou hebben geschonden ten nadele van bestaande klanten. Verschillende klanten hadden elk met Vodafone een eerste overeenkomst voor een bepaalde contractduur gesloten. Vóór het verstrijken van hun overeenkomsten, hebben deze klanten zijn abonnementsformule willen wijzigen om tegen een hogere maandelijkse prijs een nieuwe mobiele telefoon tegen een gereduceerde prijs te kunnen aanschaffen. De vereniging voor consumentenbescherming heeft aangevoerd dat, als het gevolg van deze handelspraktijk, klanten werden gebonden voor een periode van meer dan 24 maanden.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van het begrip ‘initiële contractduur’ in artikel 30, lid 5, van richtlijn 2002/22/EG (de universele dienstrichtlijn). De vraag is of het begrip zowel betrekking heeft op de duur van de eerste overeenkomst tussen een consument en een aanbieder van elektronische-communicatiediensten, als op de duur van een daaropvolgende overeenkomst tussen dezelfde partijen.

Hof: Artikel 30, lid 5, van richtlijn 2002/22/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „initiële contractduur” in deze bepaling zowel betrekking heeft op de duur van de eerste overeenkomst tussen een consument en een aanbieder van elektronische-communicatiediensten als op de duur van een daaropvolgende overeenkomst tussen dezelfde partijen, zodat bij die latere overeenkomst geen contractduur van meer dan 24 maanden mag worden opgelegd, zelfs wanneer die overeenkomst is ondertekend en ten uitvoer wordt gelegd vóór het verstrijken van de eerste overeenkomst.

- e "Initial commitment period" of two years in phone subscriptions - aka when is long enough long enough? CJEU in C-612/23 ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – C-674/23 (AEON NEPREMIČNINE e.a.) – 27 februari 2025 – Slovenië – ECLI:EU:C:2025:113 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/123/EG – Artikelen 16 en 38 Handvest EU – Maximumtarieven makelaar – Vrijheid van ondernemerschap – Consumentenbescherming

Mag de maximumvergoeding voor een makelaar wettelijk worden beperkt? Concreet gezien gaat het over Sloveense wetgeving die bepaalt dat de vergoeding voor een makelaar bij de aankoop of verkoop van een eengezinswoning of appartement aan een natuurlijk persoon niet meer dan 4 % van de contractprijs mag bedragen.

Nederland heeft schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 15, lid 3, van richtlijn 2006/123/EG, gelezen in het licht van de artikelen 16 en 38 Handvest EU verzet zich niet tegen een nationale regeling die bij aankoop of huur van een eengezinswoning, een appartement of een wooneenheid door een natuurlijke persoon voorziet in de volgende bovengrens voor de commissie voor vastgoedbemiddeling:

- *bij aankoop of verkoop van een onroerend goed waarvan de contractwaarde minstens 10 000 EUR bedraagt: 4 % van de contractwaarde, en*
- *bij verhuur: 4 % van het bedrag dat wordt verkregen door de maandelijkse huurprijs te vermenigvuldigen met het aantal maanden waarvoor het onroerend goed wordt verhuurd, met dien verstande dat de commissie niet hoger mag zijn dan het bedrag van één maand huur,*

voor zover deze regeling niet verder gaat dan nodig is om de nagestreefde doelstellingen te bereiken en deze doelstellingen niet met andere, minder beperkende maatregelen kunnen worden bereikt.

HvJ – ARREST – C-562/23 T-2) – 27 februari 2025 – Slovenië – ECLI:EU:C:2025:126 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2002/20/EG – Richtlijn 2002/20 – Richtlijn (EU) 2018/1972 (Europees wetboek voor elektronische communicatie) – Toepasselijkheid ratione temporis ” – Machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten – Geharmoniseerd radiospectrum

In 2006 heeft het agentschap T-2 individuele gebruiksrechten voor radiofrequenties verleend voor 15 jaar, met het oog op openbare communicatiediensten. De toewijzingsprocedure voorzag niet in een verlenging van de periode. In 2021 heeft T-2 om een verlenging van vijf jaar verzocht voor een deel van de gebruiksrechten, verwijzend naar artikel 49 van richtlijn 2018/1972. Het agentschap heeft dit verzoek afgewezen, met de reden dat de geldigheidsduur volgens de Sloveense wet (Zekom-1) niet langer dan 15 jaar kon zijn, en ook dat artikel 49 geen verlenging mogelijk maakte voor gebruiksrechten die vóór de richtlijn waren verleend.

T-2 heeft beroep ingesteld en betoogd dat de Zekom-1 in strijd was met de richtlijn en dat artikel 49 rechtstreekse werking had. Dit artikel zou volgens T-2 de verplichting scheppen om gebruiksrechten die voor minder dan 20 jaar waren verleend, te verlengen tot 20 jaar. Volgens het agentschap geeft artikel 49 de lidstaten een beoordelingsmarge en niet voorziet niet in automatische verlenging.

De verwijzende rechter wil weten of artikel 49 van de richtlijn van toepassing is op gebruiksrechten die vóór de richtlijn in werking traden, en of dit artikel rechtstreekse werking heeft, aangezien de richtlijn niet op tijd in Sloveens recht is omgezet.

Hof: Artikel 49, leden 1 en 2, van richtlijn (EU) 2018/1972 is niet van toepassing op de verlenging van de duur van individuele gebruiksrechten voor radiospectrum die onder dit lid 2 vallen en die vóór de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn zijn verleend, maar na die datum verstrijken.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-10/25 (Elettronica Industriale), verwijzing uit **Italië** over de vraag of een nationale regeling die **vergoedingen voor televisiefrequenties** baseert op belastinginkomsten, zonder primair marktwerking en efficiënt gebruik te bevorderen, in strijd is met het Unierecht – ECER
- C-910/24 (Calmit Hungária Mészművek), verwijzing uit **Hongarije** over **broeikasgasemissierechten, CO2-quotabelasting, noodsituatie Oekraïne, indirecte discriminatie, dienstenrichtlijn en staatssteun**

Digitalisering, sociale media en AI

CONSULTATIE

EU-mededingingsregels met betrekking tot overeenkomsten voor technologieoverdracht – herziening, Feedback- en raadplegingsperiode 31 januari 2025 - 25 april 2025 (EC) – ECER

OVERIG

- Europese Commissie lanceert het InvestAI initiatief (ECER)
- Europese Commissie verzoekt om input over geoblocking-verordening (ECER)
- Tech versus Toga: de uitdaging van de 'Equality of Arms' in het tijdperk van AI (bijzonder strafrecht)
- College oordeelt: advertentiealgoritme Facebook discrimineert op grond van geslacht (college voor de rechten van de mens)
- Handhaving Digital Services Act in Nederland van start met ACM en AP als toezichthouders (IT&recht)
- Digitalisering als uitdaging voor sociale samenhang in de toekomst (SCP)
- De vloek van Big Tech | interview met Reijer Passchier (Ellen Timmer)
- Het gebruik van AI in de opsporing (bijzonder strafrecht)
- The Looming Enforcement Crisis in European Digital Policy (Verfassungsblog)
The EU's push for stronger digital laws to protect fundamental rights and democracy faces significant challenges due to fragmented enforcement and overlapping regulatory responsibilities. This fragmentation risks undermining the core principles of the EU legal order.
- Hoe kan je AI inzetten voor getuigenverhoren in strafzaken? (bijzonder strafrecht)
- AI Literacy Under the AI Act: An Assessment of its Scope (EU law analysis)
- Commissie stelt EU-blauwdruk voor crisisbeheer op het gebied van cyberbeveiliging voor (ECER)
- Eerste regels van de Europese AI-wet van toepassing (ECER)
Per begin februari is de eerste regelgeving onder de Europese AI-Verordening (Artificiële Intelligentie) van toepassing geworden. Deze regelgeving omvat onder meer de definities van AI-systemen, AI-geletterdheid en een zeer beperkt aantal verboden AI-gebruiksgevallen die in de AI-wet worden beschreven en die volgens de verordening onaanvaardbare risico's opleveren in de EU.

EHRM – factsheet en guides

➤ New technologies

Discriminatie en gelijke behandeling

EHRM – ARREST – Bazhenov e.a. t. Rusland – 4 februari 2024 – 8825/22 en 19130/22 – ECLI:CE:ECHR:2025:0204JUD000882522 – persbericht – arrest

Artikel 8 en 14 EVRM – Sociale media – Positieve verplichting - Schending

Klagers hebben berichten op sociale media geplaatst, in het bijzonder op 17 mei, internationale dag tegen homofobie, waarna hun (privé)gegevens verder zijn verspreid door anti-homo-activisten. Het EHRM oordeelt dat de nationale autoriteiten niet hebben voldaan aan hun positieve verplichting om adequaat te reageren op de verspreiding van de privégegevens van klagers zonder hun toestemming, door particuliere personen, en om te onderzoeken of dit was ingegeven door homofobie. Schending van artikel 14 (verbod van discriminatie) in samenhang met artikel 8 EVRM (respect voor het privéleven).

HvJ – CONCLUSIE – C-417/23 (Slagelse) – 13 februari 2024 – **Grote Kamer – A-G Ćapeta – Denemarken – ECLI:EU:C:2025:98 – persbericht – conclusie**

Richtlijn 2000/43/EG – Gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming – Ontwikkelingsplannen voor woonwijken – Woonwijken die als “parallele samenlevingen” zijn aangemerkt – Criterium “immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen” – Begrippen “etnische afstamming”, “directe discriminatie” en “indirecte discriminatie”

De Deense wet op de volkshuisvesting wil het aandeel sociale gezinswoningen in zogenoemde transformatiegebieden terugbrengen. Als een dergelijk transformatiegebied wordt aangemerkt een zone waarin meer dan 50% van de bewoners in een bepaalde woonbuurt „immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen” zijn. De huisvestingsmaatschappij en de woningbouwcorporatie hebben een ontwikkelplan opgesteld, dat is goedgekeurd door het bevoegde ministerie. In bepaalde wooncomplexen zijn de huurcontracten van de huurders opgezegd en is hen herhuisvesting aangeboden. Een deel van de huurders heeft zich verzet tegen de beëindiging van de huurcontracten en er zijn ook bewoners die een vordering hebben ingesteld tegen het ministerie omdat de ministeriële goedkeuring voor het ontwikkelplan ongeldig zou zijn. Deze zaken zijn voorgelegd aan de verwijzende rechter.

De Deense rechter vraagt of de termen „etnische afstamming” en „bepaalde etnische afstamming” directe of indirecte discriminatie vormt.

A-G geeft het Hof in overweging: De term ‘etnische afstamming’ in de artikelen 1 en 2 van richtlijn 2000/43/EG moet aldus worden uitgelegd dat deze ziet op een groep personen die worden gedefinieerd als ‘immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen’.

De regeling die begrippen zoals ‘immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen’ gebruikt voor de categorisering van een woonwijk waarin het aantal volkshuisvestingswoningen moet worden teruggebracht, moet aldus worden uitgelegd dat deze directe discriminatie vormt in de zin van artikel 2, lid 2, onder a), van richtlijn 2000/43.

- e AG Ćapeta: The Danish legislation on public housing in transformation areas constitutes direct discrimination based on an ethnic criterion (persbericht)

- A-G: Deense wetgeving inzake volkshuisvesting in transformatiewijken vormt directe discriminatie op grond van een etnisch criterium; Het onderscheid tussen “westerse” en “niet-westerse” immigranten en hun nakomelingen in de Deense volkshuisvestingswetgeving is gebaseerd op etnische afkomst ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-910/24](#) ([Calmit](#) [Hungária](#) [Mészművek](#)), verwijzing uit **Hongarije** over **broeikasgasemissierechten, CO2-quotabelasting, noodsituatie Oekraïne, indirecte discriminatie, dienstenrichtlijn en staatssteun**

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 21 februari 2025 – [ECLI:NL:HR:2025:320](#)

Richtlijn 2006/54/EG – Richtlijn 92/85/EEG – Zwangerschaps- en bevallingsverlof – Gelijke behandeling – Gómez-arrest

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

NOOT – EHRM 26 november 2024, [Ferrero Quintana t. Spanje](#)

ECtHR slavishly follows CJEU case law in Ferrero Quintana v Spain ([Strasbourg observers](#))

NOOT – EHRM 7 november 2024, [Bakradze t. Georgië](#)

Bakradze v. Georgia: A Landmark Shift in the Burden of Proof for Judicial Appointments ([Strasbourg observers](#))

OVERIG

College oordeelt: advertentiealgoritme Facebook discrimineert op grond van geslacht ([college voor de rechten van de mens](#))

EHRM - facstsheets en guides

- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#)
- [ECHR-KS Key theme Article 14 Discrimination and immigration](#) nieuw
- [ECHR-KS Key Theme - Article 2 of Protocol No. 1 Discrimination in access to education](#) nieuw

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-889/24 (Delve 2), verwijzing uit **Letland** over de vraag of **verordening 2022/191** toestaat dat een importeur (na de **douaneaangifte**) met **terugwerkende kracht aangepaste facturen** overlegt als basis voor een **verlaagd antidumpingrecht** en of deze facturen voldoende grondslag kunnen vormen voor een individueel recht – ECER
- T-28/25 (Hauptzollamt A), verwijzing uit **Duitsland** over **berekening douanewaarde** van geïmporteerde porseleinproducten uit China, met name over **kosten voor in de Unie ontworpen printsjablonen** en over bepaalde **inkoopcommissies** – ECER
- T-69/25 (A GmbH), verwijzing uit **Duitsland** over de uitleg van de **tariefindeling** van een product dat wordt gebruikt als tandvulmateriaal, in het licht van de **gecombineerde nomenclatuur** van uitvoeringsverordening 1101/2014

CONSULTATIE

EU-douanewetboek — regels voor de raadpleging tussen douaneautoriteiten (actualisering), Feedback mogelijk van 11 februari 2025 - 11 maart 2025 (EC)

OVERIG

EOM: Leiders van internationale douanefraude met biodieselimporten aangehouden in Nederland (bijzonder strafrecht)

EHRM – algemeen

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBELISSING – Secara t. Roemenië – 28 januari 2025 – 56658/22 – ECLI:CE:ECHR:2025:0128DEC005665822 – persbericht 20.2.25 – beslissing

Artikel 35 EVRM – Ontvankelijkheid – Buitengewoon rechtsmiddel – Datum definitieve nationale beslissing – Overschrijding termijn van zes maanden

Klaagster is veroordeeld voor verduistering van vermogens en witwassen van geld. Zij klaagt dat de rechter in hoger beroep haar heeft veroordeeld zonder rechtstreeks bewijs - meer bepaald getuigenverklaringen - af te nemen. Vóór het indienen van de klacht bij het EHRM heeft klaagster een rechtsmiddel ingesteld bij het Hof van Cassatie strekkende tot vernietiging van haar definitieve veroordeling. Het Hof van cassatie heeft haar beroep ongegrond verklaard.

Volgens het EHRM is het buitengewone rechtsmiddel bij de High Court geen rechtsmiddel voor de voor haar aangevoerde schending (op grond van artikel 6, leden 1 en 3 (d) EVRM. Dit zou evenmin het geval zijn voor enige andere schending met betrekking tot de manier waarop de rechtbanken bewijsmateriaal hebben afgenomen.

Bijgevolg is de definitieve nationale beslissing in de onderhavige zaak het vonnis van het hof van beroep van 22 november 2021, waarvan verzoekster op 10 december 2021 in kennis is gesteld. Aangezien de klacht op 2 december 2022 is ingediend, moet het worden afgewezen wegens niet-naleving van de

termijn van zes maanden. De toepasselijke termijn was in dit geval zes maanden omdat het eindvonnis is gewezen vóór 1 februari 2022 (de datum waarop Protocol nr. 15 in werking was getreden).

OVERIG

The European Court of Human Rights is on Bluesky ([EHRM](#))

EHRM – factsheets

- [ECHR-KS Key Theme – Article 6 \(criminal\) Exhaustion of domestic legal remedies/ compliance with the four-month rule \(premature expressions of guilt\)](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme – Article 34/35 The locus standi of relatives \(indirect victims\) to bring a case to the Court when the direct victim has died](#) ^{nieuw}
- [ECHR-KS Key Theme - Article 34/35 The locus standi of representatives to bring/pursue a case before the Court when the direct victim has died](#) ^{nieuw}

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – [Skučai t. Litouwen](#) – 4 februari 2024 – [60969/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0204JUD006096921](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Art. 1, eerste protocol EVRM – Eigendomsrecht – Onrechtmatig beroep op verjaring – Schending

Klagers in deze zaak hebben woningen gebouwd in een UNESCO-beschermde gebied, nadat zij alle daarvoor benodigde vergunningen hadden verkregen. Deze vergunningen hadden echter niet mogen worden verleend, waardoor de huizen gesloopt moesten worden. De claims van klagers zien op vergoeding van de schade die zij lijden doordat de autoriteiten onrechtmatig vergunningen hebben verleend, zoals bijvoorbeeld de waardevermindering van de huizen die zij niet te gelde kunnen maken en compensatie voor immaterieel geleden schade. De nationale rechters hebben de claims afgewezen, omdat ze zijn verjaard. De klagers beargumenteren echter dat de verjaringstermijn niet voor hen geldt, omdat zij nog in gesprek waren met de autoriteiten over het behouden van hun huis of het verkrijgen van compensatie.

Door deze gang van zaken, waarbij de autoriteiten aan de ene kant actief bezig waren met een oplossing, en aan de andere kant klagers hun vorderingsrechten werden ontzegd omdat ze na het mislukken van die oplossingen te laat waren, hebben de autoriteiten in strijd met het eigendomsrecht van art. 1, eerste protocol, EVRM gehandeld.

HvJ – CONCLUSIE – C-784/23 (Voore Mets) – 6 februari 2025 – A-G Kokott – Estland – ECLI:EU:C:2025:67 – [conclusie](#)

Richtlijn 2009/147/EG – Artikelen 16 en 17 Handvest EU – Verdrag van Bern – Behoud van de vogelstand – Houtkap gedurende de broedperiode van vogels – Verbod op het opzettelijk doden van vogels, nesten en eieren – Begrip ‘opzet’ – Uitzonderingen op de verboden – Voorkoming van belangrijke schade aan bossen – Vrijheid van ondernemerschap – Eigendomsrecht

Samenvatting onder: [Milieu](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-121/23 P (Swissgrid AG) – 13 februari 2025 – ECLI:EU:C:2025:83 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2017/2195 – Interne markt voor elektriciteit – Transmissiesysteembeheerders (TSB's) – Deelname aan de Europese platforms voor uitwisseling van standaardproducten voor balanceringsenergie – Ontvankelijkheid – Begrip ‘aanvechtbare handeling’ – Brief van de Europese Commissie waarin de deelname aan de Europese platforms van een in Zwitserland actieve TSB wordt geweigerd

Rekwirante is een Zwitserse NV die de enige TSB (transmissiesysteembeheerder) voor elektriciteit in Zwitserland is en deelneemt aan het Europese netwerk van TSB's, ENTSO-E. Een aantal TSB's, inclusief rekwirante, heeft het TERRE-platform ontwikkeld, waaraan zij deelneemt zonder voorafgaande toestemming van de Europese Commissie.

In 2017 en 2018 gaven ENTSO-E en ACER een positief advies over de deelname van Zwitserland aan Europese balanceringsplatforms, mits Zwitserland volledig voldoet aan verordening 2017/2195. Echter, in 2020 uitte de Commissie bezorgdheid over het feit dat Zwitserland nog niet volledig akkoord was met de vereisten van deze verordening, en riep op tot de uitsluiting van Zwitserland van het TERRE-platform. Rekwirante betoogde dat deelname essentieel was voor de veiligheid van het elektriciteitssysteem en vroeg de Commissie om toestemming. In december 2020 bevestigde de Commissie dat Zwitserland niet mocht deelnemen aan het platform zonder volledige uitvoering van de verordening. In oktober 2023 uitte het Europees Parlement zorgen over de uitsluiting van Zwitserland, aangezien dit systeemrisico's met zich meebrengt voor de regionale netstabiliteit, en benadrukte de noodzaak van technische oplossingen op TSB-niveau.

Rekwirante heeft krachtens artikel 263 VWEU beroep ingesteld tot nietigverklaring van het besluit tot niet deelname van Zwitserland. Het Gerecht heeft rekwirantes beroep niet-ontvankelijk verklaard, aangezien de litigieuze brief geen handeling was waartegen krachtens artikel 263 VWEU beroep tot nietigverklaring kon worden ingesteld.

Met haar hogere voorziening verzoekt rekwirante het Hof de bestreden beschikking te vernietigen en het beroep tot nietigverklaring ontvankelijk te verklaren.

A-G geeft het Hof in overweging: het eerste middel van de hogere voorziening toe te wijzen, de bestreden beschikking te vernietigen, de zaak overeenkomstig artikel 61 van het Statuut van het HvJ terug te verwijzen naar het Gerecht en de beslissing omtrent de kosten aan te houden.

HvJ – CONCLUSIE – C-423/23 (Secab Soc. Coop) – 6 februari 2025 – A-G Rantos – Italië – ECLI:EU:C:2025:63 – conclusie

Richtlijn (EU) 2019/944 – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Verordening (EU) 2022/1854 – Marktgebaseerde leveringsprijzen – Bevordering gebruik energie uit hernieuwbare bronnen – Hoge energieprijzen – Nationale crisismaatregelen – Noodinterventie – Verplicht plafond op marktinkomsten

De zaak gaat over de wettigheid van een nationale regeling die een plafond stelt aan de marktinkomsten uit de verkoop van elektriciteit uit bepaalde hernieuwbare energiebronnen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 4, van richtlijn (EU) 2019/944, de overwegingen 2, 3 en 12 van richtlijn (EU) 2018/2001, en de overwegingen 27, 28, 29 en 39, alsmede artikel 6, lid 1, van verordening (EU) 2022/1854 verzetten zich niet tegen een nationale regeling die bepaalt dat het plafond op marktinkomsten wordt vastgesteld op basis van het rekenkundig gemiddelde van de prijzen die de laatste tien jaar in het betrokken marktgebied zijn opgetekend en die zijn gehetwaardeerd op basis van de inflatie, mits is voldaan aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, onder b) en c), van verordening 2022/1854.

HvJ – CONCLUSIE – C-514/23 (Tiberis Holding) – 6 februari 2025 – A-G Rantos – Italië – ECLI:EU:C:2025:64 – conclusie

Richtlijn 2009/28/EG – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Bevordering gebruik energie uit hernieuwbare bronnen – Steunregeling – Terugbetaling bedragen boven de waarde van de prikkel in het geval van een stijging van de marktprijs van energie (zogenoemde negatieve prikkel) – Besluit van de Commissie om geen bezwaar te maken – Verenigbaarheid met die richtlijnen – Ontvankelijkheid

Tiberis exploiteert een waterkrachtcentrale en heeft een verzoek om deel te nemen aan een stimuleringsmechanisme voor de opwekking van elektriciteit ingediend bij GSE, een naamloze vennootschap die in handen is van de Italiaanse autoriteiten en met name belast is met de bevordering en ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie. Tiberis heeft gespreid over vijf jaar in totaal 4.044.340,75 EUR aan steun ontvangen.

GSE heeft Tiberis verzocht een deel van de toegekende steun, in totaal 1.224.210,86 EUR, terug te betalen. Tiberis heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van die verzoeken en van de contractuele bedingen en bestuursrechtelijke bepalingen waarop zij waren gebaseerd. Ter ondersteuning van haar beroep heeft Tiberis onder meer schending van artikel 3 van richtlijn 2009/28 en artikel 4 van richtlijn 2018/2001 aangevoerd.

De feitenrechter in eerste aanleg heeft de volgende feitelijke omstandigheden vastgesteld. De betrokken maatregel garandeerde enerzijds de begunstigde van de prikkel een constante totale vergoeding voor de geproduceerde energie, waardoor de investering in de bouw van de centrale kon worden terugverdiend en de ondernemer worden beschermd tegen grillige marktprijzen in de loop der tijd. Daar stond tegenover dat een eventuele stijging van de marktprijs in het kader van dat systeem niet leidde tot een stijging van de inkomsten.

De verwijzende hoger beroepsrechter merkt op dat de nationale regeling tot gevolg kan hebben dat producenten worden gedwongen om af te zien van de prikkel, hetgeen volgens die rechter in strijd zou zijn met het door het stimuleringsmechanisme nagestreefde doel. Bovendien is de maatregel die „vereffening” ten gunste van GSE beoogt wanneer de marktprijs hoger is dan het bedrag van de prikkel, volgens de verwijzende rechter in strijd met de richtlijnen 2009/28 en 2018/2001, aangezien die richtlijnen de lidstaten verplichten exploitanten in staat te stellen om in te spelen op de marktdynamiek teneinde verstoringen als gevolg van de uitschakeling van het reactievermogen van de producenten op de vraag te vermijden, terwijl de producenten die de prikkel door hun inschrijving in het register ontvangen, er – gelet op het vereffeningmechanisme – geen enkel belang bij hebben om op die marktdynamiek in te spelen.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 107 en 108 VWEU verzetten zich ertegen dat een nationale rechter beoordeelt of het mechanisme van de negatieve prikkel van een bestaande steunregeling verenigbaar is met artikel 3 van richtlijn 2009/28/EG indien dat mechanisme onlosmakelijk samenhangt met de eerder door de Europese Commissie goedgekeurde steunregeling in die zin dat het noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het doel of voor de werking ervan.

HvJ – CONCLUSIE – C-633/23 (Eletralabel e.a.) – 27 februari 2025 – A-G Rantos – België – ECLI:EU:C:2025:131 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2022/1854 – Hoge energieprijzen – Noodinterventie – Plafond op inkomsten uit elektriciteitsmarkt – Bepaling van ‚marktinkomsten’ – Beginselen van voorrang, doeltreffendheid en loyale samenwerking

De verzoeksters in het hoofdgeding zijn elektriciteitsproducenten, -leveranciers, of federaties van ondernemingen die een heffing moeten betalen op basis van de elektriciteitswet. Electrabel e.a. hebben beroep ingesteld tegen deze beslissing van de CREG, omdat de CREG onterecht zou zijn uitgegaan van inkomsten die niet werkelijk zijn gerealiseerd, wat volgens hen in strijd is met verordening 2022/1854. CREG heeft gebruikmaakt van vermoedens die gebaseerd zijn op fictieve inkomsten, wat leidt tot een onterecht hogere heffing. Volgens de CREG en de Belgische Staat is het gebruik van vermoedens gerechtvaardigd om technische moeilijkheden te overwinnen en de administratieve lasten te verlichten.

De verwijzende rechter twijfelt of het systeem van onweerlegbare vermoedens, dat de CREG gebruikt, in overeenstemming is met de verordening. Daarnaast betogen verzoeksters dat de beslissing betrekking heeft op een periode voordat de verordening daadwerkelijk van kracht was en dat de heffing met terugwerkende kracht is toegepast, wat volgens hen in strijd is met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 6, 7 en 8 van verordening (EU) 2022/1854, gelezen in samenhang met artikel 2, punten 5 en 9, ervan, in het licht van alle overwegingen van deze verordening, en met, in het bijzonder, artikel 288 VWEU, artikel 6 VEU alsmede het evenredigheidsbeginsel, staan niet in de weg aan een nationale regeling die uitgaat van vermoedens voor het berekenen van de inkomsten van de elektriciteitsproducenten die aan het plafond zijn onderworpen, voor zover een dergelijk systeem van vermoedens waarborgt dat de voorwaarden die zijn vastgelegd in artikel 8, lid 2, van die verordening worden geëerbiedigd.

De artikelen 6 tot en met 8 en artikel 22, lid 2, onder c), van verordening 2022/1854, gelezen in samenhang met alle overwegingen van deze verordening, met artikel 288 VWEU alsook met de beginselen van voorrang, doeltreffendheid en loyale samenwerking, verzetten zich niet tegen een nationale regeling die voorziet in de toepassing van een systeem van plafonnering van de marktinkomsten die elektriciteitsproducenten realiseren in een tijdvak vóór de inwerkingtreding van deze verordening.

HvJ – CONCLUSIE – C-59/23 P (Oostenrijk/Commissie) – 27 februari 2024 – Grote Kamer – A-G Medina – ECLI:EU:C:2025:125 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Steun voor de ontwikkeling van twee nieuwe kernreactoren – Voornemen van de Hongaarse regering om steun te verlenen – Kerncentrale – Besluit waarbij de steun verenigbaar wordt verklaard met de interne markt – Nakoming van verbintenissen door Hongarije

Samenvatting onder: [staatssteun](#)

Europese Commissie

Inbreukenpakket februari 2025: Commissie zet stappen tegen Nederland in viertal dossiers ([ECER](#))

*Daarnaast heeft de Commissie Nederland met redenen omklede adviezen gestuurd vanwege de **niet-omzetting van een EU-richtlijn met betrekking tot hernieuwbare energie** (...)*

Erfrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-873/24 \(Marwanak\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **verordening (EU) nr. 650/2012** en het opnemen in een **Europese erfrechtverklaring** van **individuele goederen** van de **nalatenschap** die gelegen zijn **in een andere lidstaat** – [ECER](#)

NOOT – bij HvJ 25 januari 2025, [C-187/23 \(Albausy\)](#)

CJEU in Albausy on (in)admissibility of questions for a preliminary ruling under Succession Regulation ([conflict of laws](#))

Europese subsidies

HvJ – ARREST – C-42/24 (Emporiki Serron - Emporias kai Diathesis Agrotikon Proionton) – 6 februari 2025 – Griekenland – ECLI:EU:C:2025:56 – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 – Bescherming financiële belangen Europese Unie – Onregelmatigheden – Verjaringstermijn – Duur en beginpunt van verjaringstermijn – Verjaringstermijn van vijf jaar in nationale regeling

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen enerzijds verzoekster, de vennootschap Emporiki Serron AE, en anderzijds de minister van Ontwikkeling en Investerings en de minister van Plattelandsontwikkeling en Voedselvoorziening, betreffende de terugvordering van financiële steun die deze vennootschap heeft ontvangen voor de periode 2000-2001 van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw voor de aankoop en egrenering van niet-geëgreeneerd katoen. Het besluit tot terugvordering van de steun is in 2009 genomen.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 3 van verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95. De vragen gaan met name over de verjaringstermijn in de betreffende bepaling.

Hof: Artikel 3, leden 1 en 3, van verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95, gelezen in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling die een langere verjaringstermijn vaststelt dan die van dit artikel 3, lid 1, mits het evenredigheidsbeginsel in acht wordt genomen. Deze bepalingen verzetten zich daarentegen tegen een nationale regeling die bepaalt dat deze verjaringstermijn ingaat op de datum waarop de nationale autoriteiten een onregelmatigheid ten aanzien van de bepalingen van deze verordening hebben vastgesteld.

Artikel 3, lid 1, vierde alinea, van verordening nr. 2988/95 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een lidstaat gebruik heeft gemaakt van de door artikel 3, lid 3, van deze verordening geboden mogelijkheid om een langere verjaringstermijn vast te stellen dan de termijn van vier jaar van artikel 3, lid 1, eerste alinea, van die verordening, de absolute verjaringstermijn van dat artikel 3, lid 1, vierde alinea, moet worden berekend aan de hand van die langere verjaringstermijn.

Familieleven en familierecht

 EHRM – ARREST – Caldarar e.a. t. Polen – 6 februari 2024 – 6142/16 – ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD000614216 – persbericht – arrest

Recht op familieleven – Roma's – Sloop kampement – Schending

In 2015 werd in Warschau een kamp gesloopt waar vijf gezinnen woonden, waaronder 16 Roemeense staatsburgers van Roma afkomst. De vijf families hadden eerder het kampement gebouwd zonder bouwvergunning. De overheid heeft het kampement doen slopen na een bestuursrechtelijke procedure. De Roemeense staatsburgers waren echter niet in de gelegenheid gesteld om in die procedure te participeren. Hierdoor hebben zij niet de mogelijkheid gekregen om gezamenlijk op een andere plek hun leven voort te zetten. Hierdoor is hun gemeenschap opgesplitst. Het hof neemt een schending van artikel 8 van het EVRM aan en kent iedere familie een schadevergoedingsbedrag toe van 5000.

EHRM factsheets en case-law guide

- Children's rights
- Gestational surrogacy
- International child abductions
- Parental rights
- Protection of minors
- Reproductive rights
- Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence
- Guide on Article 12 ECHR - right to marry
- ECHR-KS Key Theme – Rights of the child Contact rights nieuw
- ECHR-KS Key Theme – Article 8 Filiation nieuw
- ECHR-KS Key Theme – Article 8 Right of the child to be heard in domestic proceedings on family matters nieuw
- ECHR-KS Key Theme - Article 8 Surrogacy nieuw

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – CONCLUSIE – [C-685/23 \(Corner and Border\)](#) – 13 februari 2025 – A-G Biondi – Portugal – [ECLI:EU:C:2025:97](#) – [conclusie](#)

Indirecte belastingen op het bijeenbrengen van kapitaal – Uitgifte obligaties – Garantieovereenkomst – Zegelrecht – Strekking van het begrip ‘daarmee verband houdende formaliteiten’ – Begrip ‘voorrecht’ ”

Samenvatting onder: [belastingen](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-687/23 \(Banco Santander\)](#) – 13 februari 2025 – A-G Capeta – Spanje – [ECLI:EU:C:2025:93](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2014/59/EU – Artikel 47 Handvest EU – Herstel en afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen – Afwikkeling Banco Popular – Gedwongen overdracht van aandelen zonder tegenprestatie – Vordering tot nietigverklaring en schadevergoeding die is ingesteld vóór de vaststelling van het afwikkelingsbesluit – Begrip ‘vorderbare’ verplichting – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Als gevolg van de afwikkeling van Banco Popular heeft een groot aantal natuurlijke en rechtspersonen hun beleggingen verloren. Dat heeft geleid tot een stortvloed aan rechtszaken voor de nationale rechter en de Unierechter.

In een aantal zaken wordt verzocht om nietigverklaring en terugvordering van betaalde bedragen of schadevergoeding omdat Banco Popular bij de verkoop van bepaalde financiële instrumenten aan natuurlijke en rechtspersonen een aantal vereisten op het gebied van transparantie en consumentenrecht niet in acht heeft genomen. Met andere woorden, deze vorderingen zijn niet gestoeld op het verlies van de waarde van deze instrumenten als gevolg van de afwikkeling maar veeleer op de beweerde onrechtmatigheid van de oorspronkelijke inschrijving op deze instrumenten.

In de arresten Banco Santander (Afwikkeling van Banco Popular) en Banco Santander (Afwikkeling van Banco Popular II) heeft het Hof geoordeeld dat dergelijke gerechtelijke procedures, voor zover ingesteld *na* de datum van de vaststelling van het afwikkelingsbesluit, zijn uitgesloten door richtlijn 2014/59/EU.

Wat nieuw is aan de onderhavige zaak is dat het hoofdgeding is ingesteld *vóór* de datum van de vaststelling van de afwikkeling. De vraag is of dat verschil maakt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 53, leden 1 en 3, en artikel 60, lid 2, onder b), van richtlijn 2014/59/EU, gelezen in het licht van artikel 47, eerste alinea, Handvest EU moeten aldus worden uitgelegd dat een vordering of recht voortvloeiend uit gerechtelijke procedures die bij de bevoegde rechter van een lidstaat tegen een financiële instelling of entiteit zijn ingesteld vóór het moment dat die instelling of entiteit voorwerp wordt van een afwikkelingsbesluit maar die nog steeds aanhangig zijn op dat moment, een ‘vorderbare’ verplichting vormt.”

Europese Commissie

Inbreukenpakket februari 2025: Commissie zet stappen tegen Nederland in viertal dossiers ([ECER](#))

Ten slotte heeft de Commissie besloten om Nederland voor het EU-Hof te dagen wegens niet-omzetting van de **richtlijn betreffende niet-renderende leningen**.

OVERIG

Artikel: Illegal service providers are mostly afraid of reputational damage (bijzonder strafrecht)

From 2025, De Nederlandsche Bank (DNB) will focus on tackling payment service providers and trust offices who are operating illicitly. This type of facility presents an increased risk of money laundering. Those carrying out activities without the required licence will be liable not only under administrative law but also under criminal law, DNB warns.

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-803/24 (Romcab et RTZ & Partners), verwijzing uit **Roemenië** over de eventuele belemmering van betalingsverplichtingen van een vennootschap op grond van **verordening 883/2014** en de **sancties tegen Rusland** – ECER

REGELGEVING

- Verordening (EU) 2025/407 van de Raad van 24 februari 2025 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 36/2012 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Syrië, PB L, 2025/407, 25.2.2025

OVERIG

- The new Dutch act on international sanctions measures: a first analysis (bijzonder strafrecht)
In response to the unprecedented sanctions against Russia and the corresponding increase in political attention to sanctions in general, the Netherlands has deemed it necessary to recently propose a new Dutch act on sanctions implementation, the Wet Internationale Sanctiemaatregelen ('Wis'). This article highlights some of the most significant changes following from the Wis that will reshape the Dutch landscape of sanctions compliance and will affect compliance officers throughout the market, but particularly those working at corporates, law firms and accounting firms. This article provides an overview of the comments the market has given on the legislative proposal and summarises the impact of the Wis on compliance functions.
- New Geo-Political Challenges and the Past and Future of EU-Greenland Relations (EU law analysis)
- Europees leger vereist moeilijke keuzes voor EU-lidstaten (Nederland rechtsstaat)
- Speciaal verslag 04/2025: Militaire mobiliteit in de EU — Niet op volle snelheid door tekortkomingen in het ontwerp en belemmeringen onderweg, PB C, C/2025/815, 6.2.2025,

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Geneesmiddelen

HvJ – ARREST – C-517/23 (Apothekerkammer Nordrhein) – 27 februari 2025 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:122 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2001/83/EG – Richtlijn 2000/31/EG – Vrij verkeer van goederen – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Begrip ‘reclame voor geneesmiddelen’ – Reclame voor receptplichtige geneesmiddelen – Reclame voor het gehele assortiment van geneesmiddelen van een apotheek – Vrij verrichten van diensten – Elektronische handel

Worden patiënten die geneesmiddelen enkel op doktersvoorschrift kunnen aankopen en die worden aangetrokken door een korting van een buitenlandse postorderapotheek verlekt tot het consumeren van geneesmiddelen? Bestaat er een reële behoefte om deze patiënten te beschermen tegen verkeerd en overmatig gebruik van geneesmiddelen? In de onderhavige zaak verschijnt DocMorris, een Nederlandse postorderapotheek, ten aanzien waarvan het Hof reeds herhaaldelijk zaken heeft behandeld, opnieuw ten tonele, waarbij het ditmaal om kortingen gaat. Dergelijke praktijken zijn een doorn in het oog van de marktdeelnemers die reeds stevige voet aan de grond hebben op de nationale markt. Zij voeren aan dat het verlenen van kortingen op de verkoop van receptplichtige geneesmiddelen „reclame voor geneesmiddelen” in de zin van richtlijn 2001/83/EG vormt. Het Bundesgerichtshof, dat wordt geconfronteerd met tegenstrijdige rechtspraak van de lagere Duitse rechterlijke instanties, verzoekt om verduidelijking van het begrip „reclame”, met name in de context van een reeks arresten die het Hof de afgelopen tien jaar heeft gewezen.

Hof: Artikel 86, lid 1, van richtlijn 2001/83/EG moet aldus worden uitgelegd dat:

- *reclamecampagnes voor de aankoop van ongespecificeerde receptplichtige geneesmiddelen in de vorm van prijsverminderingen en premiebetalingen niet onder het begrip „reclame voor geneesmiddelen” in de zin van deze bepaling vallen;*
- *reclamecampagnes voor de aankoop van ongespecificeerde receptplichtige geneesmiddelen door middel van reclamegeschenken in de vorm van vouchers voor de latere aankoop van receptvrije geneesmiddelen onder dit begrip vallen.*

Artikel 34 VWEU en artikel 3, lid 4, onder a), van richtlijn 2000/31/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet in de weg staan aan een nationale regeling die ter bescherming van de consument reclamecampagnes verbiedt waarbij klanten van een in een andere lidstaat gevestigde apotheek die hun medisch recept insturen en meewerken aan een „geneesmiddelencheck”, een geldpremie krijgen aangeboden zonder dat het precieze bedrag van deze premie kenbaar is.

Artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83 moet aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een nationale regeling die reclamecampagnes voor de aankoop van ongespecificeerde receptplichtige geneesmiddelen door middel van reclamegeschenken in de vorm van vouchers voor een geldbedrag of een procentuele korting op de latere aankoop van andere producten, waaronder receptvrije geneesmiddelen, verbiedt.

Gezondheid, levensmiddelen en etikettering

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-71/23 P en C-82/23 P (Commissie/CWS Powder Coatings e.a.) – 6 februari 2024 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2025:65 – conclusie

Verordening (EG) nr. 1272/2008 – Gedelegeerde verordening (EU) 2020/217 – Bescherming van de menselijke gezondheid – Indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels – Indeling van titaandioxide – Kankerverwekkende stof van categorie 2 bij inademing – Criteria voor indeling van stoffen als kankerverwekkend – Intensiteit van de rechterlijke toetsing – Begrip ‘intrinsieke eigenschappen’

De zaak betreft een hogere voorziening tegen het arrest van 23 november 2022, CWS Powder Coatings e.a./Commissie (T-279/20, T-283/20 en T-288/20, EU:T:2022:725), waarin het Gerecht het besluit van de Commissie om titaandioxide in te delen als stof die ervan wordt verdacht kankerverwekkend voor mensen te zijn in (de gedelegeerde verordening (EU) 2020/217), nietig heeft verklaard.

De Franse regering en de Commissie hebben met hun hogere voorzieningen het Hof verzocht om het bestreden arrest te vernietigen. Zij voeren aan dat het Gerecht zijn rechterlijke toetsingsbevoegdheid heeft overschreden en het begrip „intrinsieke eigenschappen” onjuist heeft uitgelegd.

A-G geeft het Hof in overweging: het arrest van 23 november 2022, CWS Powder Coatings e.a./Commissie (T-279/20, T-283/20 en T-288/20, EU:T:2022:725) te vernietigen; de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor de beoordeling van de resterende middelen.

EHRM factsheets

- ECHR-KS Key Theme - Article 2 Medical negligence nieuw

Godsdienstvrijheid

EHRM factsheets

- ECHR-KS Key Theme – Article 9 Autonomy of religious organisations nieuw
- ECHR-KS Key Theme – Article 9 Wearing of religious symbols in public areas nieuw

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

HvJ – CONCLUSIE – C-544/23 (BAJI Trans) – **Grote Kamer – 4 februari 2024 – A-G Richard De La Tour – Slowakije – ECLI:EU:C:2025:53 – conclusie**

Verordening (EEG) nr. 3821/85 – Artikel 51, lid 1 Handvest EU – Verplichting van periodieke controle van tachografen – Uitzonderingen – Lex-mitiorbeginsel – Bestuurlijke sancties van strafrechtelijke aard – Beroep in cassatie

Samenvatting onder: vervoer

OVERIG

- Jaarlijkse rapportage over mensenrechten in 2024-2025: inspraak onder druk ([college voor de rechten van de mens](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

HvJ EU - procesrecht

HvJ – ARREST – C-353/23 P (Nouryon Performance Formulations/Commissie) – 27 februari 2025 – ECLI:EU:C:2025:115 – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH-verordening) – Beoordeling van registratiedossiers – Verzoek om aanvullende studies voor beoordeling van registratiedossier voor dimethylether – Tot registrant gerichte en door hem voor Gerecht van Europese Unie bestreden beslissing – Beroep tot nietigverklaring – Niet-ontvankelijkheid – Latere vervanging van de registrant bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) - Hogere voorziening ingesteld door de nieuwe registrant – Artikel 56 Statuut HvJ – Hogere voorziening ingesteld door een entiteit die geen partij was in de procedure voor het Gerecht – Niet-ontvankelijkheid

Samenvatting onder: [Milieu](#)

Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen

OVERIG

Book on Domestic Abuse and the ECtHR ([ECHR blog](#))

EHRM factsheets

- [ECHR-KS Key Theme – Article 2 Domestic violence](#) nieuw

EHRM

OVERIG

Allegation-Picking and the European Court of Human Rights: A Pervasive Court Practice Hiding in Plain Sight? ([Strasbourg observers](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – C-339/22 (BSH Hausgeräte) – 25 februari 2025 – Grote Kamer – Zweden – ECLI:EU:C:2025:108 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Rechterlijke bevoegdheid – Algemene bevoegdheid – Exclusieve bevoegdheid – Bevoegdheid inzake de registratie of de geldigheid van octrooien – Vordering wegens octrooi-inbreuk – Europees octrooi dat geldig is verklaard in lidstaten en in een derde land – Betwisting van de geldigheid van het octrooi bij wege van exceptie – Internationale bevoegdheid van het gerecht

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ en Gerecht – overig

- [C-17/24](#) AG Biondi: extending patent rights through trademarks is not bad faith per se (but the “line is blurry”) ([IPKat](#))
- Conclusie AG: Absolute nietigheidsgrounden en kwader trouw zijn autonome begrippen, maar niet exclusief ([Boek 9](#))
- [T-434/23](#) Merkregistratie terecht geweigerd: bladsymbool mist onderscheidend vermogen ([IE forum](#))
- [T-219/24](#) Onvoldoende onderscheidend vermogen van het merk MORE Nutrition ([IE forum](#))
- [T-280/24](#) Weigering merkregistratie ExactCut vanwege gebrek aan onderscheidend vermogen ([IE forum](#))
- [T-195/24](#) Afwijzing van de registratie van een positiemerk wegens gebrek aan onderscheidend vermogen ([IE forum](#))
- [T-197/24](#) Merkregistratie eBilet terecht geweigerd wegens beschrijvend karakter ([IE forum](#))
- [T-23/24](#) Geen schending BOB 'Port' door merk 'Quevedo Port' ([IE forum](#))
- [T-245/24](#) Geen overeenstemming tussen waren: verzoek tot nietigverklaring terecht afgewezen ([IE forum](#))
- [T-187/24](#) Verwarringsgevaar tussen de merken CAPRIZZA en CAPIZZI gastropizza ([IE forum](#))
- [T-1066/23 t/m T-1069/23](#)
- Geen verwarringsgevaar tussen MAY TEA en МАЙСКИЙ ЧАЙ ([IE forum](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-840/24 (VG Wort), verwijzing uit **Duitsland** over de verenigbaarheid met de richtlijn **2001/29/EG**, richtlijn **2006/115/EG** en richtlijn **2014/26/EU** dat een **collectieve beheerorganisatie** op grond van een nationaal voorschrift **cultureel belangrijke werken** moet **bevorderen** en dit tot gevolg heeft dat ook ontvangers die niet tot de kring van rechthebbenden behoren, in aanmerking komen voor de subsidie – ECER

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Birkenstock-sandalen geen toegepaste kunst: BGH verschaft duidelijkheid over auteursrecht en mode (IE forum)

Institutioneel

HvJ – ARREST – C-121/23 P (Swissgrid AG) – 13 februari 2025 – ECLI:EU:C:2025:83 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2017/2195 – Interne markt voor elektriciteit – Transmissiesysteembeheerders (TSB's) – Deelname aan de Europese platforms voor uitwisseling van standaardproducten voor balanceringsenergie – Ontvankelijkheid – Begrip 'aanvechtbare handeling' – Brief van de Europese Commissie waarin de deelname aan de Europese platforms van een in Zwitserland actieve TSB wordt geweigerd

Samenvatting onder: energiemarkt

HvJ – CONCLUSIE – C-271/23 (Commissie/Hongarije) – 27 februari 2025 – A-G Medina – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2025:128 – conclusie

Artikel 258 VWEU – Besluit (EU) 2021/3 van de Raad – Niet-nakoming – Verdrag inzake verdovende middelen – Lidstaat wijkt af van namens de Unie ingenomen gemeenschappelijk standpunt – Externe bevoegdheid van de Unie – Loyale samenwerking

Op 23 november 2020 heeft de Raad besluit 2021/3 met gekwalificeerde meerderheid van stemmen vastgesteld betreffende het namens de Unie op de hervatte drieënzestigste zitting van de CND (oa. Over de classificatie van caanabis geralktereede stoffen). Bij die gelegenheid heeft Hongarije tegen gestemd en heeft Bulgarije zich van stemming onthouden.

De vraag die nu voorligt is of Hongarije vervolgen op de zitting van de Commissie Verdovende Middelen van de Verenigde Naties (hierna: „CND”) als partij van het verdrag een andersluidende stem kon uitbrengen en een verklaring tegen het standpunt van de Raad afleggen.

A-G geeft het Hof in overweging: vast te stellen dat Hongarije, door tegen het standpunt te stemmen dat tot uitdrukking was gebracht in besluit (EU) 2021/3, de in artikel 3, lid 2, VWEU neergelegde exclusieve externe bevoegdheid van de Unie heeft geschonden, de verplichtingen niet is nagekomen die krachtens dit besluit, gelezen in samenhang met artikel 288, vierde alinea, VWEU, op deze lidstaat rusten, en het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking heeft geschonden.

GERECHT – ARREST – T-830/22 en T-156/23 (Polen/Commissie) – 5 februari 2025 (i.p.v. 5 mei zoals vermeld in het arrest) – ECLI:EU:T:2025:131 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 (Financieel reglement) – Bevoegdheid Gerecht – Gedeeltelijke niet-uitvoering van een beschikking van het Hof – Herziening rechterlijke macht – Dwangsom – Verrekening

De Commissie is een procedure gestart tegen Polen vanwege wetswijzigingen in 2019 in het kader van de herziening van de rechterlijke macht. Met de op grond van artikel 258 VWEU ingediende procedure heeft de Commissie ook verzocht om voorlopige maatregelen om de uitvoering van bepaalde bepalingen van de wet op te schorten, wat door het Hof is goedgekeurd op 14 juli 2021.

Omdat Polen niet volledig voldeed aan deze maatregelen, is een dwangsom van 1 miljoen euro per dag opgelegd. De Commissie heeft Polen verzocht om betaling van de bedragen die verschuldigd zijn uit hoofde van deze dwangsommen, en haar erop gewezen dat zij, bij gebreke van betaling, deze bedragen zou invorderen door verrekening, overeenkomstig artikel 101, lid 1, en artikel 102 van verordening (EU, Euratom) 2018/1046 (Financieel Reglement).

Polen was van mening dat de inwerkingtreding van de wet van 9 juni 2022 een wijziging van omstandigheden vormde, en heeft het Hof in 2023 verzocht om de beschikking in te trekken of, subsidiair, te wijzigen op grond van artikel 163 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof.

Bij beschikking van 21 april 2023, Commissie/Polen is de opgelegde dwangsom verlaagd tot 500 000 EUR per dag vanaf de datum van ondertekening van die beschikking.

Bij arrest van 5 juni 2023, Commissie/Polen (in zaak C-204/21 R) heeft het Hof het door de Commissie ingestelde beroep toegewezen en vastgesteld dat Polen haar verplichtingen niet is nagekomen. Polen verzoekt het Gerecht de bestreden besluiten nietig te verklaren.

Het Hof oordeelt dat bij het onderzoek van de middelen die Polen heeft aangevoerd niet is gebleken van schending van artikel 279 VWEU of van de artikelen 101 en 102 van het Financieel Reglement, gelezen in samenhang met artikel 98 van dat reglement, en evenmin van de beginselen van evenredigheid, gelijkheid voor de wet en effectieve rechterlijke bescherming. De beroepen worden verworpen.

Zie ook: [T-1033/23](#)

- The 2019 reform of the Polish judicial system: the General Court confirms that Poland must pay a total amount of approximately €320,200,000 in respect of the penalty payment decided upon by the Court of Justice during the infringement proceedings ([persbericht](#))
- EU-Gerecht bevestigt de verrekening van de dwangsom die aan Polen is opgelegd door de ‘muilkorfwet’ voor rechters ([ECER](#))

HvJ – BESCHIKKING – 4 februari 2025 – C-632/24 P-R (Commissie/Courtois e.a.) – ECLI:EU:C:2025:70 – [persbericht](#) – [beschikking](#)

Hogere voorziening – Kort geding – Artikel 278 VWEU – Verzoek om opschorting van de tenuitvoerlegging van een arrest van het Gerecht van de Europese Unie – Toegang tot documenten van de Europese Commissie – Verklaringen van afwezigheid van belangenconflicten door de leden van het onderhandelingsteam van de Commissie voor de aanschaf van COVID-19-vaccins – Besluit van de Commissie houdende weigering van toegang tot de identiteit en de professionele hoedanigheid van deze personen

Samenvatting onder: [toegang tot documenten](#)

OVERIG

Who can guard the guardian? ([European law blog](#))

When it comes to transparency, the second van der Leyen Commission seems to continue where her first Commission left off. In December its Rules of Procedure were updated, limiting public access in ways that are in disregard of the Treaties, case law and the Aarhus Convention.

IPR

HvJ – ARREST – C-393/23 (Athenian Brewery SA) – 13 februari 2025 – Nederland – Hoge Raad – ECLI:EU:C:2025:85 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I bis) – Artikel 102 VWEU – Moeder- en dochtervennootschap – Inbreuk door de dochteronderneming – Hoofdelijke aansprakelijkheid – Vorderingen waartussen een ‘zo nauwe band’ bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting – Begrip ‘onderneming’ – Beslissing nationale mededingingsautoriteit – Vorderingen tot schadevergoeding

Kan een persoon die door een inbreuk op de mededingingsregels is benadeeld, de vennootschap die de inbreuk heeft gepleegd, oproepen voor het gerecht in de plaats van vestiging van de moedermaatschappij in een andere lidstaat?

Een (dochter)onderneming heeft volgens een besluit van een nationale mededingingsautoriteit misbruik gemaakt van haar machtspositie in de zin van artikel 102 VWEU. Kan deze dochtermaatschappij samen met haar moedermaatschappij worden opgeroepen voor het gerecht in de vestigingsplaats van deze laatste in een andere lidstaat (hier Nederland), in plaats van in die van de dochteronderneming (hier Griekenland).

Hof: Artikel 8, punt 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 verzet zich er niet tegen dat in geval van vorderingen die ertoe strekken dat een moedermaatschappij en haar dochteronderneming hoofdelijk worden veroordeeld tot vergoeding van de schade veroorzaakt door een door deze dochteronderneming begane inbreuk op de mededingingsregels, de rechter van de woonplaats van de moedermaatschappij bij wie deze vorderingen zijn ingesteld, zich voor de vaststelling van zijn internationale bevoegdheid baseert op het vermoeden dat wanneer een moedermaatschappij direct of indirect het gehele of nagenoeg het gehele kapitaal in handen heeft van een dochteronderneming die een inbreuk op de mededingingsregels heeft begaan, zij beslissende invloed op deze dochteronderneming uitoefent, voor zover verweerders niet de mogelijkheid wordt ontnomen om zich te beroepen op bewijskrachtige aanwijzingen waaruit blijkt dat ofwel de moedermaatschappij niet direct of indirect het gehele of nagenoeg het gehele kapitaal van haar dochteronderneming in handen had, ofwel dit vermoeden toch niet kan gelden.

- 📌 Athenian Brewery: The CJEU is less claimant-friendly than its AG in use of the anchor defendant mechanism for competition law damages claims. Rules out mini-trials at the jurisdictional stage yet insists on room to contest control. ([GAVCLAW](#))
- 📌 [NJB 2023/1705 - RAV 2023/56 - RvdW 2023/726 - NJ 2023/221 - SEW 2023, afl. 7/8, p. 339](#)

HvJ – ARREST – C-339/22 (BSH Hausgeräte) – 25 februari 2025 – Grote Kamer – Zweden – ECLI:EU:C:2025:108 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Rechterlijke bevoegdheid – Algemene bevoegdheid – Exclusieve bevoegdheid – Bevoegdheid inzake de registratie of de geldigheid van octrooien – Vordering wegens octrooi-inbreuk – Europees octrooi dat geldig is verklaard in lidstaten en in een derde land – Betwisting van de geldigheid van het octrooi bij wege van exceptie – Internationale bevoegdheid van het gerecht

BSH is houder van een Europees octrooi dat een met stofzuigers verband houdende uitvinding beschermt. Dit octrooi is geldig verklaard in Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Italië, Nederland, Oostenrijk, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Turkije, hetgeen heeft geleid tot de verlening van nationale octrooien in die staten. BSH heeft bij de rechter in eerste aanleg voor intellectuele-eigendomszaken een vordering ingesteld tegen Electrolux wegens inbreuk op alle nationale gedeelten van dat Europees octrooi.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 24, punt 4, van verordening (EU) nr. 1215/2012. Onder andere wordt gevraagd of artikel 24, punt 4, van de verordening aldus moet worden uitgelegd dat een gerecht van de lidstaat van de woonplaats van de verweerder waarbij krachtens artikel 4, lid 1, van die verordening een vordering wegens inbreuk op een in een andere lidstaat verleend octrooi aanhangig is gemaakt, bevoegd blijft om kennis te nemen van die vordering wanneer de verweerder in het kader van die vordering bij wege van exceptie de geldigheid van dat octrooi ter discussie stelt.

Hof (Grote kamer): Artikel 24, punt 4, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat een gerecht van de lidstaat van de woonplaats van de verweerder waarbij krachtens artikel 4, lid 1, van die verordening een vordering wegens inbreuk op een in een andere lidstaat verleend octrooi aanhangig is gemaakt, bevoegd blijft om kennis te nemen van die vordering wanneer de verweerder in het kader van die vordering bij wege van exceptie de geldigheid van dat octrooi ter discussie stelt, ofschoon de bevoegdheid om uitspraak te doen over die geldigheid uitsluitend bij de gerechten van die andere lidstaat berust.

Artikel 24, punt 4, van verordening nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op een gerecht van een derde land en dat het aan een dergelijk gerecht dus geen – al dan niet exclusieve – bevoegdheid toekent om de geldigheid van een in dat land verleend of geldig verklaard octrooi te beoordelen. Indien krachtens artikel 4, lid 1, van die verordening bij een gerecht van een lidstaat een vordering wegens inbreuk op een in een derde land verleend of geldig verklaard octrooi aanhangig wordt gemaakt en in dat kader bij wege van exceptie de kwestie van de geldigheid van dat octrooi wordt opgeworpen, is dat gerecht op grond van artikel 4, lid 1, van die verordening bevoegd om over die exceptie uitspraak te doen, aangezien zijn beslissing dienaangaande niet van dien aard is dat zij gevolgen heeft voor het bestaan of de inhoud van dat octrooi in dat derde land of dat het nationale register van dat land wordt gewijzigd.

- EU-Hof: de gerechten van de lidstaten zijn bevoegd om uitspraak te doen over de geldigheid van in derde staten geregistreerde octrooien (ECER)
- Grensoverschrijdende bevoegdheid EU rechters over EU gedaagden inzake nationale delen van Europees bundel-octrooi inclusief VK en Turkije (Boek9)
- In essence: Owusu rules. CJEU confirms absence in principle of reflexive effect of Brussels Ia's exclusive jurisdictional rules in BSH Hausgeräte. (GAVCLAW)
- HvJ EU: artikel 24.4 Brussel I bis-Verordening ziet alleen op geldigheid, niet op inbreuk (IE forum)

HvJ – ARREST – C-537/23 (Società Italiana Lastre) – 27 februari 2025 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:120 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I bis) – Justitiële samenwerking in burgerlijke en handelszaken – Forumkeuzebeding – Beoordeling geldigheid beding – Onnauwkeurig en onevenwichtig karakter – Toepasselijk recht – Begrip ‘materiële nietigheid’

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen SIL (Società Italiana Lastre SpA), een vennootschap naar Italiaans recht, en Agora, een vennootschap naar Frans recht, over de bevoegdheid van de Franse gerechten om kennis te nemen van de vordering tot vrijwaring die Agora tegen SIL heeft ingesteld in het kader van een tegen beide vennootschappen ingestelde vordering tot aansprakelijkheid en schadevergoeding.

De prejudiciële vragen gaan over de uitlegging van artikel 25, lid 1 en lid 4, van verordening (EU) nr. 1215/2012. De verwijzende rechter vraagt onder andere of de bepaling aldus moet worden uitgelegd, dat, in het kader van de beoordeling van de geldigheid van een forumkeuzebeding, de grieven waarmee wordt aangevoerd dat het beding onnauwkeurig of onevenwichtig is, moeten worden onderzocht in het licht van de criteria betreffende de „materiële nietigheidsgronden” van dat beding, die overeenkomstig deze bepaling in het recht van de lidstaten zijn vastgesteld, dan wel dat die grieven moeten worden onderzocht aan de hand van autonome criteria die uit dat artikel voortvloeien.

Hof: Artikel 25, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat in het kader van de beoordeling van de geldigheid van een forumkeuzebeding, de grieven waarmee wordt aangevoerd dat het beding onnauwkeurig of onevenwichtig is, niet moeten worden beoordeeld aan de hand van criteria betreffende de „materiële nietigheidsgronden” van dat beding, die overeenkomstig deze bepaling in het recht van de lidstaten zijn vastgesteld, maar aan de hand van autonome criteria die uit dat artikel voortvloeien.

Artikel 25, leden 1 en 4, van verordening nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat een forumkeuzebeding volgens hetwelk de ene partij zich slechts tot het door dat beding aangewezen gerecht kan wenden, terwijl de andere partij, naast dit gerecht, ook elk ander bevoegd gerecht kan aanzoeken, geldig is, voor zover, ten eerste, hierin de gerechten worden aangewezen van een of meer staten die lid zijn van de Europese Unie of partij zijn bij het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ten tweede, hierin de objectieve elementen worden aangegeven die voldoende nauwkeurig zijn om de aangezochte rechter in staat te stellen te bepalen of hij bevoegd is, en, ten derde, het niet in strijd is met de artikelen 15, 19 en 23 van deze verordening en niet afwijkt van een exclusieve bevoegdheid op grond van artikel 24 van die verordening.

- CJEU's first ruling on the conformity of asymmetric jurisdiction clauses with the Brussels I recast regulation and the 2007 Lugano Convention (conflict of laws)
- Società Italiana Lastre. The CJEU (once again ignoring renvoi nb) in strong support for party autonomy, holds the validity of asymmetric choice of court IS covered by Brussels Ia and, in principle, valid provided it be limited to EU or Lugano States courts. (GAVCLAW)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-683/24 (Spielerschutz Sigma), verwijzing uit **Oostenrijk** over **Verordening (EU) nr. 1215/2012, kansspelen en tenuitvoerlegging vonnis – ECER**

OVERIG

Commissie presenteert eerste verslag over toepassing van Rome II-verordening ([ECER](#))

Het verslag bevat de eerste algemene beoordeling van de toepassing van de Verordening betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II), onder meer op basis van verschillende studies, en een onderzoek van de jurisprudentie van het EU-Hof en de nationale rechtbanken. In het verslag wordt ook ingegaan op een aantal nieuwe en opkomende kwesties zoals kunstmatige intelligentie en een steeds toenemende onlineomgeving.

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-683/24 \(Spielerschutz Sigma\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over **Verordening (EU) nr. 1215/2012, kansspelen en tenuitvoerlegging vonnis**

Landbouw

REGELGEVING

- BNC Fiche: Verordening grensoverschrijdend toezicht Oneerlijke Handelspraktijken, [22112 nr. 3997](#)
- BNC Fiche: Herziening Gemeenschappelijke Marktordening verordening ter versterking positie boer in de keten, [Kamerstuk 22112, nr. 3996](#)

Luchtvaart

HvJ – ARREST – [gevoegde zaken C-244/23 P t/m C-246/23 P \(Carpatair e.a.\)](#) – 13 februari 2025 – [ECLI:EU:C:2025:87](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 263 VWEU – Staatssteun – Luchtvaartsector – Internationale luchthaven van Timișoara (Roemenië) – Steun ten gunste van Wizz Air en andere luchtvaartmaatschappijen – Besluit waarbij wordt vastgesteld dat er geen sprake is van staatssteun – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Rechtstreeks en individueel geraakt – Motiveringsplicht – Onjuiste opvatting bewijselementen

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

HvJ – ARREST – [C-220/24 \(Aeroportul Internațional "Avram Iancu" Cluj\)](#) – 27 februari 2025 – Roemenië – [ECLI:EU:C:2025:124](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 96/67/EG – Luchtvervoer – Toegang tot de grondafhandelingsmarkt op de luchthavens van de Europese Unie – Werkingssfeer – Luchthavens met een jaarlijks verkeersvolume van minder dan twee miljoen passagiersbewegingen – Weigering van toegang tot de luchthaveninfrastructuur op een dergelijke luchthaven – Afhandelingsdiensten ten behoeve van derden – Toepasselijkheid van de mededingingsregels

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen de luchthavenbeheerder van de luchthaven van Cluj en de Roemeense mededingingsautoriteit. De mededingingsautoriteit is een onderzoek gestart, naar aanleiding van een klacht van een Roemeense rechtspersoon, die een verzoek had ingediend om op de luchthaven van Cluj grondafhandelingsdiensten te mogen verlenen. Na dit onderzoek heeft de mededingingsautoriteit vastgesteld dat de luchthavenbeheerder inbreuk had gemaakt op de Roemeense mededingingswet en op artikel 102 VWEU, doordat hij misbruik van zijn machtspositie had gemaakt door de weigering om de rechtspersoon toegang te verlenen tot de luchthaveninfrastructuur die noodzakelijk is om grondafhandelingsdiensten te verrichten op de luchthaven van Cluj. Aan de luchthavenbeheerder is ook een geldboete opgelegd. De luchthavenbeheerder heeft bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tegen het besluit van de mededingingsautoriteit.

De verwijzende rechter vraagt of richtlijn 96/67, en dan in het bijzonder de artikelen 1, 6 en 7 van deze richtlijn, de toepassing van artikel 102 VWEU – en van elke andere regel met dezelfde inhoud – uitsluit in situaties waarin de toegang wordt geweigerd tot de luchthaveninfrastructuur die noodzakelijk is voor de uitoefening van grondafhandelingsactiviteiten op luchthavens in de Europese Unie die het minimum van twee miljoen passagiers niet hebben bereikt?

Hof: De artikelen 1 en 6 van richtlijn 96/67/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet in de weg staan aan de toepassing van artikel 102 VWEU in omstandigheden waarin aan een verlener van grondafhandelingsdiensten de toegang is geweigerd tot de voor de uitoefening van die activiteit noodzakelijke luchthaveninfrastructuur van een luchthaven in de Europese Unie waarvan de jaarlijkse verkeersomvang op de datum van die weigering minder dan twee miljoen passagiersbewegingen bedroeg.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-656/24 (European Air Charter), verwijzing uit Duitsland over **verordening 261/2004** en gevorderde **compensatie** vanwege een **vertraagde vlucht** en een beroep op **buitengewone omstandigheden** omdat de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert bij een eerdere vlucht op dezelfde dag op grond van **aanzienlijke vertragingen** bij de veiligheidscontrole heeft besloten om te wachten op nog niet afgehandelde passagiers – ECER
- C-857/24 (daa e.a.), verwijzing uit Ierland over **verordening 95/93** en de **vaststelling** van de parameters voor de toewijzing van slots op een gecoördineerde **luchthaven** en het rekening houden met **vergunningen** die zijn verleend door de betrokken instantie **voor ruimtelijke ontwikkeling** – ECER
- C-862/24 (Satiksmes ministrija), verwijzing uit Letland over **verordening 216/2008**, **verordening 1178/2011** en de mogelijkheid om een **kandidaat-piloot** na **frauduleus gedrag** tijdelijk **uit te sluiten** van deelname aan een **vaardigheidstest** voor het behalen van een bewijs van bevoegdheid – ECER

NOOT – bij HvJ 16 januari 2025, C-642/23 (Flightright) en C-516/23 (Qatar airways)

Passenger rights when flights are cancelled - CJEU in flightright (C-642/23) and Qatar Airways (C-516/23) (ECLB)

WIKI

- Wiki luchtvaartclaims

Mededinging

HvJ – ARREST – C-393/23 (Athenian Brewery SA) – 13 februari 2025 – Nederland – Hoge Raad – ECLI:EU:C:2025:85 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I bis) – Artikel 102 VWEU – Moeder- en dochtervennootschap – Inbreuk door de dochteronderneming – Hoofdelijke aansprakelijkheid – Vorderingen waartussen een ‘zo nauwe band’ bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting – Begrip ‘onderneming’ – Beslissing nationale mededingingsautoriteit – Vorderingen tot schadevergoeding

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – ARREST – C-233/23 (Alphabet e.a.) – 25 februari 2025 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2025:110 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 102 VWEU – Macht positie – App voor het opladen van elektrische auto's – Google Android auto – Interoperabiliteit van een platform en een applicatie – Onontbeerlijk karakter van de toegang tot een digitaal platform – Objectieve rechtvaardiging – Template – Afbakening van de relevante downstreammarkt

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen de ondernemingen Alphabet Inc., Google LLC en Google Italy Srl enerzijds, en de AGCM, de Italiaanse mededingings- en marktautoriteit anderzijds, met betrekking tot het besluit waarbij die autoriteit aan de ondernemingen een sanctie heeft opgelegd voor een inbreuk op artikel 102 VWEU wegens de weigering om hun digitaal platform Android Auto interoperabel te maken met een door een derde onderneming ontwikkelde applicatie voor het leveren van oplaaddiensten voor elektrische auto's.

In 2015 lanceerde Google Android Auto, een app voor mobiele apparaten met een Android-besturingssysteem waarmee gebruikers toegang hebben tot bepaalde apps op hun smartphone via het geïntegreerde beeldscherm van een auto. Externe ontwikkelaars kunnen versies van hun eigen apps maken die compatibel zijn met Android Auto door gebruik te maken van sjablonen van Google.

Enel X, dat deel uitmaakt van de Enel Group, biedt oplaaddiensten voor elektrische auto's aan. In mei 2018 lanceerde het bedrijf JuicePass, een app die een aantal functies biedt voor het opladen van elektrische voertuigen. In september 2018 vroeg Enel X aan Google om JuicePass compatibel te maken met Android Auto. Google weigerde en stelde dat, bij gebrek aan een specifiek sjabloon, media- en messaging-apps de enige apps van derden waren die compatibel waren met Android Auto. De Italiaanse mededingingsautoriteit oordeelde dat het gedrag van Google in strijd was met de EU-mededingingsregels. Google vocht deze beslissing aan bij de Italiaanse Raad van State, die de zaak doorverwees naar het Hof van Justitie.

De verwijzende rechter stelt vragen over de uitleg van artikel 102 VWEU.

Hof (Grote Kamer): Artikel 102 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de weigering door een onderneming met een machtspositie die een digitaal platform heeft ontwikkeld, om op verzoek van een derde onderneming de interoperabiliteit te verzekeren van dat platform met een door die derde onderneming ontwikkelde applicatie, misbruik van machtspositie kan opleveren wanneer dat platform door de onderneming met een machtspositie niet uitsluitend ten behoeve van haar eigen activiteit werd ontwikkeld, ook al is dat platform niet onontbeerlijk voor de commerciële exploitatie van die app op een downstreammarkt maar kan het die app voor de consument wel aantrekkelijker maken.

Artikel 102 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat zowel de onderneming die een app heeft ontwikkeld en die een onderneming met een machtspositie heeft verzocht om de interoperabiliteit te verzekeren van die app met een digitaal platform, waarvan laatstgenoemde onderneming eigenaar is, als concurrenten van eerstgenoemde onderneming actief zijn gebleven op de markt waartoe die app behoort en hun positie op die markt hebben ontwikkeld zonder dat er sprake was van interoperabiliteit met dat platform, er op zich niet op wijst dat de weigering van de onderneming met een machtspositie om aan dat verzoek om interoperabiliteit gevolg te geven geen mededingingsbeperkende gevolgen kon hebben. Er moet worden beoordeeld of dat gedrag van de onderneming met een machtspositie de handhaving of de ontwikkeling van de mededinging op de betrokken markt kon belemmeren, waarbij rekening moet worden gehouden met alle relevante feitelijke omstandigheden.

Artikel 102 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat wanneer gedrag dat erin bestaat dat een onderneming met een machtspositie weigert de interoperabiliteit te verzekeren van een door een derde onderneming ontwikkelde app met een digitaal platform waarvan de onderneming met een machtspositie eigenaar is, kan worden aangemerkt als misbruik in de zin van die bepaling, die onderneming met een machtspositie zich als objectieve rechtvaardiging voor haar weigering met succes kan beroepen op het ontbreken, op de datum waarop de derde onderneming om die toegang heeft verzocht, van een template waarmee die interoperabiliteit kan worden verzekerd indien de totstandbrenging van interoperabiliteit door middel van die template op zichzelf en gelet op de eigenschappen van de app waarvoor om interoperabiliteit wordt verzocht de integriteit van het betrokken platform of de veiligheid van het gebruik ervan in gevaar zou brengen, of indien het om andere technische redenen onmogelijk zou zijn om die interoperabiliteit te verzekeren door die template te ontwikkelen. Indien dat niet het geval is, is de onderneming met een machtspositie verplicht deze template te ontwikkelen binnen een daarvoor noodzakelijke redelijke termijn, en, in voorkomend geval, tegen een passende financiële tegenprestatie, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van de derde onderneming die om die ontwikkeling heeft verzocht, de werkelijke kosten van die ontwikkeling, en het recht van de onderneming met een machtspositie om een passend voordeel te behalen.

Artikel 102 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een mededingingsautoriteit die wil vaststellen of er sprake is van misbruik bestaande in een weigering door een onderneming met een machtspositie om de interoperabiliteit te verzekeren van een door een derde onderneming ontwikkelde app met een digitaal platform waarvan de onderneming met een machtspositie eigenaar is, zich ertoe kan beperken de downstreammarkt aan te wijzen waarop die weigering mededingingsbeperkende gevolgen kan hebben, ook indien het daarbij slechts om een potentiële markt gaat. Dit vereist niet noodzakelijk dat de relevante product- en geografische markt nauwkeurig wordt afgebakend.

- e Weigering Alphabet om haar Android Auto interoperabel voor derden te maken, kan misbruik vormen ([Boek9](#))

HvJ – ARREST – C-220/24 (Aeroportul Internațional "Avram Iancu" Cluj) – 27 februari 2025 – Roemenië – ECLI:EU:C:2025:124 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 96/67/EG – Luchtvervoer – Toegang tot de grondafhandelingsmarkt op de luchthavens van de Europese Unie – Werkingssfeer – Luchthavens met een jaarlijks verkeersvolume van minder dan twee miljoen passagiersbewegingen – Weigering van toegang tot de luchthaveninfrastructuur op een dergelijke luchthaven – Afhandelingsdiensten ten behoeve van derden – Toepasselijkheid van de mededingingsregels

Samenvatting onder: [Luchtvaart](#)

CONSULTATIE

EU-mededingingsregels met betrekking tot overeenkomsten voor technologieoverdracht – herziening, Feedback- en raadplegingsperiode 31 januari 2025 - 25 april 2025 ([EC](#))

OVERIG

Corporate Power Beyond Market Power ([Verfassungsblog](#))

Elon Musk's corporate empire spans an impressive array of markets and industries. This empire includes SpaceX (and its subsidiary Starlink), Tesla, Neuralink, The Boring Company, X, xAI, and the Musk Foundation. These corporations are connected and interlinked, creating a cross-corporate power structure. Competition law, which focuses on market power in narrowly defined relevant markets – say, a market for booster rockets – has very limited reach to guard against the possible detrimental effects of such multifaceted concentrated power in the hands of a few on open democratic societies.

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – [C-128/24 \(Commissie/Griekenland\)](#) – 27 februari 2025 – [ECLI:EU:C:2025:121 – arrest](#) (franse taalversie)

Richtlijn 2014/89/EU – Verplichting om uit maritieme ruimtelijke ordening voortvloeiende plannen op te stellen – Mededeling aan Europese Commissie

Het Hof oordeelt dat Griekenland door niet uiterlijk op 31 maart 2021 een plan op basis van maritieme ruimtelijke ordening op te stellen, en door dit plan niet binnen drie maanden na de bekendmaking ervan aan de Commissie en de andere betrokken lidstaten mee te delen, de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens de artikelen 8, lid 1, 15, lid 3, en 14, lid 1, van richtlijn 2014/89/EU.

HvJ – ARREST – C-353/23 P (Nouryon Performance Formulations/Commissie) – 27 februari 2025 – ECLI:EU:C:2025:115 – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH-verordening) – Beoordeling van registratiedossiers – Verzoek om aanvullende studies voor beoordeling van registratiedossier voor dimethylether – Tot registrant gerichte en door hem voor Gerecht EU bestreden beslissing – Beroep tot nietigverklaring – Niet-ontvankelijkheid – Latere vervanging van registrant bij ECHA – Hogere voorziening ingesteld door de nieuwe registrant – Artikel 56 Statuut HvJ – Hogere voorziening ingesteld door een entiteit die geen partij was in de procedure voor het Gerecht – Niet-ontvankelijkheid

Dimethylether is een chemische stof. De verzoekers in de zaak zijn fabrikanten of importeurs van dimethylether binnen de Europese Unie, of exclusieve vertegenwoordigers van fabrikanten buiten de EU. In overeenstemming met het principe 'no data, no market' van de REACH-verordening, dienden de verzoekers op 30 november 2010 een registratieaanvraag in bij ECHA voor de productie of import van 1.000 ton of meer dimethylether per jaar per fabrikant of importeur.

Op 29 maart 2016 begon ECHA een nalevingscontrole van de registratie op basis van de REACH-verordening. Op 26 april 2016 stuurde ECHA een conceptbesluit naar de verzoekers, waarin zij werden verzocht aanvullende informatie over twee dierstudies aan te leveren, namelijk een pre-natale toxiciteitsstudie bij konijnen en een uitgebreide toxiciteitsstudie.

Aangezien er geen unanieme overeenkomst was binnen het lidstaatcomité, stuurde ECHA het conceptbesluit naar de Commissie, die uiteindelijk het definitieve besluit nam. In dit besluit concludeerde de Commissie dat de registratie van dimethylether niet voldeed aan de informatie-eisen met betrekking tot reproductieve toxiciteit, en vroeg de verzoekers om aanvullende studies en informatie in te dienen, waaronder een prenatale toxiciteitsstudie en een uitgebreide studie naar reproductieve toxiciteit bij ratten. Verzoekers hebben beroep ingesteld tegen dit besluit van de Commissie.

Nederland, Zweden en Denemarken hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE – C-784/23 (Voore Mets) – 6 februari 2025 – A-G Kokott – Estland – ECLI:EU:C:2025:67 – [conclusie](#)

Richtlijn 2009/147/EG – Artikelen 16 en 17 Handvest EU – Behoud van de vogelstand – Houtkap gedurende de broedperiode van vogels – Verbod op het opzettelijk doden van vogels, nesten en eieren – Begrip 'opzet' – Uitzonderingen op de verboden – Voorkoming van belangrijke schade aan bossen – Vrijheid van ondernemerschap – Eigendomsrecht

Voore Mets wilde overeenkomstig bosbouwverklaringen kaalslag uitvoeren, dat wil zeggen houtkap waarbij in de loop van het jaar in principe alle bomen op het bosperceel worden gekapt, met uitzondering van zaadbomen en overstaanders die noodzakelijk zijn om de diversiteit van flora en fauna te waarborgen. Lemeks Põlva was ook van plan om voornamelijk kaalslag uit te voeren, maar in één zone ook scherslag. Scherslag wordt uitgevoerd om de economische waarde van het bos te verhogen, de dichtheid en samenstelling ervan te regelen en om het hout van bomen die in de nabije toekomst zullen uitvallen, te kunnen gebruiken. In dat geval wordt slechts een deel van de bomen overeenkomstig de bij besluit van de bevoegde minister vastgestelde hoeveelheid gekapt.

In beide gevallen heeft de Keskkonnaamet in eerste instantie de werkzaamheden voorlopig verboden op grond dat wetenschappelijk was aangetoond dat in elk van de bossen ten minste één broedpaar per hectare aanwezig was, zodat er, indien de houtkap zou worden voortgezet, het reële risico bestond dat het broeden en opgroeien van vogels zou worden verstoord en nesten zouden worden vernield of

beschadigd. Na veldbezoeken heeft de Keskkonnaamet gelast tot staking van de houtkap op het betrokken perceel tot en met 15 juli (Lemeks Põlva) respectievelijk 31 juli 2021 (Voore Mets).

Voore Mets heeft daarop een vordering tot schadevergoeding van 2 403,52 EUR ingesteld, terwijl Lemeks Põlva de vaststelling van de onrechtmatigheid van de beschikkingen van de Keskkonnaamet heeft gevorderd.

Wat de verbodsbepalingen van de habitatrichtlijn betreft, legt het Hof het begrip „opzet” aldus uit dat het ook de aantastingen omvat die degene die de handeling heeft verricht, heeft gewild, *althans de mogelijkheid daarvan heeft aanvaard*. Deze uitlegging van het begrip „opzet” wordt in sommige lidstaten ook toegepast op de verbodsbepalingen van de vogelrichtlijn. Ook Estland past deze toe in de onderhavige procedure. Het Hof van Justitie heeft deze uitlegging echter nog niet uitdrukkelijk bevestigd.

A-G geeft het Hof in overweging: De verbodsbepalingen van artikel 5 van richtlijn 2009/147/EG inzake het behoud van de vogelstand hebben alleen betrekking op een aantasting waarvan degene die de handeling verricht, de mogelijkheid heeft aanvaard, indien daardoor bijzonder zeldzame of, in het licht van de beste beschikbare wetenschappelijke kennis, bijzonder bedreigde vogelsoorten getroffen worden. In die gevallen is de toepassing van de verbodsbepalingen immers noodzakelijk om de betrokken vogelsoorten in de zin van artikel 2 van de richtlijn op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij tevens rekening wordt gehouden met economische en recreatieve eisen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-27/25 (Knocknamona), verwijzing uit **Ierland** over de vraag of rechtsgeldige instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone voor vogels een vereiste zijn voor de bevoegdheid van het bestuursorgaan om in het kader van de behandeling van een verzoek om afgifte van een vergunning een rechtsgeldige passende beoordeling in de zin van artikel 6 van de **Habitatrichtlijn** te maken.

NOOT – bij EHRM 30 januari 2025, Cannavacciuolo e.a. t. Italië

- A Landmark Judgment: Three Crucial Aspects of Cannavacciuolo and Others v. Italy (ECHR blog)
- Voir Naples et mourir, empoisonné. (libertés chéries)
- A New Step in the Greening of the Right to Life (verfassungsblog)

NOOT – HvJ 21 januari 2025, C-188/23 (Conti 11. Container Schiffahrt II)

MSC Flaminia’. CJEU follows its AG on ships waste carve-out in the Basel Convention (and EU law). (GAVCLAW)

NOOT – Rechtbank Den Haag – 22 januari 2025 – ECLI:NL:RBDHA:2025:578

De Greenpeace-uitspraak: verrassend of onvermijdelijk? (Nederland rechtsstaat)

OVERIG

- Global Energy en Climate rapport van de Commissie vraagt om dringende maatregelen ter beperking temperatuurstijging ([ECER](#))

Uit het verslag blijkt dat wereldwijd nog steeds dringende maatregelen nodig zijn om de temperatuurstijging te beperken en de meest extreme gevolgen van de klimaatverandering te voorkomen.

- From Courtrooms to Ballot Boxes: Switzerland's Ongoing Debate on Environmental Limits and Economic Growth ([EJILtalk](#))

The KlimaSeniorinnen case, decided by the European Court of Human Rights (ECtHR) on April 9th, 2024, marks a turning point in climate litigation and the interplay between human rights and environmental law.

- Progression as a Legal Obligation – What to Take from the Climate Change Proceedings before the International Court of Justice ([EJIL talk](#))
- Hugues Falys v TOTAL. A climate claim engaging heavily with private international law. ([GAVCLAW](#))
- Jurisdiction for environmental claims. My speaking notes for the December 2024 Madrid ESG Conference. ([GAVCLAW](#))
- Seminar on 'The role of the Dutch parliament in protecting the right to a healthy environment' ([COE](#))
- Europese Commissie versoepelt duurzaamheidsregels ([NJB](#))

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Ne bis in idem

HvJ – CONCLUSIE – [C-733/23 \(Beach and bar management\)](#) – 13 februari 2025 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2025:94](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Artikel 50 Handvest EU – Ne-bis-in-idem – Verzuim om te voldoen aan de verplichting om een kassabon uit te reiken – Verzegeling bedrijfsruimte – Cumulatie van sancties voor een en dezelfde overtreding – Evenredigheidsbeginsel

Samenvatting onder: [belastingen, btw](#)

EHRM factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#)

Oekraïne

OVERIG

- Belangrijke stap gezet voor de oprichting van een speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne ([ECER](#))

Op 4 februari 2025 hebben juridische deskundigen van de Europese Commissie, de Europese Dienst voor extern optreden (EDED), de Raad van Europa, Oekraïne en 37 staten de juridische basis gelegd voor de oprichting van een speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne. De deelnemers hebben ook de belangrijkste elementen uiteengezet van het 'Schuman-ontwerpstatuut', de belangrijkste juridische tekst over de werking van het speciaal tribunaal.

- EU neemt 16e sanctiepakket tegen Rusland aan ([bijzonder strafrecht](#))
- Dublin conference on role of the Council of Europe in the pursuit of peace, justice and accountability in Ukraine ([COE](#))
- The fight for Ukraine is a fight for justice: Secretary General releases report on Council of Europe's response to Russia's war on Ukraine ([COE](#))
- Fast-Tracking Ukraine ([Verfassungsblog](#))

Whatever the outcome of the current crisis, Ukraine needs to join the European Union as fast as possible. Neither Trump nor Putin can veto this. The EU, for long lukewarm about widening and deepening, must take rapid steps to facilitate Ukraine's entry

WIKI

- [Wiki Oekraïne](#)

Overlevering en uitlevering

HvJ – CONCLUSIE – C-743/24 (Alchaster II) – 13 februari 2025 – Grote Kamer – A-G Spielmann – Ierland – ECLI:EU:C:2025:88 – persbericht – conclusie (Engelse taalversie)

Artikel 49, lid 1, Handvest EU – Artikel 7 EVRM – Terugtrekkingsakkoord – EAB – Ongunstige wijziging voorwaardelijkheidsstelsel in beslissingsstaat – Gevaar van schending grondrecht – Legaliteitsbeginsel inzake delicten en straffen – Ander VI-stelsel zwaardere straf? – Geen straf zonder wet

De rechter in Noord-Ierland heeft vier arrestatiebevelen uitgevaardigd tegen M.A. met betrekking tot vermeende terroristische misdrijven. De eerste misdaad kan leiden tot een gevangenisstraf van maximaal 10 jaar, terwijl voor de andere drie misdrijven levenslange gevangenisstraffen kunnen worden opgelegd.

Volgens M.A. is zijn overlevering in strijd met het legaliteitsprincipe van strafbare feiten en straffen. De vraag is o.a. of de wijziging in de regels, waardoor iemand ten minste twee derde van zijn straf moet uitzitten voordat hij onder voorwaarden kan worden vrijgelaten, een zwaardere straf inhoudt dan volgens de regels die golden op het moment van het misdrijf. Dit kan mogelijk een schending zijn van de garantie dat geen enkele persoon zwaarder wordt gestraft dan op het moment van het misdrijf was toegestaan.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 49, lid 1, tweede volzin, Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling vervatte begrip "zwaardere straf" in beginsel geen betrekking heeft

op een situatie waarin de wettelijke bepalingen inzake een voorwaardelijke invrijheidstelling in die zin zijn gewijzigd dat een recht op automatische invrijheidstelling voorwaardelijk, zodra de eerste helft van een opgelegde straf is ondergaan, is vervangen door een recht op invrijheidstelling zodra ten minste twee derde van een opgelegde straf is ondergaan, waarbij deze invrijheidstelling afhankelijk is van een beoordeling door de reclasseringscommissarissen.

- E AG Spielmann: Arrest Warrants under the TCA with the United Kingdom - changes in parole rules do not, in principle, fall under the concept of "heavier penalty" under the EU Charter (persbericht)
- E A-G: wijzigingen in regels voor voorwaardelijke invrijheidstelling vallen in beginsel niet onder begrip "zwaardere straf" van het EU-Handvest ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Amsterdam – 31 januari 2025 (publ. 4.2.25) – [ECLI:NL:RBAMS:2025:626](#)

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Artikel 7 en 24 Handvest EU – EAB – (zorg)relatie tussen de opgeëiste persoon en zijn minderjarige kind dat kampt met ernstige gezondheidsproblemen

Aan de rechtbank Amsterdam is ter beoordeling een EAB voorgelegd dat betrekking heeft op een Nederlandse onderdaan. Het EAB is uitgevaardigd door het *Amtsgericht Heilbronn* (Duitsland) en strekt tot overlevering ter fine van strafvervolgning voor de handel in drugs (marihuana).

De dochter van de opgeëiste persoon heeft ernstige medische problemen. De rechtbank concludeert op grond van de rapporten van de deskundigen en het verhandelde op de zitting dat, wanneer de dochter wordt gescheiden van de opgeëiste persoon of haar vertrouwde omgeving moet verlaten, dit een ernstig risico oplevert dat eventuele symptomen niet tijdig worden herkend en het kind niet tijdig de nodige behandeling krijgt en/of de problemen op psychisch vlak verergeren, hetgeen in het uiterste geval tot permanent hersenletsel of tot de dood zou kunnen leiden.

De rechtbank wil van het HvJ o.a. weten of artikel 1, derde lid, van Kaderbesluit 2002/584/JBZ, gelezen in samenhang met artikel 7 en artikel 24, tweede en derde lid, EU, zich ertegen verzet dat de vader van een bij hem inwonend dertienjarig kind waarvoor hij de volledige zorg draagt, in dit geval wordt overgeleverd met het oog op strafvervolgning.

Mag de uitvoerende rechterlijke autoriteit de overlevering met het oog op strafvervolgning van een opgeëiste persoon onder en vanwege de omstandigheden van het geval weigeren, indien het feit dat aan het EAB ten grondslag ligt naar het recht van de uitvoerende lidstaat geacht wordt ten dele te zijn gepleegd op het grondgebied van die lidstaat?

Indien het antwoord op deze vragen ontkennend luidt: moet het begrip "ernstige humanitaire redenen", zoals bedoeld in artikel 23, vierde lid, van Kaderbesluit 2002/584/JBZ, zo worden uitgelegd dat dit begrip mede omvat de ernstige gezondheids- en hechtingsproblematiek van een minderjarig kind van een opgeëiste persoon die voor dat kind de volledige zorg draagt, zoals bedoeld in de eerste prejudiciële vraag?

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – Italgomme Pneumatici S.r.l. t. Italië – 6 februari 2024 – 36617/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD003661718 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Belastingcontrole – Inval in bedrijfspand – Inbeslagname documenten en andere niet officiële stukken – Rechterlijke toetsing – Schending

Klagers zijn 13 rechtspersonen en één privépersoon. Tussen 2018 en 2022 hebben autoriteiten invallen gedaan in hun bedrijfspanden ter controle van belastingbetalingen. De machtigingen voor die controles zijn, in lijn met de wet, door de lokale autoriteiten afgegeven. Klagers dienden bij de controles allerlei documenten over te leggen, waaronder niet alleen documenten die verplicht waren om te bewaren, maar ook andere niet-officiële stukken als transactieoverzichten. Als klagers hieraan niet zouden voldoen, zouden de belastingen op basis van veronderstellingen geheven kunnen worden. Klagers hebben aan de eisen van de autoriteiten voldaan. De stukken werden deels in beslag genomen of gekopieerd en opgeslagen voor eventueel nader onderzoek.

Klagers stellen bij het EHRM dat artikel 8 EVRM is geschonden, omdat de nationale wet de autoriteiten buitensporige bevoegdheden toekent om dergelijke onderzoeken te doen en rechtsmiddelen die klagers moeten beschermen tegen misbruik van bevoegdheden of willekeur ontoereikend zijn. In het bijzonder klagen zij dat er vooraf of achteraf geen rechterlijke of onafhankelijke toetsing mogelijk is van de voorgenomen of inmiddels getroffen maatregelen.

Het EHRM overweegt dat door de controles een inbreuk wordt gemaakt op artikel 8 EVRM. Als deze inbreuk al een nationale wettelijke basis heeft, dan voldoet de Italiaanse wet niet aan het vereiste van “quality of law”, omdat de wet de autoriteiten in feite een onbeperkte vrijheid toekent in de omvang van de maatregelen en de manier waarop die worden toegepast. Zo hoeven de autoriteiten niet te motiveren waarom het gebruik van de maatregelen gerechtvaardigd is, is de beslissingsbevoegdheid om maatregelen toe te passen in het geheel niet gereguleerd, noch het aantal, de lengte en de omvang van inspecties, noch de informatie die wordt opgevraagd en in beslag wordt genomen of gekopieerd. Verder bevat de wet geen voldoende procedurele waarborgen, nu de wettigheid, noodzakelijkheid en proportionaliteit van de maatregelen niet (voldoende) kunnen worden getoetst. Daarmee bieden de wettelijke kaders aan klagers niet de minimale bescherming die het EVRM vereist en zijn de inbreuken niet ‘in overeenstemming met de wet’. Artikel 8 EVRM is dus geschonden.

Het EHRM oordeelt dat Italië haar wetgeving dient aan te passen. Zo dient de nationale wet aan te geven onder welke omstandigheden de autoriteiten de gebouwen mogen betreden en aldaar controles mogen doen en dienen er waarborgen te zijn om onbeperkte toegang tot gebouwen en documenten te voorkomen, of op zijn minst te voorkomen dat irrelevante informatie wordt opgeslagen. Ook moet de belastingbetaler van tevoren geïnformeerd worden over de omvang van het onderzoek, de redenen daarvan, het recht op rechtsbijstand en de consequenties van het weigeren van meewerking. Ten tweede moet een effectieve rechterlijke toetsing mogelijk gemaakt worden die toetst of de autoriteiten voldoen aan de criteria, reikwijdte en omstandigheden die de maatregelen rechtvaardigen.

EHRM – ARREST – Macharik t. Tsjechië – 13 februari 2025 – 51409/19 – ECLI:CE:ECHR:2025:0213JUD005140919 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Verkrijging telecomdata van bepaald bedrijf – Onvoldoende voorzienbaar – Schending

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Denysyuk e.a. t. Oekraïne – 13 februari 2025 – 22790/19 – 23896/20 – 25803/20 – 31352/20 – ECLI:CE:ECHR:2025:0213JUD002279019 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Geheimhoudercommunicatie – Bescherming door specifieke en gedetailleerde regels en procedures – Onafhankelijke toezichthoudende autoriteit – Recht op bescherming van privéleven

In deze beslissing gaat het om de inzet van opsporingsbevoegdheden in strafrechtelijke onderzoeken. In de zaak van de eerste klager ging het om heimelijke audio- en videomonitoring en in de zaak van twee andere klagers om het onderscheppen van telefoongesprekken en tot slot een advocaat waarvan de communicatie met zijn cliënt werd gemonitord. De klagers verzochten de beschikking te krijgen over de rechterlijke beslissing die ten grondslag lag aan de toepassing van de opsporingsbevoegdheden. Deze werd hen onthouden dan wel ontvingen zij een zo algemeen opgesteld stuk dat niet concreet inzichtelijk werd gemaakt waarom juist bij die klager dergelijke opsporingsbevoegdheden ingezet zouden moeten worden.

EHRM: omdat er geen effectieve procedure was om de klacht van de inbreuk te toetsen en bovendien de gesprekken van klagers met hun advocaten niet voldoende beschermd werden omdat specifieke en gedetailleerde regels en procedures over hoe dergelijke communicatie moet worden geïdentificeerd en afgehandeld, in het geval dat deze berichten per ongeluk zijn onderschept, ontbraken. Bovendien was er geen onafhankelijke toezichthoudende autoriteit geweest die voldoende toezicht hield. Kortom, de inmenging in de rechten van deze klagers was niet in overeenstemming met de wet. Schending artikel 8 EVRM.

HvJ – ARREST – C-383/23 (ILVA) – 13 februari 2025 – Denemarken – ECLI:EU:C:2025:84 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Begrip ‘onderneming’ – Moedermaatschappij en dochteronderneming – Inbreuk op AVG door dochteronderneming – Berekening bedrag geldboete – Inaanmerkingneming van de totale omzet van de groep

ILVA exploiteert een keten van meubelwinkels en maakt onderdeel uit van een concern. ILVA wordt door het Openbaar Ministerie vervolgd wegens het niet nakomen van haar verplichtingen als verwerkingsverantwoordelijke in verband met de bewaring van de persoonsgegevens van minstens 350 000 voormalige klanten gedurende de periode van mei 2018 tot en met januari 2019. Het Openbaar Ministerie heeft op aanbeveling van de autoriteit voor gegevensbescherming gevorderd dat aan ILVA een geldboete moet worden opgelegd. De berekening van de hoogte van het bedrag van de gevorderde boete was niet enkel op de omzet van ILVA maar op de totale omzet van de groep gebaseerd. De rechter in eerste aanleg heeft ILVA schuldig bevonden aan de haar ten laste gelegde feiten en haar een geldboete opgelegd. Het openbaar ministerie heeft tegen het vonnis hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter vraagt naar de uitleg van het begrip ‘onderneming’ in artikel 83, lid 4, 5 en 6 van de AVG en het bepalen van de hoogte van de boete.

Hof: Artikel 83, leden 4, 5 en 6, van verordening (EU) 2016/679 gelezen in het licht van overweging 150 van deze verordening, moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „onderneming” in deze bepalingen overeenkomt met het begrip „onderneming” in de zin van de artikelen 101 en 102 VWEU, zodat het maximumbedrag van de geldboete die wegens schending van de AVG kan worden opgelegd aan een verwerkingsverantwoordelijke voor persoonsgegevens die een onderneming is of daarvan deel uitmaakt, wordt bepaald op basis van een percentage van de totale wereldwijde jaaromzet in het voorgaande boekjaar van de onderneming. Het begrip „onderneming” moet tevens in aanmerking worden genomen om de werkelijke of materiële economische draagkracht van degene aan wie deze

geldboete wordt opgelegd te beoordelen en aldus na te gaan of de geldboete zowel doeltreffend, evenredig als afschrikkend is.

HvJ – ARREST – C-203/22 (Dun & Bradstreet Austria) – 27 februari 2025 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:117 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn (EU) 2016/943 – Geautomatiseerde besluitvorming – Beoordeling kredietwaardigheid van een natuurlijke persoon – Inzage in nuttige informatie over de onderliggende logica van de profilering – Verificatie juistheid van de verstrekte informatie – Recht op inzage – Bedrijfsgeheim

Een telecomprovider heeft geweigerd om voor een Oostenrijkse klant een overeenkomst voor mobiele telefonie te sluiten waarvoor maandelijks 10 euro zou moeten worden betaald, op grond dat zij niet voldoende kredietwaardig zou zijn. De vermeende onvoldoende kredietwaardigheid van de klant was gebaseerd op een geautomatiseerde beoordeling van haar kredietwaardigheid door Dun & Bradstreet Austria, een onderneming die gespecialiseerd is in het verstrekken van kredietratings. De klant heeft bij de Oostenrijkse autoriteit voor gegevensbescherming een verzoek ingediend om relevante informatie te verkrijgen over de onderliggende logica van de geautomatiseerde besluitvorming door D & B. Deze autoriteit heeft dit verzoek ingewilligd. D & B is opgekomen tegen het besluit van de Oostenrijkse autoriteit voor gegevensbescherming waarbij zij werd verplicht de door de klant gevraagde informatie te verstrekken. De vraag rijst met name wat moet worden verstaan onder “nuttige informatie over de onderliggende logica” van geautomatiseerde besluitvorming in de zin van de AVG en hoe een afweging moet worden gemaakt tussen enerzijds het recht van inzage in dergelijke informatie en anderzijds de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen, zoals het bedrijfsgeheim.

Nederland, Spanje en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 15, lid 1, onder h), van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de betrokkene wanneer er sprake is van geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering, in de zin van artikel 22, lid 1, van die verordening, in het kader van het recht op „nuttige informatie over de onderliggende logica” van de verwerkingsverantwoordelijke kan verlangen dat deze aan de hand van relevante informatie en in beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm uiteenzet welke procedure en beginselen er concreet zijn toegepast om geautomatiseerd gebruik te maken van de persoonsgegevens van die persoon teneinde daaruit een bepaald resultaat te verkrijgen, zoals een kredietprofiel.

Artikel 15, lid 1, onder h), van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de overeenkomstig die bepaling aan de betrokkene te verstrekken informatie volgens de verwerkingsverantwoordelijke (mede) ziet op door die verordening beschermde gegevens van derden of bedrijfsgeheimen in de zin van artikel 2, punt 1, van richtlijn (EU) 2016/943, deze verwerkingsverantwoordelijke die beweerdelijk beschermde informatie dient mee te delen aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit of rechterlijke instantie, die de betrokken rechten en belangen tegen elkaar moet afwegen om de omvang van het in artikel 15 AVG neergelegde recht van inzage van de betrokkene vast te stellen.

HvJ – ARREST – C-638/23 (Amt der Tiroler Landesregierung) – 27 februari 2025 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:127 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Begrip 'verwerkingsverantwoordelijke' – Rechtstreekse aanwijzing van verwerkingsverantwoordelijke door nationale recht – Ondersteunend bestuursorgaan in dienst van een regionale overheid – Geen rechtspersoonlijkheid – Geen eigen rechtsbevoegdheid – Bepaling doeleinden en middelen van verwerking

In het kader van de COVID-19-maatregelen heeft het Amt, een bestuursorgaan in Tirol, vaccinatieherinneringsbrieven gestuurd naar meerderjarigen die nog niet waren ingeënt. Het Amt heeft daarvoor gegevens uit het vaccinatieregister en het patiëntenregister gebruikt. C.W., een van de geadresseerden, heeft een klacht ingediend bij de gegevensbeschermingsautoriteit, omdat volgens hem zijn persoonsgegevens onrechtmatig waren verwerkt. De autoriteit heeft vastgesteld dat het Amt onterecht het vaccinatieregister had geraadpleegd, aangezien het geen toegang had tot dit register.

Het Amt is naar de rechter gegaan. Die oordeelt dat het Amt weliswaar als verwerkingsverantwoordelijke kon worden beschouwd, maar niet het recht had om het vaccinatieregister in dit geval te raadplegen. Het Amt is in beroep gegaan bij de hoogste Oostenrijkse bestuursrechter. Deze verwijzende rechter twijfelt of het Amt inderdaad als "verwerkingsverantwoordelijke" onder de AVG moet worden beschouwd aangezien het Amt geen rechtspersoonlijkheid heeft en slechts als ondersteunend bestuursorgaan fungeert. Het Amt heeft enkel het voorstel gedaan om de brieven te versturen, maar de minister-president heeft de uiteindelijke beslissing genomen over het doel en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens.

De rechter benadrukt dat volgens de AVG alleen entiteiten die het doel en de middelen voor de gegevensverwerking kunnen vaststellen of beïnvloeden, als verwerkingsverantwoordelijke kunnen worden aangemerkt.

Hof: Artikel 4, punt 7, van verordening (EU) 2016/679 verzet zich niet tegen een nationale regeling die als verwerkingsverantwoordelijke een ondersteunend bestuursorgaan aanwijst dat geen rechtspersoonlijkheid en geen eigen rechtsbevoegdheid bezit, zonder dat concreet wordt gepreciseerd voor welke specifieke verwerkingen van persoonsgegevens deze entiteit verantwoordelijk is, noch wat het doel van die bewerkingen is, mits ten eerste deze instantie in staat is om in overeenstemming met deze nationale regeling te voldoen aan de verplichtingen van een verwerkingsverantwoordelijke tegenover betrokkenen in verband met de bescherming van persoonsgegevens, en ten tweede, deze nationale regeling expliciet of op zijn minst impliciet de omvang bepaalt van de verwerking van de persoonsgegevens waarvoor deze entiteit verantwoordelijk is.

HvJ – CONCLUSIE – C-492/23 (Russmedia digital) – 6 februari 2025 – Grote Kamer – A-G Szpunar – Roemenië – ECLI:EU:C:2025:68 – persbericht – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn 2000/31/EG – Aansprakelijkheid eigenaar onlinemarktplaats voor beledigende inhoud

Russmedia is de eigenaar van een onlinemarktplaats waarop het mogelijk is om kosteloos of tegen betaling advertenties te plaatsen betreffende met name de verkoop van goederen of het verrichten van diensten vanuit verschillende plaatsen in Roemenië.

Iemand heeft op deze onlinemarktplaats een advertentie geplaatst met een voor verzoekster denigrerende en beledigende inhoud, aangezien laatstgenoemde volgens de advertentie seksuele diensten aanbood. Deze advertentie bevatte, zonder dat zij hiervoor toestemming had gegeven, foto's van verzoekster. De identiteit van de persoon die de advertentie heeft geplaatst is niet gecontroleerd vóór de plaatsing ervan. Verzoekster heeft contact opgenomen met Russmedia die de advertentie

binnen een uur heeft verwijderd. Dezelfde advertentie is echter, met vermelding van de oorspronkelijke bron, al snel overgenomen door andere reclamewebsites, waarop die nog steeds toegankelijk is.

Verzoekster heeft een vordering ingesteld tegen Russmedia. In eerste aanleg is Russmedia veroordeeld tot betaling van 7 000 EUR aan verzoekster. Volgens de Roemeense rechter vormde de litigieuze advertentie een niet-nakoming van de verplichtingen die de AVG aan Russmedia oplegt. In hoger beroep is de vordering van verzoekster ongegrond verklaard op grond dat Russmedia niet de auteur van de litigieuze advertentie was. De rechter was van oordeel dat Russmedia enkel een dienst verleende voor de opslag van de advertenties, zonder actief betrokken te zijn „bij de inhoud” van deze advertenties, en dat in deze omstandigheden de vrijstelling van aansprakelijkheid van artikel 14, lid 1, van wet nr. 365/2002 van toepassing was.

Deze zaak gaat dus over de verhouding tussen de bij deze twee handelingen van Unierecht ingevoerde regelingen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 14, lid 1, van richtlijn 2000/31/EG moet aldus worden uitgelegd dat een verlener van een dienst van de informatiemaatschappij die bestaat in het ter beschikking stellen aan gebruikers van een onlinemarktplaats waarop gratis of tegen betaling advertenties worden geplaatst, ook in aanmerking kan komen voor de in die bepaling opgenomen vrijstelling van aansprakelijkheid wanneer hij in de gebruiksvoorwaarden van zijn onlinemarktplaats vermeldt dat hij weliswaar geen aanspraak maakt op de eigendom van dergelijk materiaal, maar zich niettemin het recht voorbehoudt om gebruik te maken van het geleverde, geposte, geüploade of ingezonden materiaal, onder meer door het te kopiëren, verspreiden, verzenden, publiceren, reproduceren, wijzigen of vertalen, aan partners over te dragen of op enigerlei moment te wissen, zonder dat daar een reden voor nodig is, op voorwaarde dat deze dienstverlener geen maatregelen neemt die ertoe leiden dat hij zijn neutrale hostingstatus verliest.

Artikel 5, lid 1, onder f), artikel 6, lid 1, onder a), en de artikelen 7, 24 en 25 van verordening (EU) 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat een verlener van diensten van de informatiemaatschappij wiens activiteit bestaat in het op verzoek van zijn gebruikers op een internetsite plaatsen van gratis of betaalde advertenties, handelt als een verwerker met betrekking tot de persoonsgegevens die zijn vervat in de op zijn onlinemarktplaats gepubliceerde advertenties. In dit kader is hij niet verplicht om de inhoud van de gepubliceerde advertenties te controleren of om beveiligingsmaatregelen te treffen die het kopiëren en herverspreiden van de inhoud van de advertenties die door hem worden gepubliceerd, kunnen voorkomen of beperken. Hij moet echter passende organisatorische en technische maatregelen treffen om de veiligheid van de verwerking ten opzichte van derden te garanderen. Een dergelijke dienstverlener treedt daarentegen op als verwerkingsverantwoordelijke met betrekking tot de persoonsgegevens van adverterende gebruikers die op zijn website zijn geregistreerd. In deze context is hij verplicht om de identiteit van deze adverterende gebruikers te controleren.

- 📌 Electronic commerce and the GDPR: Advocate General Szpunar clarifies the responsibilities of the operator of an online marketplace ([persbericht](#))
- 📌 Conclusie A-G over aansprakelijkheid en AVG-verplichtingen van online marktplaatsen ([IT&recht](#))
- 📌 A-G verduidelijkt de verantwoordelijkheden van de exploitant van een online marktplaats in het kader van elektronische handel en de AVG ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-413/23 P (EDPS/GAR) – 6 februari 2024 – A-G Spielmann – ECLI:EU:C:2025:59 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/1725 – Hogere voorziening – Verwerking van persoonsgegevens – Procedure voor toekenning van compensatie – Compensatie aan crediteuren en aandeelhouders – Afwikkeling van een bank – Informatieplicht – Informatie over ontvanger van persoonsgegevens – Besluit van Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming

Met zijn hogere voorziening vordert EDPS (de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming) vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 26 april 2023, GAR/EDPS (T-557/20, EU:T:2023:219), waarbij deze laatste het herziene besluit van de EDPS van 24 november 2020 betreffende vijf klachten die waren ingediend door aandeelhouders en crediteuren die waren getroffen door de bankafwikkeling van Banco Popular Español SA en waarin zij zich erover beklaagden dat zij niet waren geïnformeerd over de doorgifte van hun persoonsgegevens, nietig heeft verklaard.

EDPS voert twee middelen aan. Het eerste middel richt zich tegen de uitlegging door het Gerecht van het begrip „persoonsgegevens” in de zin van artikel 3, punten 1 en 6, van verordening 2018/1725, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Hof. Het tweede middel is ontleend aan schending van het in artikel 4, lid 2, en artikel 26, lid 1, van die verordening neergelegde verantwoordingsbeginsel.

A-G geeft het Hof in overweging: – het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 26 april 2023, GAR/EDPS in zaak T-557/20 te vernietigen en de zaak naar het Gerecht terug te verwijzen voor een uitspraak over het tweede voor hem aangevoerde middel.

HvJ – CONCLUSIE – C-57/23 (Policeiní prezidium) – 27 februari 2024 – A-G Richard De La Tour – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:132 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – Verwerking van persoonsgegevens in strafzaken – Nationale wettelijke regeling – Verzameling van genetische gegevens van verdachten van strafbare feiten – Beoordeling door de politie – Beoordeling van de noodzaak om een DNA-profiel duurzaam op te slaan – Aanmerken van nationale rechtspraak als “lidstatelijk recht”

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen JH, een natuurlijke persoon, en het politiedirectoraat, betreffende, met name, de verzameling van biometrische en genetische gegevens met betrekking tot JH in het kader van een strafrechtelijke procedure en de opslag van die gegevens door de politie van Tsjechië.

De vraag is onder andere of artikel 4, lid 1, onder c), dan wel artikel 6 van richtlijn 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 10 van deze richtlijn, zich verzetten tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan biometrische en genetische gegevens kunnen worden verzameld van eenieder die ervan wordt verdacht of beschuldigd opzettelijk een strafbaar feit te hebben gepleegd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, lid 1, onder c) en e), artikel 6, artikel 8, lid 2, en artikel 10 van richtlijn (EU) 2016/680 moeten aldus worden uitgelegd dat:

– zij zich verzetten tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan biometrische en genetische gegevens kunnen worden verzameld van eenieder die ervan wordt verdacht of beschuldigd opzettelijk een strafbaar feit te hebben gepleegd, wanneer die wettelijke regeling de bevoegde autoriteit niet verplicht om in elk concreet geval de „strikte noodzakelijkheid” te beoordelen van de verwerking die zij heeft verricht of voornemens is te verrichten;

– zij zich niet verzetten tegen een nationale wettelijke regeling waarin geen maximale opslagtermijn voor biometrische en genetische gegevens is vastgesteld, voor zover deze regeling voorziet in een regelmatige evaluatie van de noodzaak van de opslag van deze gegevens. Deze bepalingen vereisen

echter dat een dergelijke evaluatie gepaard gaat met strikte procedurele waarborgen en kan garanderen dat dergelijke gegevens niet langer worden opgeslagen dan strikt noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de gegevens worden verwerkt;

– zij zich ertegen verzetten dat nationale rechtspraak, ook al kan deze worden aangemerkt als „lidstatelijk recht” in de zin van deze richtlijn, in de plaats komt van een bepaling van algemene strekking die niet voorziet in een strikte toetsing, in elk concreet geval en door de politieautoriteiten, van de noodzaak om de biometrische en genetische gegevens van de betrokkenen te verzamelen en op te slaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-5/25 (Pilev), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of de **verplichte verzameling van uitgebreide persoonsgegevens van verdachten** tijdens hun **identificatie** (zoals voorgeschreven in de nationale wet) verenigbaar is met **richtlijn 2016/680** (betreffende gegevensbescherming) – ECER
- C-12/25 (Bisdom Gent), verwijzing uit **België** over de toepasselijkheid van de **AVG** op **doopregisters** van de **Rooms Katholieke Kerk** en het verwijderen van gegevens uit doopregisters.

NOOT – bij Gerecht EU 29 januari 2025, T-70/23, T-84/23 and T-111/23

Joined Cases T-70/23, T-84/23 and T-111/23: Balancing Efficiency with Fundamental Rights Protection by Administrative Authorities (European law blog)

OVERIG

- The EDPB 01/2025 Guidelines on Pseudonymisation: A Step in the Right Direction? (European law blog)
- Spillovers and Unexpected Interactions (Verfassungsblog)
The La Quadrature du Net II decision's ripple effects are profound. By placing the ruling in thick context, this analysis uncovers hidden legal innovations and unexpected interactions that could reshape the future of data protection in the EU.

Wiki

- Wiki AVG

EHRM factsheets en guides

- Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection
- Personal data protection
- Right to the protection of one's image
- ECHR-KS Key Theme - Terrorism Surveillance measures nieuw
- ECHR-KS Key Theme - Article 8 The right to private life protecting or limiting the role of public watchdogs nieuw

Procesrecht HvJ

HvJ – CONCLUSIE – C-776/22 P (Studio Legale Ughi e Nunziante/EUIPO) – 27 februari 2024 – Grote Kamer – A-G Richard De La Tour – ECLI:EU:C:2025:123 – conclusie

Hogere voorziening – Beroep tot nietigverklaring – Statuut HvJ – Vertegenwoordiging van partijen in rechtstreekse beroepen bij HvJ – Vertegenwoordiging van een advocatenkantoor – Vennoot die niet de wettelijke vertegenwoordiger van dat kantoor is – Vereiste van onafhankelijkheid – Rechtsgevolgen van schending van dit vereiste – Recht op effectieve rechterlijke bescherming – Bij wet gestelde beperking

Bij verzoekschrift heeft Studio Legale Ughi e Nunziante, een in Italië gevestigde maatschap van advocaten, beroep ingesteld tot vernietiging van de beslissing van het EUIPO houdende bekrachtiging van de vervallenverklaring van het Uniemerkt UGHI E NUNZIANTE. Het Gerecht heeft geoordeeld dat het uitspraak moest doen bij met redenen omklede beschikking, zonder behandeling ten gronde, omdat het beroep kennelijk niet-ontvankelijk was. De verwerping van het beroep vloeide voort uit het feit dat rekwirante in casu een advocatenkantoor was dat drie advocaten die als vennoten op dat kantoor werkzaam waren, had aangewezen om haar voor het Gerecht te vertegenwoordigen. Deze advocaten hadden ten opzichte van rekwirante niet de hoedanigheid van onafhankelijke derden, zoals vereist in artikel 19, derde en vierde alinea, van het Statuut van het Hof van Justitie.

Rekwirante heeft een hogere voorziening ingesteld tegen de bestreden beschikking. Het Hof heeft bij beschikking van 8 mei 2023, Studio Legale Ughi e Nunziante/EUIPO (C-776/22 P), de hogere voorziening gedeeltelijk toegewezen. Rekwirante verzoekt het Hof de bestreden beschikking te vernietigen door vast te stellen dat zij voor het Gerecht geldig was vertegenwoordigd, en de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor afdoening ten gronde. Subsidiar verzoekt zij het Hof te concluderen dat zij gerechtigd is de procedure voort te zetten en zich daarbij te laten vertegenwoordigen door een advocaat die voldoet aan de voorwaarden van artikel 19, derde en vierde alinea, van het Statuut, en de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor afdoening ten gronde.

A-G geeft het Hof in overweging: De beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 10 oktober 2022, Studio Legale Ughi e Nunziante/EUIPO – Nunziante en Ughi (UGHI E NUNZIANTE) (T-389/22, EU:T:2022:662), te vernietigen. De zaak terug te verwijzen naar het Gerecht van de Europese Unie.

Procesrecht en recht op eerlijk proces

OVERIG

Political prosecutions and unfair trials – Strasbourg scrutiny enhanced ([Strasbourg observers](#))

Het gaat o.a. over artikel 18 EVRM (Inperking van de toepassing van beperkingen op rechten. De beperkingen die volgens dit Verdrag op de omschreven rechten en vrijheden zijn toegestaan, mogen slechts worden toegepast ten behoeve van het doel waarvoor zij zijn gegeven) en artikel 6 EVRM.

EHRM factsheets en guides

- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Hearings via video link](#) nieuw

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Macharik t. Tsjechië – 13 februari 2025 – 51409/19 – ECLI:CE:ECHR:2025:0213JUD005140919 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Verkrijging telecomdata van bepaald bedrijf – Onvoldoende voorzienbaar – Schending

In het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar medeplichtigheid aan belastingontduiking is een gerechtelijk bevel uitgevaardigd waarin werd bepaald dat een communicatiedienst alle telecomdata die via een mailbox van een bepaald bedrijf was verstuurd aan de politie moest worden overhandigd. De mails van klaagster zaten daar ook tussen en zijn door de politie onderzocht. Klaagster klaagt dat er geen juridische grondslag was voor de verkrijging van haar e-mails en dat daarmee haar veroordeling is gebaseerd op informatie verkregen in strijd met artikel 8 EVRM.

Het hof merkt in de eerste plaats op dat is gelast alle communicatie te delen met de politie terwijl het nationale recht de provider niet toestond deze communicatie op te slaan. Daarnaast zijn de nationale rechtelijke instanties niet adequaat ingegaan op specifieke klachten van klaagster in dit verband. Daarbij is de manier waarop de nationale rechtbanken de relevante wettelijke bepalingen interpreteerden en toepasten onsamenvattend en is het wettelijk kader onvoldoende duidelijk. Het hof overweegt dan ook dat de uitleg en toepassing van het nationale recht voor klaagster onvoldoende duidelijk en consistent was en daarmee niet voorzienbaar, er is dan ook sprake van schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – Denysyuk e.a. t. Oekraïne – 13 februari 2025 – 22790/19 – 23896/20 – 25803/20 – 31352/20 – ECLI:CE:ECHR:2025:0213JUD002279019 – persbericht – arrest

Geheimhoudercommunicatie – Bescherming door specifieke en gedetailleerde regels en procedures – Onafhankelijke toezichthoudende autoriteit – Recht op bescherming van privéleven

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

HvJ – CONCLUSIE – C-635/23 (WBS GmbH) – 13 februari 2025 – A-G Rantos – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:95 – conclusie

Richtlijn 2014/41/EU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Europees onderzoeksbevel – Begrippen “uitvaardigende autoriteit” en “andere bevoegde autoriteit die optreedt als strafrechtelijke onderzoeksautoriteit” – Bevoegdheid om opdracht te geven tot bewijsgaring overeenkomstig de nationale wetgeving – Doorzoekingsmaatregelen die toestemming onderzoeksrechter vereisen

Het verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een verzoek om tenuitvoerlegging in Duitsland van een EOB dat door het bureau voor de preventie en bestrijding van corruptie in Letland (hierna: „KNAB”) is uitgevaardigd met betrekking tot de in Duitsland gevestigde onderneming WBS. Nadat op grond van dat EOB een doorzoeking was verricht, heeft die onderneming bij de verwijzende rechter aangevoerd dat het op grond van dat EOB verzamelde bewijsmateriaal niet kon worden toegelaten omdat het EOB niet door een „uitvaardigende autoriteit” in de zin van richtlijn 2014/41 was uitgevaardigd. Meer in het bijzonder is de KNAB volgens die onderneming geen uitvaardigende autoriteit omdat de KNAB niet optreedt als rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 2,

onder c), i), van die richtlijn, en niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 2, onder c), ii), van die richtlijn, op basis waarvan de KNAB zou kunnen worden aangemerkt als een „andere bevoegde autoriteit”, omdat de KNAB niet bevoegd is „overeenkomstig de nationale wetgeving [...] opdracht te geven tot bewijsgaring”, aangezien de vaststelling van onderzoeksmaatregelen in het kader van binnenlandse zaken naar Lets recht uitsluitend is voorbehouden aan de rechterlijke autoriteiten. Dit is de eerste keer dat het Hof gevraagd wordt zich uit te laten over de reikwijdte van de tweede categorie autoriteiten.

Kan een administratieve autoriteit die naar nationaal recht niet bevoegd is om in het kader van een binnenlandse strafprocedure een onderzoeksmaatregel te bevelen, een dergelijke maatregel bevelen ten aanzien van een in een andere lidstaat gevestigde onderneming door een Europees onderzoeksbevel (hierna: „EOB”) uit te vaardigen overeenkomstig richtlijn 2014/41/EU, en zo ja, onder welke voorwaarden kan een dergelijk EOB worden uitgevaardigd?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder c), ii), van richtlijn 2014/41/EU verzet zich er niet tegen dat een niet-rechterlijke autoriteit die overeenkomstig haar nationale recht specifieke onderzoeksmaatregelen vaststelt, kan worden aangemerkt als een ‚uitvaardigende autoriteit’ van een Europees onderzoeksbevel in de zin van die bepaling, zelfs indien de vaststelling van dergelijke onderzoeksmaatregelen in een binnenlandse zaak tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechterlijke autoriteiten zou behoren, mits die onderzoeksmaatregelen vóór de uitvaardiging van het Europees onderzoeksbevel worden gevalideerd door een rechterlijke autoriteit die zich ervan heeft vergewist dat alle in die richtlijn voor de uitvaardiging en toezending van een Europees onderzoeksbevel gestelde voorwaarden zijn vervuld.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-239/24 (Aurnois), verwijzing uit **België** over de vraag of België **extraterritoriale rechtsmacht** heeft over **misdaden tegen de mensheid** begaan in **Saoedi-Arabië**, en of de klagers (als **familieleden van het slachtoffer**) ook als slachtoffer kunnen worden beschouwd op grond van **richtlijn 2012/29 – ECER**
- C-5/25 (Pilev), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of de **verplichte verzameling van uitgebreide persoonsgegevens van verdachten** tijdens hun **identificatie** (zoals voorgeschreven in de nationale wet) verenigbaar is met **richtlijn 2016/680** (betreffende gegevensbescherming).

Europese Commissie

Inbreukenpakket februari 2025: Commissie zet stappen tegen Nederland in viertal dossiers (ECER)

De Europese Commissie heeft Nederland een aanmaningsbrief gestuurd vanwege de niet-correcte omzetting van een EU-richtlijn op het gebied van de **rechten van verdachten in het strafproces**. Daarnaast heeft de Commissie Nederland met redenen omklede adviezen gestuurd vanwege de niet-omzetting van een EU-richtlijn met betrekking tot hernieuwbare energie en vanwege de onjuiste toepassing van de PSO-verordening bij de gunning van een concessie aan de NS voor personenvervoer via het spoor. Ten slotte heeft de Commissie besloten om Nederland voor het EU-Hof te dagen wegens niet-omzetting van de richtlijn betreffende niet-renderende leningen

OVERIG

- Tech versus Toga: de uitdaging van de 'Equality of Arms' in het tijdperk van AI ([bijzonder strafrecht](#))
- Hoe kan je AI inzetten voor getuigenverhoren in strafzaken? ([bijzonder strafrecht](#))
- CCBE aanbevelingen voor waarborgen belangen van advocaten bij implementatie van de E-Evidence Verordening ([bijzonder strafrecht](#))
Op 21 november 2024 heeft de Raad van Europese Balies en Ordes van Advocaten (CCBE) aanbevelingen uitgebracht over de implementatie van de E-Evidence Verordening.

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Absent witnesses and other restrictions on the right to examine witnesses](#) *nieuw*
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Access to a lawyer](#) *nieuw*
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Administration of \(unlawfully obtained\) evidence](#) *nieuw*
- [ECHR-KS Key Theme - Mass Protests The right to a fair trial](#) *nieuw*
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Presumption of innocence](#) *nieuw*
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Waiver of the guarantees of a fair trial](#) *nieuw*

Psychiatrie

EHRM – ARREST – [M.B. t. Spanje](#) – 6 februari 2024 – [38239/22](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD003823922](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 5 EVRM – Plaatsing in penitentiair psychiatrische kliniek zonder beoordeling huidige mentale gezondheid – Schending

Samenvatting onder: [Detentie](#)

NOOT – bij EHRM 19 november 2024, [Clipea en Grosu t. Moldavië](#)

Clipea and Grosu v. the Republic of Moldova: an increasingly strict control on coercion and living conditions in psychiatric care ([Strasbourg observers](#))

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

EHRM – ARREST – [Italgomme Pneumatici S.r.l. t. Italië](#) – 6 februari 2024 – [36617/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0206JUD003661718](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Belastingcontrole – Inval in bedrijfspand – Inbeslagname documenten en andere niet officiële stukken – Rechterlijke toetsing – Schending

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – ARREST – [C-753/23 \(Krasiliva\)](#) – 27 februari 2025 – Tsjechië – [ECLI:EU:C:2025:133](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2001/55/EG – Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 – Artikel 47 Handvest EU – Tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden – Aanvragen van een verblijfstitel – Verlenen van tijdelijke bescherming – Aanvragen in verschillende lidstaten – Behandeling van het verzoek – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-610/23 \(Al Nasiria\)](#) – 6 februari 2024 – A-G Medina – Griekenland – [ECLI:EU:C:2025:60](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/32 – Artikel 47 Handvest EU – Internationale bescherming – Recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel – Volledig en ex nunc onderzoek van het beroep – Beslissing om beroep te verwerpen zonder onderzoek ten gronde – Verzuim van verzoeker om tijdens het beroep in persoon te verschijnen – Behandeling van het beroep

Samenvatting onder: [asiel en migratie](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-605/23 \(Ati-19\)](#) – 13 februari 2024 – A-G Campos Sánchez Bordona – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2025:91](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Artikel 47 Handvest EU – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Bestuursmaatregel tot verzegeling van een bedrijfsruimte – Vordering tot opschorting – Rechterlijke toetsing beperkt tot de beoordeling van de schade die de tenuitvoerlegging van de maatregel kan berokkenen

Samenvatting onder: [Belastingen, btw](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – [Gevoegde zaken C-146/23 en C-374/23 \(Sad Rejonowy w Białymstoku\)](#) – 25 februari 2025 – **Grote Kamer – Polen en Litouwen – [ECLI:EU:C:2025:109](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)**

Artikelen 2 en 19, lid 1 VEU – Handvest EU – Onafhankelijkheid rechters – Bevriezing of verlaging van de bezoldiging – Verplichting voor de lidstaten – Rechtsmiddelen – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Bevoegdheid van de wetgevende en de uitvoerende macht van de lidstaten – Vaststellen van de methode voor de bepaling van de bezoldiging van rechters

Net als andere ambtsdragers en ambtenaren kunnen rechters geconfronteerd worden met een verlaging van hun salaris. Poolse en Litouwse rechters vragen het Hof te verduidelijken in hoeverre dergelijke

aanpassingen stroken met de beginselen van de rechtsstaat, zoals de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de scheiding der machten.

De vraag is of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU, aldus moet worden uitgelegd dat het beginsel van onafhankelijkheid van de rechters zich ertegen verzet dat:

– ten eerste, de wetgevende en de uitvoerende macht van een lidstaat in de regeling van die lidstaat op discretionaire wijze de methode voor de vaststelling van de bezoldiging van rechters vastleggen;

– ten tweede, de wetgevende en de uitvoerende macht van een lidstaat afwijken van de regeling van die lidstaat, die op objectieve wijze de methode voor de vaststelling van de bezoldiging van rechters vastlegt, door te beslissen om die bezoldiging minder te verhogen dan in die regeling is bepaald, of zelfs om het bedrag van die bezoldiging te bevriezen of te verlagen.

Hof (Grote kamer): Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU, moet aldus worden uitgelegd dat het beginsel van onafhankelijkheid van de rechters zich er niet tegen verzet dat:

ten eerste, de wetgevende en de uitvoerende macht van een lidstaat de bezoldiging van de rechters vaststellen, voor zover dit geen arbitraire bevoegdheid is maar berust op een methode die:

- *bij wet is vastgelegd,*
- *objectief, voorzienbaar, stabiel en transparant is,*
- *rechters een bezoldiging garandeert die evenredig is aan het belang van de door hen uitgeoefende taken, rekening houdend met de economische, sociale en financiële situatie van de betrokken lidstaat en met het gemiddelde loon in die lidstaat, en*
- *aan een doeltreffende rechterlijke toetsing kan worden onderworpen overeenkomstig de procedurele regelingen van het recht van die lidstaat;*

– *ten tweede, de wetgevende en de uitvoerende macht van een lidstaat afwijken van de nationale regeling die op objectieve wijze de methode voor de vaststelling van de bezoldiging van de rechters vastlegt, door te besluiten om die bezoldiging minder te verhogen dan in die regeling is bepaald, of zelfs om het bedrag van die bezoldiging te bevriezen of te verlagen, voor zover een dergelijke afwijkende maatregel niet onder de uitoefening van een arbitraire bevoegdheid valt, maar:*

- *bij wet is vastgelegd,*
- *een objectieve, voorspelbare en transparante wijze van bezoldiging vaststelt,*
- *wordt gerechtvaardigd door een doelstelling van algemeen belang die wordt nagestreefd in het kader van maatregelen die, behoudens naar behoren gerechtvaardigde buitengewone omstandigheden, niet specifiek op rechters zijn gericht, maar meer in het algemeen de bezoldiging van categorieën ambtenaren of overheidspersoneel raken,*
- *noodzakelijk is voor en strikt evenredig is aan de verwezenlijking van die doelstelling, hetgeen veronderstelt dat die afwijkende maatregel uitzonderlijk en tijdelijk blijft en er geen afbreuk aan doet dat de bezoldiging van de rechters evenredig is aan het belang van de door hen uitgeoefende taken, en*
- *aan een doeltreffende rechterlijke toetsing kan worden onderworpen overeenkomstig de procedurele regelingen van het recht van de betrokken lidstaat.*

HvJ – ARREST – C-16/24 (Sinalov) – 27 februari 2025 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2025:116 – geen conclusie – arrest

Artikel 19 VEU – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Nationale regels inzake de toewijzing van zaken tussen de rechters van een rechterlijke instantie – Toewijzing van zaken door de administratief verantwoordelijke – Bevoegdheid van de aangewezen rechter om te toetsen of een zaak op regelmatige wijze is toegewezen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafprocedure tegen YR e.a. wegens deelname aan een georganiseerde criminele groep met als doel om fiscale misdrijven te plegen. De zaak is aanhangig gemaakt bij een bijzondere strafrechter van een rechterlijke instantie. Vanwege ontbinding van de betreffende instantie, is de zaak verwezen naar een ander gerecht. In de zaak was toen al een tussenvonnis gewezen door de rechtsprekende formatie. Het gerecht waarnaar de zaak is verwezen, heeft de zaak, via willekeurige toewijzing, toebedeeld aan een rechtsprekende formatie. Die heeft de zaak weer terugverwezen naar de rechter die het tussenvonnis in de zaak had gedaan (de verwijzende rechter), die de terugverwijzing ook heeft aanvaard. Tegen de rechter aan wie de zaak oorspronkelijk was toegewezen, is een tuchtprocedure ingeleid en ook tegen de verwijzende rechter is een tuchtprocedure ingeleid.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat wanneer een lidstaat een systeem voor de toewijzing van zaken binnen rechterlijke instanties heeft ingevoerd dat is gebaseerd op het beginsel van willekeurige selectie van de rechtsprekende formatie, met bepaalde uitzonderingen, en waarbij de administratief verantwoordelijke van elke rechterlijke instantie tussenkomt, het zich ertegen verzet dat, wanneer een rechter aan wie een zaak is toegewezen twijfels heeft over de regelmatigheid van die toewijzing, die rechter wordt belet om zelf uitspraak te doen over deze kwestie en, in voorkomend geval, om die zaak naar een andere rechter van dezelfde rechterlijke instantie te verwijzen op grond dat deze hem had moeten worden toegewezen, omdat volgens dat systeem die eerste rechter de betrokken zaak moet terugbezorgen aan de administratief verantwoordelijke van die rechterlijke instantie, opdat deze laatste de regelmatigheid van de aanvankelijke toewijzing van die zaak nagaat en de zaak eventueel opnieuw toewijst.

Hof: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een lidstaat een systeem voor de toewijzing van zaken binnen rechterlijke instanties heeft ingevoerd dat is gebaseerd op het beginsel van willekeurige selectie van de rechtsprekende formatie, met bepaalde uitzonderingen, en waarbij de administratief verantwoordelijke van elke rechterlijke instantie tussenkomt, het zich niet ertegen verzet dat, wanneer een rechter aan wie een zaak is toegewezen twijfels heeft over de regelmatigheid van die toewijzing, die rechter wordt belet om zelf uitspraak te doen over deze kwestie en, in voorkomend geval, om die zaak naar een andere rechter van dezelfde rechterlijke instantie te verwijzen op grond dat deze hem had moeten worden toegewezen, omdat volgens dat systeem die eerste rechter de betrokken zaak moet terugbezorgen aan de administratief verantwoordelijke van die rechterlijke instantie, opdat deze laatste de regelmatigheid van de aanvankelijke toewijzing van die zaak nagaat en de zaak eventueel opnieuw toewijst. Een rechterlijke toetsing volgens de regels van het nationale recht moet mogelijk zijn wat de regelmatigheid van de toewijzing door die administratief verantwoordelijke betreft.

GERECHT – ARREST – T-830/22 en T-156/23 (Polen/Commissie) – 5 februari 2025 (i.p.v. 5 mei zoals vermeld in het arrest) – ECLI:EU:T:2025:131 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 (Financieel reglement) – Bevoegdheid Gerecht – Gedeeltelijke niet-uitvoering van een beschikking van het Hof – Dwangsom – Verrekening

Samenvatting onder: [institutioneel](#)

OVERIG

- We Are Launching the Judicial Resilience Project; How Vulnerable Is the German Judiciary? ([Verfassungsblog](#))
- Meer, meer macht! Het autocratische project van Trump in het licht van de machtscheiding ([Nederland rechtsstaat](#))
- Does the EU Have What it Takes to Counter American Plutocratic Power? ([verfassungsblog](#))
- Beyond Formal Legality ([Verfassungsblog](#))
The Venice Commission's position on Poland's judicial reforms presents a paradox: it warns that measures to restore the rule of law could themselves violate it – even though the rule of law has already been undermined. To solve this paradox, I propose two conceptual clarifications.
- The Dismissal of the Romanian Prosecutors Annulment Action ([Verfassungsblog](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)
- [The misuse of state power](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(civil\) Protection of the judiciary](#) nieuw

Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling

EHRM – ARREST – [Fraisie e.a. t. Frankrijk](#) – 27 februari 2025 – [47626/21](#) en [22525/21](#) – ECLI:CE:ECHR:2025:0227JUD004762621 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 2 EVRM – Demonstrant overleden na gebruik granaat door agent – Autoriteiten boden niet het vereiste beschermingsniveau bij het gebruik van potentieel dodelijk geweld – Schending

Klagers zijn familieleden van Fraisie, een 21-jarige student die in 2014 deelnam aan een demonstratie tegen de bouw van een dam. Tijdens de urenlange demonstratie probeerde de politie te verhinderen dat demonstranten de centrale bouwplaats opkwamen. Dat leidde tot gewelddadige schermutselingen waarbij radicale demonstranten (niet zijnde Fraisie) voorwerpen, waaronder molotov cocktails, naar de politie gooiden. Fraisie is van het vreedzame deel van de demonstratie naar het deel gelopen waar de

schermutselingen plaatsvonden, zonder deel te nemen aan het geweld. Na autorisatie voor het gebruik van wapens, heeft een agent een granaat met een hoge boog over het hek naar de demonstranten gegooid waardoor Fraise is overleden. De nationale rechters wezen de verzoeken van klagers om tot strafrechtelijke vervolging van de agent over te gaan af.

EHRM: Het destijds geldende wettelijke en bestuurlijke kader kende tekortkomingen, bijvoorbeeld doordat ‘vuurwapens’ onder omstandigheden waren toegestaan zonder specificatie welk wapen geschikt was voor welke dreiging en hoe de wapens ingezet moesten worden. De betreffende granaat was destijds toegestaan, maar was uitzonderlijk gevaarlijk, zodat het ontbreken van een heldere en beschermende regelgeving problematisch was. Het toezicht op de voorbereiding en uitvoering van de politie-inzet kende ook tekortkomingen. Zo had de agent die de granaat gooide geen specifieke training gehad over het gevaar van de granaten. De luidspreker (om waarschuwingen aan demonstranten te geven) werkte niet en de agenten moesten de bouwplaats verdedigen bij heel weinig licht. Door alle tekortkomingen was het vereiste beschermingsniveau in geval van het gebruik van potentieel dodelijk geweld niet gegarandeerd. Schending van het materiële aspect van artikel 2 EVRM.

Na het onderzoek naar deze zaak hebben substantiële wijzigingen plaatsgevonden in het wettelijke en bestuurlijke kader om de tekortkomingen op te lossen. De nationale autoriteiten hebben een effectief onderzoek ingesteld. Geen schending van het procedurele aspect van artikel 2 EVRM.

 Affaire Rémi Fraise : épilogue devant la CEDH (libertés chéries)

 EHRM – ARREST – I.C. t. Moldavië – 27 februari 2025 – 36436/22 – ECLI:CE:ECHR:2025:0227JUD003643622 – persbericht – arrest

Artikelen 3, 4, 8 en 154 EVRM – Onvoldoende bescherming van vrouw met verstandelijke handicap – Seksueel misbruik – Dwangarbeid – Gebrekkig onderzoek – Discriminatie

Klaagster heeft sinds haar geboorte altijd in Moldavische overheidsinstellingen gewoond wegens haar verstandelijke beperking. In 2013 benaderde een echtpaar de inrichting omdat zij een geschikte “bruid” zou zijn voor een van hun medewerkers op hun boerderij. De inrichting voerde geen risicobeoordeling uit, terwijl dit een “red flag” had moeten zijn volgens het Hof. Een sociaal werker heeft eenmaal een bezoek aan haar gebracht. In 2018 is klaagster ontsnapt van de boerderij. Zij heeft aangifte gedaan van verkrachting door de man van het echtpaar en zij heeft verklaard dat zij onbetaalde dwangarbeid heeft moeten verrichten op de boerderij. Het echtpaar is vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. De Moldavische gerechten geloofden niet dat klaagster seksueel was misbruikt aangezien de man geen soa had en zij wel. Voorts werd uitgegaan van ontkennende verklaringen van medewerkers van de boerderij, terwijl één van deze medewerkers in eerste instantie had verklaard dat hij een verkrachting had zien plaatsvinden, maar later deze verklaring weer introk. Een verklaring van een psycholoog in het voordeel van klaagster werd verworpen omdat haar conclusies: “niets meer waren dan haar eigen mening.”

Het Hof oordeelt dat onder voornoemde omstandigheden het voor de autoriteiten duidelijk moet zijn geweest dat er een onmiddellijk risico op misbruik van klaagster bestond. Desondanks werd zij niet beschermd. Verder is het onderzoek na de ontsnapping zeer gebrekkig geweest. Het standpunt van de Moldavische gerechten dat het geoorloofd is om een vrouw met een verstandelijke beperking aan de staatszorg te onttrekken om huisvrouw of partner te worden van een medewerker van de boerderij, weerspiegelt volgens het Hof de vooringenomen overtuiging dat mensen met een handicap geen keuzevrijheid hebben, dat de rol van een vrouw die van huisvrouw is die voorziet in de behoeften van een man en het gezin en dat huishoudelijk werk dat door vrouwen wordt verricht geen enkele economische waarde vertegenwoordigt. Het toont ook een algemene institutionele passiviteit en/of gebrek aan bewustzijn van het fenomeen van geweld tegen vrouwen met een beperking in Moldavië. Het Hof oordeelt dat de autoriteiten een evident discriminerende houding hadden gehad ten opzichte van klaagster.

Schendingen van de artikelen 3 (verbod op onmenselijke of vernederende behandeling), 4 (verbod op dwangarbeid), 8 (recht op eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven) en 14 (verbod op discriminatie) van het Verdrag.

NOOT – EHRM 26 november 2024, A.P. t. Oostenrijk

A.P. v. Austria: Death of Conscript During ‘Heat March’ – The Question of Causality (Strasbourg observers)

Sport

NOOT – Conclusie A-G 16 januari 2025, C-600/23 (Seraing)

How the CJEU Should Supervise the Court of Arbitration for Sport A Call for a Transnational Solange in the Seraing Case (Verfassungsblog)

EHRM – factsheets en guides

- Sport and the European Convention on Human Rights

Staatssteun

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-244/23 P t/m C-246/23 P (Carpatair e.a.) – 13 februari 2025 – ECLI:EU:C:2025:87 – conclusie – arrest

Artikel 107, lid 1 VWEU – Artikel 263 VWEU – Staatssteun – Luchtvaartsector – Internationale luchthaven van Timișoara (Roemenië) – Steun ten gunste van Wizz Air en andere luchtvaartmaatschappijen – Besluit waarbij wordt vastgesteld dat er geen sprake is van staatssteun – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Rechtstreeks en individueel geraakt – Motiveringsplicht – Onjuiste opvatting bewijselementen

In 2020 heeft de Commissie vastgesteld dat de kortingen op luchthavengelden niet selectief waren en dat de overeenkomsten tussen AITTV en Wizz Air geen onterecht economisch voordeel hebben opgeleverd voor Wizz Air. De Commissie concludeert dat de overeenkomsten in lijn waren met normale marktomstandigheden en onderdeel waren van een bredere strategie om de luchthaven winstgevend te maken.

Carpatair heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van dat besluit. Het Gerecht oordeelde vervolgens ten eerste dat de Commissie het recht onjuist heeft toegepast door niet te onderzoeken of de in punt 7.3 van de luchtvaartgids 2010 voorziene korting op luchthavengelden, afzonderlijk beschouwd, selectief was, en ten tweede dat de Commissie haar conclusie dat de overeenkomsten van 2008 en 2010 Wizz Air geen economisch voordeel hadden opgeleverd dat deze onderneming onder normale marktvoorwaarden niet zou hebben verkregen, niet rechtmatig gemotiveerd had.

De vraag die nu aan het Hof voorlag is o.a. hoe moet worden aangetoond dat een met staatsmiddelen bekostigde maatregel ten gunste van een onderneming in overeenstemming is met het beginsel van de marktdeelnemer handelend in een markteconomie om vast te stellen of die maatregel een voordeel in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU kan opleveren voor de begunstigde onderneming. Meer bepaald rijst

de vraag of de Commissie zich bij de toepassing van dit beginsel mag baseren op economische analyses die zijn verricht *nadat* de betrokken maatregel is vastgesteld en waaruit de winstgevendheid ervan blijkt maar die uitsluitend zijn gebaseerd op informatie die beschikbaar was *op het tijdstip* van de vaststelling van de maatregel en voor zover er vóór de vaststelling van die maatregel geen soortgelijke analyse is verricht.

Gelet op de onjuiste opvattingen van het bewijsmateriaal en de motiveringsgebreken in het bestreden arrest, impliceert het onderzoek van de ontvankelijkheid van het beroep in eerste aanleg en, in voorkomend geval, van de gegrondheid van dit beroep feitelijke beoordelingen waarvoor het Hof aanvullende maatregelen tot organisatie van de procesgang of tot instructie van het dossier zou moeten treffen. Derhalve moet de zaak worden terugverwezen naar het Gerecht.

Hof: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 8 februari 2023, Carpatair/Commissie (T-522/20, EU:T:2023:51), wordt vernietigd. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

HvJ – CONCLUSIE – C-59/23 P (Oostenrijk/Commissie) – 27 februari 2024 – Grote Kamer – A-G Medina – ECLI:EU:C:2025:125 – persbericht – conclusie

Steun voor de ontwikkeling van twee nieuwe kernreactoren – Voornemen van de Hongaarse regering om steun te verlenen – Kerncentrale – Besluit waarbij de steun verenigbaar wordt verklaard met de interne markt – Nakoming van verbintenissen door Hongarije

Met haar hogere voorziening verzoekt de Republiek Oostenrijk om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 30 november 2022, Oostenrijk/Commissie, waarbij het Gerecht haar beroep heeft verworpen tot nietigverklaring van besluit (EU) 2017/2112 van de Commissie betreffende de maatregel/steunregeling/staatssteun die Hongarije van plan is ten uitvoer te leggen ter ondersteuning van de ontwikkeling van twee nieuwe kernreactoren in de kerncentrale Paks II.

Ter ondersteuning van de hogere voorziening wordt aangevoerd dat het Gerecht blijk zou geven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat het ontbreken van een aanbestedingsprocedure voor de bouw van de nieuwe reactoren het besluit niet onwettig maakte, een onjuiste rechtsopvatting bij de toetsing van de evenredigheid van de betrokken steun en een onjuiste rechtsopvatting bij de bepaling van de elementen van de betrokken steun.

A-G geeft het Hof in overweging: om het eerste, het tweede en, ten dele, het derde onderdeel van het eerste middel van de hogere voorziening alsmede de in de punten 85 tot en met 89 van deze conclusie onderzochte grief, die in het kader van het tweede en het vierde middel van de hogere voorziening is aangevoerd, gegrond te verklaren, de hogere voorziening toe te wijzen en het bestreden arrest te vernietigen.

- More on the Commission's duty to assess State aid measures' compatibility with EU procurement law -- AG Medina Opinion in Paks II (C-59/23 P) ([how to crack a nut](#))

GERECHT – ARREST – T-743/21 (Ryanair t. Commissie) – 5 februari 2025 – ECLI:EU:T:2025:135 – persbericht – arrest (Engelse taalversie)

Artikel 107 VWEU – Artikel 108 VWEU – Staatssteun – Richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden – Luchtvervoer – Reddingssteun van Portugal aan TAP SGPS – Staatslening – Passendheid van de steun – Afweging van de positieve en negatieve gevolgen – Vrij verrichten van diensten – Motiveringsplicht

Op 9 juni 2020 heeft Portugal overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU bij de Europese Commissie een steunmaatregel in de vorm van een staatslening aangemeld ten gunste van de onderneming Transportes Aéreos Portugueses (TAP). De betrokken maatregel betrof een leningovereenkomst tussen onder meer Portugal als leninggever, TAP Air Portugal als leningnemer en de begunstigde als borg. De maatregel was bedoeld om de begunstigde onderneming, de moedermaatschappij en 100%-aandeelhouder van Transportes Aéreos Portugueses SA, gedurende zes maanden in bedrijf te houden.

Op 10 juni 2020 heeft de Commissie beschikking C(2020) 3989 vastgesteld, waarbij zij, na te hebben vastgesteld dat de betrokken maatregel staatssteun vormde in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, deze maatregel verenigbaar met de interne markt heeft verklaard. Bij arrest van 19 mei 2021, Ryanair/Commissie in zaak T-465/20 heeft het Gerecht de oorspronkelijke beschikking nietig verklaard vanwege een gebrek aan motivering en heeft het Gerecht gelast dat de gevolgen van de nietigverklaring van dat besluit worden opgeschort totdat de Commissie een nieuw besluit heeft vastgesteld op grond van artikel 108 VWEU. De Commissie heeft het bestreden besluit vastgesteld. Ryanair (verzoekster) stelt beroep tot nietigverklaring in tegen dit besluit.

Tot staving van haar beroep voert verzoekster vijf middelen aan, namelijk schending van de in de richtsnoeren gestelde voorwaarden om voor steun in aanmerking te komen, schending van de artikelen 107, lid 3, sub c, VWEU en artikel 108, lid 2, VWEU. Ook wordt aangevoerd dat er sprake zou zijn van schending van de beginselen van non-discriminatie, van het vrij verrichten van diensten en van de vrijheid van vestiging, en dat de motiveringsplicht niet zou worden nagekomen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

- 📌 The General Court dismisses Ryanair's action against the European Commission's decision once again approving rescue aid to TAP in the context of the COVID19 pandemic (persbericht)
- 📌 EU-Gerecht verworpt beroep van Ryanair tegen het besluit van de Commissie om reddingssteun in het kader van COVID aan Portugese vliegmaatschappij goed te keuren (ECER)

NOOT – bij HvJ 23 januari 2024, C-490/23 P (Neos/Ryanair en Commissie)

Further confusion on duty of the European Commission to assess State aid measures' compatibility with other rules of EU internal market law (C-490/23 P) (how to crack a nut)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-870/24 (Outletico), verwijzing uit **Letland** over **COVID 19 steun** en **begrip grote onderneming en verbonden ondernemingen** – ECER

Strafrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-135/25 (Kachev), verwijzing uit **Bulgarije** over de verenigbaarheid met richtlijn (EU) 2016/232 van een nationale regeling, die de mogelijkheid **uitsluit dat een strafzaak wordt heropend**, als de veroordeelde na de aanklacht is verdwenen en daardoor niet persoonlijk op de hoogte is gesteld van het proces.

OVERIG

- Artikel: De Nederlandse strafrechter in Europa's Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht (bijzonder strafrecht)
- Een nieuwe vorm van criminaliteit: AI-criminaliteit (bijzonder strafrecht)

EHRM factsheets en guides

- Domestic violence
- Police arrest and assistance of a lawyer
- Protection of minors
- Secret detention sites
- Trafficking in human beings
- Violence against women
- Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty

Tabak

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-685/24 en T-686/24 (Jelgratz e.a.), verwijzing uit **Duitsland** over of **richtlijn 2008/118/EG** en **richtlijn (EU) 2020/262** zich verzetten tegen een nationale uitlegging die er van uitgaat dat bij de **verkrijging van tabaksproducten**, met de bedoeling om deze aan een andere persoon over te dragen, ook wanneer dat om niet gebeurt, ongeacht de vervoerde hoeveelheid geen sprake kan zijn van '**eigen behoeften**' – ECER

Terrorisme en witwassen

OVERIG

- The Council of Europe's Proposed Definition of Terrorism Infringes Human Rights (EJILtalk)
- Council of Europe adopts new guidelines on prosecution of violent extremism (COE)

Toegang tot documenten

HvJ – BESCHIKKING – 4 februari 2025 – C-632/24 P-R (Commissie/Courtois e.a.) – ECLI:EU:C:2025:70 – [persbericht](#) – [beschikking](#)

Hogere voorziening – Kort geding – Artikel 278 VWEU – Verzoek om opschorting van de tenuitvoerlegging van een arrest van het Gerecht van de Europese Unie – Toegang tot documenten van de Europese Commissie – Verklaringen van afwezigheid van belangenconflicten door de leden van het onderhandelingssteam van de Commissie voor de aanschaf van COVID-19-vaccins – Besluit van de Commissie houdende weigering van toegang tot de identiteit en de professionele hoedanigheid van deze personen

In juni 2020 publiceerde de Europese Commissie de "Strategie van de Europese Unie voor COVID-19-vaccins" om de ontwikkeling, productie en distributie van vaccins te versnellen, met een focus op het sluiten van vervroegde aankoopovereenkomsten met vaccinproducenten. Lidstaten zouden betrokken zijn bij de procedure, en de Commissie zou verantwoordelijk zijn voor de onderhandelingen en het aanbestedingsproces.

Op 24 mei 2021 vroegen advocaten, namens 86.000 mensen, toegang tot documenten over de aankoop van vaccins door de Commissie. Dit betrof onder andere aankoopovereenkomsten en de identiteit van de vertegenwoordigers van de EU die betrokken waren bij de onderhandelingen. De Commissie identificeerde 46 documenten die relevant waren, maar gaf slechts gedeeltelijke toegang, waarbij sommige documenten, zoals conceptovereenkomsten, werden geweigerd.

De advocaten hebben beroep ingesteld bij het Gerecht van de Europese Unie. Het Gerecht heeft hun beroep gedeeltelijk toegewezen, met name wat betreft de op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer gebaseerde weigering van de Commissie om de identiteit bekend te maken van de ondertekenaars van de verklaringen van afwezigheid van belangenconflicten, te weten de leden van het onderhandelingssteam. De aanvragers hadden een geanonimiseerde versie van deze verklaringen ontvangen.

De Commissie heeft hogere voorziening ingesteld tot vernietiging van dat arrest. Aangezien deze procedure geen schorsende werking heeft, heeft de Commissie een parallel verzoek om voorlopige maatregelen ingediend om opschorting van de tenuitvoerlegging van het arrest van het Gerecht te verkrijgen wat de openbaarmaking van de hierboven bedoelde gegevens betreft.

In zijn hoedanigheid van rechter in kort geding wijst de vicepresident van het Hof het verzoek van de Commissie toe, in afwachting van het arrest van het Hof ten gronde, omdat wordt geacht te zijn voldaan aan de voorwaarden voor de toekenning van voorlopige maatregelen in kortgedingprocedures.

- 📌 De verplichting van de Commissie om de identiteit van de leden van het onderhandelingssteam voor de vervroegde aankoop van Covid-19-vaccins bekend te maken, wordt voorlopig opgeschort in afwachting van het arrest van het Hof ([persbericht](#))

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – ABRvS – 12 februari 2025 – na [prejudiciële verwijzing](#) – na [HvJ C-451/22 \(RTL NL\)](#) – [ECLI:NL:RVS:2025:541](#)

Verordening 376/2014 – Artikel 11 Handvest EU – Melden voorvallen burgerluchtvaart – MH-17 ramp – WOB-verzoek van RTL

Lidstaten zijn verplicht om voorvallen in de burgerluchtvaart op te slaan in het systeem Eccairs. Artikel 15 van Verordening 376/2014 verplicht de lidstaten om 'een passende vertrouwelijkheid te waarborgen' van de bijzonderheden over onder meer deze voorvalmeldingen. Naar aanleiding van de MH-17-ramp

hebben RTL Nederland en RTL Nieuws in 2018 op grond van de Wet openbaarheid van bestuur de Nederlandse regering verzocht om toegang tot 'alle meldingen uit Eccairs uit 2014 over Oekraïne'. Zij willen weten wat de Nederlandse regering vóór de ramp wist over de veiligheid van het Oekraïense luchtruim. De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft dit verzoek afgewezen onder verwijzing naar onder meer artikel 15 van de verordening. De ABRvS heeft aan het HvJ gevraagd hoe dit artikel moet worden uitgelegd in het licht van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, zoals neergelegd in artikel 11 Handvest. Gaat de voorgeschreven vertrouwelijkheid aangaande voorvalmeldingen zo ver dat het publiek en zelfs een mediabedrijf geen recht heeft op toegang tot informatie over die meldingen? Het HvJ beantwoordt die vraag bevestigend.

De Afdeling oordeelt dat de rechtbank had kunnen volstaan met een vernietiging van het besluit op bezwaar. De rechtbank had de minister moeten opdragen om te bezien welke passages onder de Rijkswet OVV vielen en om in zoverre opnieuw op de bezwaren te beslissen.

De Afdeling ziet in hetgeen AVROTROS heeft aangevoerd geen redenen om het toetsingskader aan te passen. AVROTROS heeft niet kunnen aantonen dat zij zonder de gevraagde informatie haar werk niet kan uitoefenen. AVROTROS kan er in dit verband niet in worden gevolgd dat de gevraagde informatie niet op andere wijze kan worden verkregen. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft juist onderzoek gedaan naar de veiligheid van het vliegverkeer op Schiphol. Uit het uitgebreide OVV-rapport en de daarbij behorende bijlagen kan AVROTROS informatie ontleen. Daarnaast heeft de minister een deel van de gevraagde informatie wel openbaar gemaakt.

Het hoger beroep van de minister is gegrond. De uitspraak van de rechtbank van 2 december 2021 moet worden vernietigd, voor zover de rechtbank:

- het besluit van 19 maart 2019 heeft herroepen, voor zover het document 1 bij deelbesluit I en document 9B.7 bij deelbesluit III betreft, en heeft bepaald dat die documenten openbaar worden gemaakt; en
- het besluit op bezwaar van 7 mei 2019 heeft vernietigd voor zover het de besluitvorming over de lex specialis-passages in document 75.4 bij deelbesluit II betreft, en het besluit van 3 december 2018 in zoverre heeft herroepen.

Het incidenteel hoger beroep van AVROTROS ongegrond.

OVERIG

Who can guard the guardian? ([European law blog](#))

When it comes to transparency, the second van der Leyen Commission seems to continue where her first Commission left off. In December its Rules of Procedure were updated, limiting public access in ways that are in disregard of the Treaties, case law and the Aarhus Convention.

Vennootschapsrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C864/24 \(Valora Effekten Handel\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over of **richtlijn 2004/109/EG** in de weg staat aan een nationale wet op grond waarvan individuele **stemrechten van aandeelhouders** bij elkaar opgeteld kunnen worden wanneer zij hun stemgedrag feitelijk op elkaar afstemmen (zonder een expliciete afspraak), waardoor zij de **drempelwaarde** behalen voor een **meldingsplicht** – [ECER](#)

OVERIG

Europese regels voor het digitale vennootschapsrecht ([Ellen Timmer](#))

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – BESLISSING – [Costa i Rosselló e.a. t. Spanje](#) – 27 februari 2025 – [29780/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0211DEC002978020](#) – [persbericht](#) – [beslissing](#)

Artikel 3, Eerste Protocol bij het EVRM – Artikelen 6, 10 en 11 EVRM – Resolutie over Catalaanse onafhankelijkheid – Strafrechtelijke procedure tegen afgevaardigden Catalaanse parlement – Beperking is gerechtvaardigd

Klagers in deze procedure zijn afgevaardigden van het Catalaanse parlement. In 2015 vaardigde dit parlement een resolutie uit, waarmee de Catalaanse republiek onafhankelijk zou worden en het Spaanse Constitutioneel Hof niet langer erkend zou worden. Deze resolutie werd door het Spaanse Constitutionele Hof ongrondwettig en nietig verklaard. In 2019 heeft het Catalaanse parlement, in strijd met deze beslissing, nogmaals een resolutie uitgevaardigd waarin het oordeel van het Constitutionele Hof werd verworpen.

Naar aanleiding van deze gang van zaken is een strafrechtelijke procedure gestart tegen (een gedeelte van) klagers. Volgens klagers vormt deze strafrechtelijke procedure een ongeoorloofde inbreuk op een aantal fundamentele rechten, waaronder het recht op vrije verkiezingen, de vrijheid van vergadering en het recht op een eerlijk proces.

Naar het oordeel van het EHRM kan het starten van de strafrechtelijke procedure worden gezien als een beperking van de fundamentele rechten van klagers, maar is deze beperking gerechtvaardigd, omdat het Constitutionele Hof heeft geoordeeld binnen haar (grondwettelijke) bevoegdheid om de naleving van politieke regels te waarborgen, en om de territoriale integriteit van Spanje te waarborgen. De overige klachten zijn niet voldoende onderbouwd en worden om die reden afgewezen.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#)
- [Political parties and associations](#)

Vervoer, reizen en rijbewijs

HvJ – CONCLUSIE – [C-544/23 \(BAJI Trans\)](#) – [Grote Kamer](#) – 4 februari 2024 – A-G Richard De La Tour – Slowakije – [ECLI:EU:C:2025:53](#) – [conclusie](#)

Verordening (EEG) nr. 3821/85 – Artikel 51, lid 1 Handvest EU – Verplichting van periodieke controle van tachografen – Uitzonderingen – Lex-mitiorbeginsel – Bestuurlijke sancties van strafrechtelijke aard – Beroep in cassatie

In 2016 is T.T. bij bestuursbesluit schuldig bevonden aan overtreding van een nationale wet, omdat hij in november 2015 beton had vervoerd met een aan BAJI Trans toebehorend voertuig waarvan de tachograaf sinds juni 2015 geen geldige periodieke keuring meer had ondergaan. Voor deze overtreding is aan T.T. een geldboete opgelegd.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 51, lid 1, van het Handvest EU aldus moet worden uitgelegd dat een lidstaat het recht van de Unie ten uitvoer brengt wanneer hij naar nationaal recht een bestuurlijke sanctie oplegt wegens niet-nakoming van een verplichting die voortvloeit uit het Unierecht en de lidstaten verplicht zijn om daarvoor een sanctie op te leggen, zoals in het geval van artikel 19, lid 1, van verordening nr. 3821/85 en artikel 41, lid 1, van verordening nr. 165/2014. Ook vraagt de verwijzende rechter of artikel 49 van het Handvest EU bestuursorganen ertoe verplicht het lex-mitiorbeginsel toe te passen en wat de draagwijdte is van artikel 49, eerste lid, laatste volzin, van het Handvest EU, in het kader van de behandeling van een cassatieberoep, gelet op de bijzondere kenmerken van deze procedure.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 51, lid 1, van het Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat het recht van de Unie ten uitvoer brengt in de zin van deze bepaling 1) wanneer hij krachtens het Unierecht voorziet in de oplegging van een bestuurlijke sanctie wegens niet-nakoming van de verplichtingen betreffende de aanwezigheid van een tachograaf in voertuigen die goederen vervoeren en de periodieke controle van die tachograaf en 2) wanneer rechterlijk toezicht op deze sanctie wordt uitgeoefend.

Het lex-mitiorbeginsel, zoals verankerd in artikel 49, lid 1, laatste volzin, van het Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat

– het zowel van toepassing is bij de oplegging van bestuurlijke sancties als bij het rechterlijk toezicht daarop, voor zover die sancties van strafrechtelijke aard zijn en de nieuwe wet, door de verplichting om met een tachograaf te zijn uitgerust, te schrappen voor voertuigen die worden gebruikt voor de levering van storklaar beton, een standpuntwijziging van de wetgever weerspiegelt ten aanzien van de noodzaak om de niet-nakoming van deze verplichting te bestraffen;

– het een nationale rechter verplicht om in het kader van het bij hem ingestelde cassatieberoep rekening te houden met een mildere strafwet die in werking is getreden na de uitspraak van een beslissing van een lagere bestuursrechter die naar nationaal recht definitief is geworden en die het voorwerp van dit cassatieberoep vormt, voor zover deze beslissing niet onherroepelijk is geworden omdat zij door de veroordeelde persoon binnen een bepaalde termijn met een rechtsmiddel kan worden aangevochten.

Europese Commissie

Inbreukenpakket februari 2025: Commissie zet stappen tegen Nederland in viertal dossiers ([ECER](#))

Daarnaast heeft de Commissie Nederland met redenen omklede adviezen gestuurd (...) vanwege de onjuiste toepassing van de PSO-verordening bij de gunning van een concessie aan de NS voor personenvervoer via het spoor.

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-2/25 (Helvetia Versicherungen), verwijzing **Oostenrijk** over de vraag of een verzekeringnemer volgens **richtlijn 2009/138 (Solvabiliteit II)** ook bij **latere consensuele wijzigingen van een levensverzekeringsovereenkomst** recht heeft op **opzegging**, en zo ja, of dit recht afhankelijk is van de aard en omvang van de wijzigingen – [ECER](#)
- C-29/25 (KOOOPERATIVA), verwijzing uit **Slowakije** over de verenigbaarheid van een nationale regeling op grond waarvan een rechter het bedrag van een **regresvordering** (van een verzekeraar) niet om bijzondere redenen kan beperken met onder andere **richtlijn 2009/103/EG** en **richtlijn 93/13/EEG**.

Vrij verkeer

HvJ – CONCLUSIE – C-499/23 (Commissie/Hongarije) – 6 februari 2024 – A-G Szpunar – ECLI:EU:C:2025:61 – conclusie

Niet-nakoming – Vrij verkeer van goederen – Gemeenschappelijke handelspolitiek – Informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften – Uitvoerbepeningen – Producten en grondstoffen voor de bouw

In 2021 hebben de Hongaarse autoriteiten in het kader van de informatieprocedure van richtlijn 2015/1535 aan de Commissie mededeling gedaan van een ontwerp voor een regeringsdecreet betreffende maatregelen voor economisch herstel die betrekking hebben op de uitvoer van grondstoffen en producten die van strategisch belang zijn voor de voorzieningszekerheid in de bouwsector. Het decreet is vervolgens diezelfde dag vastgesteld en bekendgemaakt. De Commissie heeft de Hongaarse autoriteiten verzocht om informatie en, nadat er informatie was verstrekt, heeft de Commissie de Hongaarse autoriteiten laten weten dat het ontbreken van de mededeling en de schending van de verplichting om de vaststelling uit te stellen, overeenkomstig de artikelen 5 en 6 van richtlijn 2015/1535, moeten worden beschouwd als wezenlijke procedurefouten die resulteren in het buiten toepassing laten van de technische voorschriften. De Hongaarse autoriteiten betwisten de grieven.

De Europese Commissie heeft beroep ingediend en verzoekt Hof om vast te stellen dat Hongarije niet heeft voldaan aan zijn verplichtingen krachtens de artikelen 35 en 36 VWEU, artikel 2, lid 1, VWEU juncto artikel 3, lid 1, onder e), VWEU, alsmede artikel 5, lid 1, en artikel 6, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/1535, doordat het een procedure voor de export van grondstoffen en materialen voor de bouw heeft ingesteld.

A-G geeft het Hof in overweging: te beslissen dat Hongarije met de vaststelling van regeringsdecreet nr. 402/2021 (VII. 8.), waarbij een procedure voor de export van grondstoffen en materialen voor de bouw is ingesteld, niet heeft voldaan aan zijn verplichtingen krachtens de artikelen 35 en 36 VWEU, artikel 2, lid 1, en artikel 3, lid 1, onder e), VWEU, alsmede artikel 5, lid 1, en artikel 6, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/1535.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – Novaya Gazeta e.a. t. Rusland – 11 februari 2025 – 11884/22 e.a. – ECLI:CE:ECHR:2025:0211JUD001188422 persbericht – arrest

Artikel 10 EVRM – Oorlog in Oekraïne – Verbod om Russisch leger in diskrediet te brengen – Beperking onafhankelijke verslaggeving – Schending

Sinds het Russische leger Oekraïne is binnengevallen is het strafbaar om “het leger in diskrediet te brengen” of “nepnieuws” over de acties van het leger te verspreiden. Op grond van deze nieuwe wetgeving zijn 178 klagers veroordeeld in een strafrechtelijke of administratieve procedure. Novaya Gazeta en Dozhd TV, twee onafhankelijke mediaorganisaties, die op bevel van de overheid zijn gesloten.

Volgens het Hof is er sprake van een systematisch en wijdverbreid patroon van verslaggevingsbeperkingen. Schending van artikel 10 EVRM.

Ook oordeelt het Hof unaniem dat er sprake is van een schending van artikel 34 EVRM met betrekking tot de beëindiging van de publicatielicentie van de krant Novaya Gazeta en de blokkering van de toegang tot haar websites, zelfs na voorlopige maatregelen van het Hof.

Ten slotte oordeelt het Hof unaniem dat er sprake is van een aantal andere schendingen van het Verdrag ten aanzien van vijf van de individuele klagers: Artikel 3 voor wat betreft de opsluiting in een metalen kooi en een smalle glazen cabine tijdens hoorzittingen over detentie; artikel 5, §§ 1, 3 en 4 (recht op vrijheid en veiligheid) met betrekking tot arrestaties, voorlopige hechtenis en vertragingen bij de behandeling van beroepen tegen besluiten tot inbewaringstelling; en, artikel 8 met betrekking tot ongerechtvaardigde huiszoeken.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-843/24 \(24.hu\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over de toepasselijkheid en de uitleg van artikel 3 van **verordening (EG) 2024/1083** in het kader van een **rectificatieprocedure** ingesteld tegen een online nieuwsportaal.

NOOT – EHRM ontvankelijkheidsbeslissing 6 februari 2025, [Société d'Exploitation d'un Service d'Information – Cnews t. Frankrijk](#)

Cnews devant la CEDH, encore ([libertés chéries](#))

EHRM factsheets en guides

- [Hate speech](#)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#)
- [ECHR-KS Key theme – Article 10 Contributions to public debate: Journalists and other actors](#) nieuw
- [ECHR-KS Key theme - Article 10 Hate speech](#) nieuw
- [ECHR-KS Key theme – Articles 8, 13 and 14 Protection against hate speech](#) nieuw
- [ECHR-KS Key Theme - Article 10 Protection of journalists and journalistic activities](#) nieuw

Vrijheid van vereniging en demonstratierecht

OVERIG

Staat het demonstratierecht boven de wet? ([Nederland rechtsstaat](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Use of force in the policing of demonstrations](#)

Deel II – Algemeen

Algemeen

Commissie heeft een nieuw directoraat-generaal dat zich gaat focussen op uitbreiding en het Oostelijk Nabuurschap (ECER)

Sinds 1 februari 2025 heeft de Europese Commissie een directoraat-generaal Uitbreiding en Oostelijk Nabuurschap (DG ENEST) dat verantwoordelijk is voor uitbreidings- en toetredingsonderhandelingen met kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten om tot de Europese Unie toe te treden.

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[New! Human Rights in the Armed Forces](#)

[NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)

[NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)

[Access to Justice for Women](#)

[Alternative Measures to Detention](#)

[Alternatives to Immigration Detention](#)

[Asylum and Human Rights](#)

[Children's Rights - Key Challenges](#)

[Child-friendly Justice](#)

[Combating Trafficking in Human Beings](#)

[Data Protection and Privacy Rights](#)

[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)

[Family Law and Human Rights](#)

[Freedom of Expression](#)

[Hate Crime and Hate Speech](#)

[Internal Displacement](#)

[International Cooperation in Criminal Matters](#)

[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)

[Introduction to the European Social Charter](#)

[Judicial reasoning and human rights](#)

[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)

[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)

[Property Rights](#)

[Protection and Safety of Journalists](#)

[Refugee and Migrant Children](#)

[Rights of Persons with Disabilities](#)

[Right to Liberty and Security](#)

[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)

[Right to Respect for Private and Family Life](#)

[The Environment and Human Rights](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

[Introduction to the European Convention on Human Rights](#), a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

ERA trainingen

EJTN seminars

EIPA

Series of pan-European legal seminars

Series of language seminars

Webinar Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU (regulier)

17-19 maart 2025	Data Protection: Refresher and Advanced Course for DPOs and Data Protection Experts This course will help you to refresh and update your data protection knowledge. The most pressing data protection topics will be detailed by our speakers and practitioners, who are at the forefront of data protection. The course includes hands-on workshops designed to help you learn and share best practices within your organisation.	EIPA - 17 maart 2025 - 19 maart 2025 Maastricht (NL) & Online Deadline voor aanmelding: 12 maart 2025
2 en 3 april 2025	Webinar Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU (regulier)	Stichting migratierecht - Woensdag 2 april van 14.00 tot 16.15 uur en donderdag 3 april van 14.00 tot 16.15 uur, ONLINE
24 april 2025	Evidence Assessment in Asylum Procedures	EJTN - lunchwebinar, 13.00 – 14.00 uur aanmeldformulier
14 en 15 april 2025	AI Risk Management in the EU This intensive two-day course is a deep dive into AI compliance and risk management in the EU. Become familiar with the EU AI Act's risk-based approach and explore its interplay with the larger digital regulatory framework, including the GDPR, DSA, DMA, and AI Liability.	EIPA - 14 Apr 2025 - 15 Apr 2025 Maastricht (NL) & Online
8 mei 2025	Electronic Service of Documents and Video Conference Hearings	EJTN - lunchwebinar, 13.00 – 14.00 uur aanmeldformulier
22 mei 2025	Digitalization in judicial cooperation in criminal matters- the use of videoconference by practitioners in practice	EJTN - lunchwebinar, 13.00 – 14.00 uur aanmeldformulier
5 juni 2025	LGBTQI+ Fundamental Rights	EJTN - lunchwebinar, 13.00 – 14.00 uur aanmeldformulier
19 juni 2025	Legal English in the EU: the road ahead	EJTN - lunchwebinar, 13.00 – 14.00 uur aanmeldformulier
6 oktober 2025	Privacy en toezicht; AVG en strafrecht	Maandag 6 oktober 2025, 9.30 - 16.45 uur, Den Haag, Koninginnegracht 60
7-18 juli 2025	Effectiveness of the Council of Europe in Tackling the Pressing Challenges Exploring the Execution of ECtHR Judgments and the Complexities of Migration.	7-18 juli 2025, School of Law and Social Justice Liverpool, deadline voor aanmelding: 24 februari 2025

Nieuwsbrieven

Algemeen

- Knowledge Sharing platform (ECHR-KS)
- Maandelijks Bulletin HvJ

AI

- Nieuwsbrief van de kennisgroep AI & recht (alleen intern)

Bestuursrecht

- Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak

Dataproductie

- European data protection supervisor (EDPS) nieuwsbrief
- Nieuwsbrief - De Privacy Nieuwsbrief (twee wekelijkse nieuwsbrief van Anna Berlee)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, (Bijzonder Strafrecht)

Vreemdelingenrecht

- EUAA (European Union agency for asylum)
- Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases

NEMIS: newsletter on European migration issues

NEAIS: newsletter on European asylum issues

NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- EUAA (asiel en migratie)
- Dicta (asiel en migratie)
- European database of asylum law (asiel en migratie)
- Statelessness Case Law Database (sinds juli 2021)
- EDAL – European database of asylum law)
- Refworld UNHCR
- FRA (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- EFRIS
- HUDOC (EHRM)
 - HUDOC - Part I - Simple search - EN (ECHR-CEDH) - YouTube
- HUDOC User Manual
- Social Security Coordination Regulations database

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
4-2	C-158/23	Keren	ECLI:NL:RVS:2023:975		ECLI:EU:C:2025:52		Asiel en migratie
12-2	C-451/11	RTL NL	ECLI:NL:RVS:2022:1814			ECLI:NL:RVS:2025:541	Toegang tot documenten
13-2	C-393/23	Athenian Brewery Heineken et	ECLI:NL:HR:2023:965		ECLI:EU:C:2025:85		IPR en mededinging

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlandse zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp
18.2.25	Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond	ECLI:NL:RBDHA:2025:2170	Zelfde vragen als in: ECLI:NL:RBDHA:2025:136 en ECLI:NL:RBDHA:2025:139 . Verzoek tot voeging en om spoedprocedure
7.1.25	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Roermond	ECLI:NL:RBDHA:2025:136 ECLI:NL:RBDHA:2025:139	Geloofwaardigheidsbeoordeling asiel; richtlijn 2011/95
31.1.25	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2025:626	EAB;

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Adviezen
13.11.24	Roemenië	Tuchtrecht; Rechter; keuring mentale gezondheid	8 EVRM	<u>P16-2024-002</u>	20.12.24 <u>Afwijzing van het verzoek</u>
6.2.24	Roemenië	Eigendomsrecht en recht op eerlijk proces; inbeslagneming van som geld van ambtenaar	6 EVRM	<u>P16-2024-001</u>	26.6.24 <u>Afwijzing van het verzoek</u>
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	9 EVRM	<u>P16-2023-001</u> <u>Persbericht</u> <u>16.5.23</u>	<u>ADVIES</u> 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	6 en 8 EVRM	<u>P16-2022-001</u> <u>Persbericht</u> <u>8.11.22</u>	<u>ADVIES</u> 13.4.23 <u>persbericht</u>
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	1, Eerste Protocol EVRM	<u>P16-2021-002</u> <u>Persbericht 2.6.21</u>	<u>ADVIES</u> 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	3 en 7 EVRM	<u>P16-2021-001</u> <u>Persbericht</u> <u>12.5.21</u>	<u>ADVIES</u> 26.4.2022

19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	2, 3 en 6 EVRM.	persbericht 4.12.2020	Persbericht: afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 Persbericht 28.1.21	ADVIES 8.4.2022 persbericht
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	ADVIES 29.5.2020 persbericht
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	ADVIES 10.4.2019 Menneson t. Frankrijk